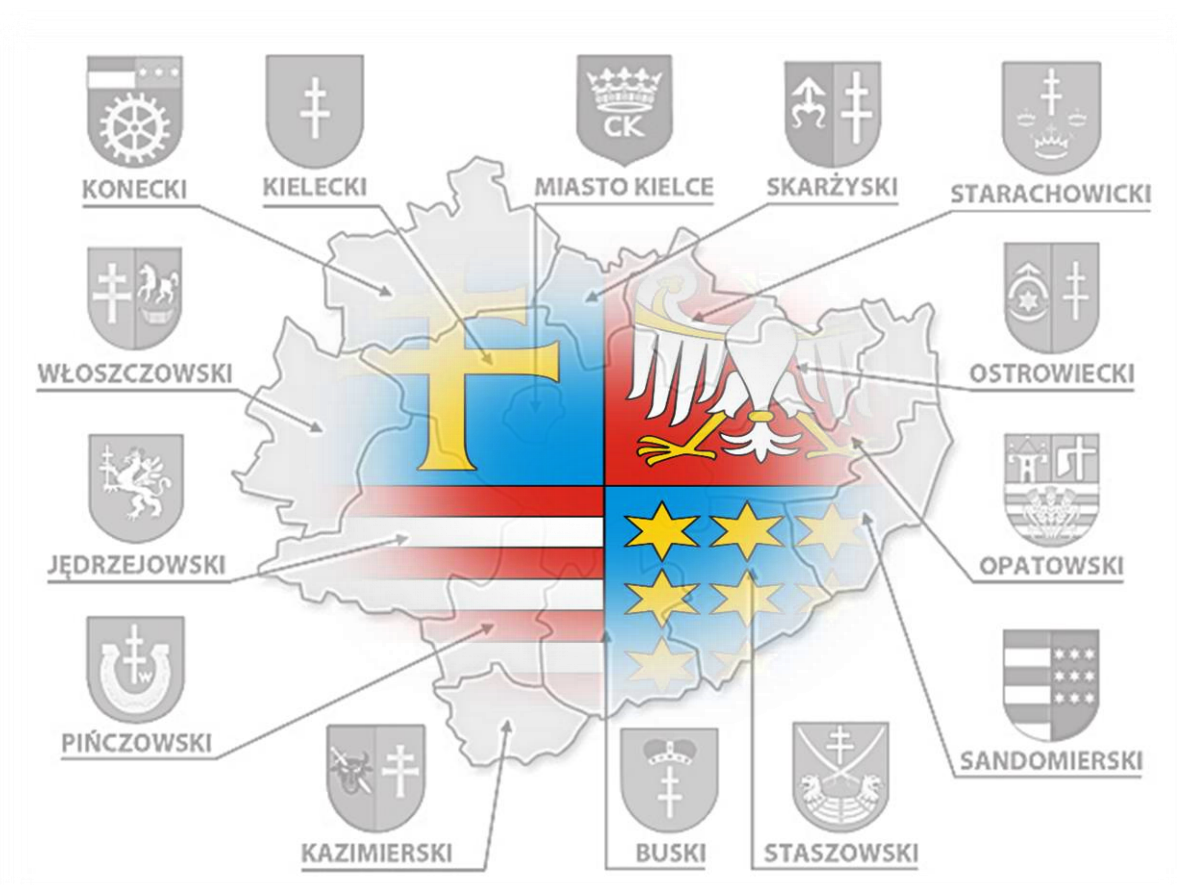

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ANALIZA WEWNĄTRZREGIONALNA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W OBSZARZE POLITYKI SPOŁECZNEJ W OKRESIE OD 2016 DO 2018 ROKU

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Podstawowe informacje o województwie świętokrzyskim	3
3. Sytuacja demograficzna i społeczna	4
4. Sytuacja osób oraz rodzin korzystających z pomocy i wsparcia	20
4.1. Pomoc społeczna	20
4.2. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza	43
5. Sytuacja w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.....	53
6. Infrastruktura społeczna	68
7. Infrastruktura pomocy i wsparcia.....	74
8. Wnioski	92
9. Rekomendacje.....	99
Spis tabel, map i wykresów.....	101

1. Wstęp

W związku ze zbliżającym się terminem zaplanowania i opracowania harmonogramu naboru wniosków na 2020 rok dla działań i poddziałań realizowanych w ramach Osi Priorytetowej 9 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 została opracowana *Analiza wewnątrzregionalna województwa świętokrzyskiego w obszarze polityki społecznej w okresie od 2016 do 2018 roku*. Głównym celem analizy jest pokazanie wewnątrzregionalnego zróżnicowania sytuacji w wybranych obszarach polityki społecznej w województwie świętokrzyskim.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Samorząd Województwa zobligowany jest do diagnozowania i monitorowania wybranych problemów społecznych w regionie. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, realizując swoją funkcję analityczno-programową przygotował poniższy dokument, koncentrując się na najważniejszych obszarach usług społecznych ukierunkowanych na osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze oraz zagrożone wykluczeniem społecznym, a także usługi związane ze wsparciem rodziny i pieczy zastępczej.

Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 nakładają na Instytucje Zarządzające obowiązek realizacji i profilowania interwencji (ukierunkowania wsparcia EFS) w oparciu o analizę sytuacji wewnątrzregionalnej, uwzględniającą w szczególności:

- a) diagnozę problemów, z uwzględnieniem zróżnicowań terytorialnych;
- b) diagnozę potrzeb, z uwzględnieniem zróżnicowań terytorialnych;
- c) analizę trendów demograficznych, z uwzględnieniem zróżnicowań terytorialnych;
- d) poziom dostępności usług (aktywnej integracji, usług społecznych oraz usług wsparcia ekonomii społecznej) w ujęciu terytorialnym, z uwzględnieniem ich dostępności i barier w dostępności dla poszczególnych grup docelowych;
- e) degradację obszarów i potrzebę rewitalizacji;

- f) potrzeby i specyfikę grup docelowych (w tym dostosowanie usług do potrzeb poszczególnych grup docelowych, bariery w dostępności do usług), z uwzględnieniem różnicowań terytorialnych;
- g) oczekiwane rezultaty;
- h) określony w Regionalnym Programie Operacyjnym typ operacji lub rodzaj wsparcia¹.

2. Podstawowe informacje o województwie świętokrzyskim

Województwo świętokrzyskie jest jednym z 16 województw utworzonych w wyniku reformy administracyjnej w 1999 roku. Położone w południowo-wschodniej części Polski, graniczy z sześcioma województwami: lubelskim (długość granicy 33 km), łódzkim (163 km), małopolskim (185 km), mazowieckim (203 km), podkarpackim (82 km) oraz śląskim (116 km). Świętokrzyskie to prawie najmniejsze pod względem powierzchni województwo w Polsce, zajmujące obszar 11 711 km², co stanowi 3,7% powierzchni kraju. Województwo świętokrzyskie zostało podzielone na 14 powiatów, w tym 1 miasto na prawach powiatu - Kielce - oraz 102 gminy (5 gmin miejskich, 39 gmin miejsko - wiejskich oraz 58 gmin wiejskich). Stolicą województwa jest miasto Kielce. W ostatnich latach w regionie świętokrzyskim status miasta nadano 13 miejscowościom, obecnie w województwie świętokrzyskim są 44 miasta (4,6% ogółu w Polsce) oraz 2 270 wsi (5,3% ogółu w Polsce).

Województwo świętokrzyskie, według typologii Głównego Urzędu Statystycznego stosowanej dla celów sprawozdawczych, składa się z dwóch głównych podregionów: kieleckiego o powierzchni 5 031 km² oraz sandomiersko – jędrzejowskiego o powierzchni 6 680 km². W skład podregionu kieleckiego wchodzi powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki oraz miasto Kielce. Podregion sandomiersko – jędrzejowski składa się z powiatów: buskiego, jędrzejowskiego, kazimierskiego, opatowskiego, pińczowskiego, sandomierskiego, staszowskiego oraz włoszczowskiego.

Średnia gęstość zaludnienia w regionie świętokrzyskim wynosi 107 osób/km² i jest mniejsza od średniej krajowej, która wynosi 123 osób/km². Zauważalny jest podział na część

---

¹ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020, Minister Rozwoju i Finansów, MR/2014-2020/18(04), Warszawa 2018, s. 19.

północną, bardziej uprzemysłowioną oraz południową, w której dominują gospodarstwa rolne. Taka struktura gospodarki ma z kolei ścisły związek z koncentracją mieszkańców. Podregion kielecki, grupujący centralne i północne obszary uprzemysłowione jest ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż podregion sandomiersko-jędrzejowski, który obejmuje rolnicze południe województwa. Do wysokiego poziomu zaludnienia w podregionie kieleckim przyczyniło się dużym stopniu miasto Kielce, w którym wskaźnik wyniósł 1785 osób/km².

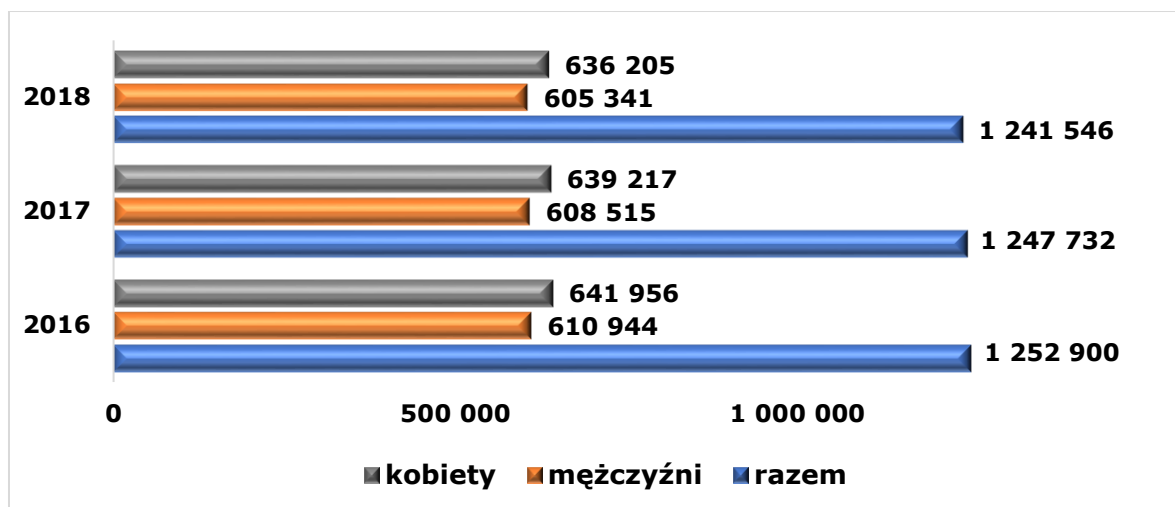
3. Sytuacja demograficzna i społeczna

Demografia

Województwo świętokrzyskie zamieszkuje 1 241 546 mieszkańców tj. 3,2% ludności Polski (13 miejsce w Polsce). Najwięcej mieszkańców liczy powiat kielecki (210 694) oraz miasto Kielce (195 774), najmniej powiaty: kazimierski (33 851) oraz pińczowski (39 271). W miastach regionu świętokrzyskiego mieszkają 556 952 osoby (44,6% ogółu mieszkańców województwa), zaś na wsi 684 594 (55,4% ogółu mieszkańców województwa). Poza stolicą województwa najbardziej zaludnionymi miastami są: Ostrowiec Świętokrzyski (69 051), Starachowice (48 965) oraz Skarżysko-Kamienna (45 358). Miastem z najmniejszą liczbą mieszkańców, nie tylko w województwie świętokrzyskim ale również w Polsce jest Opatowiec, w którym mieszka 329 osób. W regionie świętokrzyskim 51,2% mieszkańców stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) dla województwa świętokrzyskiego wynosi 105 (średnia krajowa wynosi 107).

Od wielu lat obserwowany jest systematyczny spadek liczby ludności w województwie świętokrzyskim. Kumulacja niekorzystnych procesów notowanych od lat, powoduje ich przyspieszenie i wyraźne osłabienie potencjału demograficznego województwa świętokrzyskiego na tle pozostałych regionów. W latach 2016-2018 liczba mieszkańców zmalała o 11 354 osób tj. 0,9%. W tym samym okresie w skali całego kraju tendencja ta jest mniej widoczna - spadek liczby mieszkańców o 0,3%. Liczba mężczyzn zamieszkałych region świętokrzyski zmniejszyła się o 5 603 (0,9%), a kobiet o 5 751 (0,9%).

Wykres nr 1. Liczba mieszkańców w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 z podziałem na płeć.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 z podziałem na powiaty.

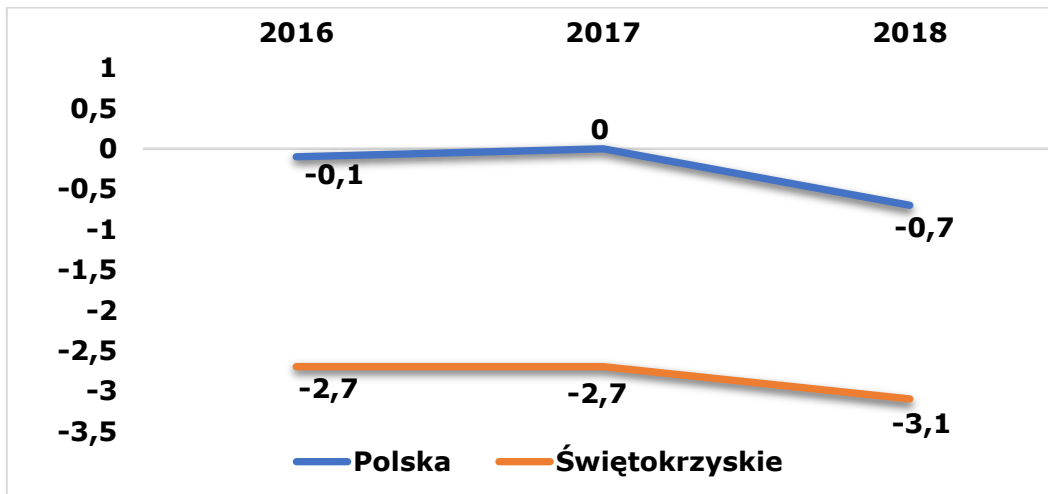
Powiat / miasto na prawach powiatu	2016	2017	2018	2018-2016
buski	72 779	72 323	72 058	- 721
jędrzejowski	86 886	86 560	86 076	- 810
kazimierski	34 273	34 049	33 851	- 422
kielecki	208 977	210 102	210 694	1 717
konecki	81 902	81 315	80 648	- 1 254
opatowski	53 361	53 028	52 577	- 784
ostrowiecki	111 984	111 111	110 127	- 1 857
pińczowski	39 838	39 497	39 271	- 567
sandomierski	78 858	78 405	77 773	- 1 085
skarżyski	76 384	75 673	74 817	- 1 567
starachowicki	91 449	90 888	90 377	- 1 072
staszowski	72 797	72 456	72 167	- 630
włoszczowski	45 708	45 521	45 336	- 372
m. Kielce	197 704	196 804	195 774	- 1 930
świętokrzyskie	1 252 900	1 247 732	1 241 546	- 11 354

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Jednym z głównych czynników wpływających na niekorzystny trend demograficzny jest ujemny przyrost naturalny stanowiący różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W województwie świętokrzyskim w 2018 roku jest on bardzo niekorzystny i wyniósł minus 3,1%, tylko województwo łódzkie (minus 3,5%) charakteryzuje się niższym przyrostem

naturalnym niż województwo świętokrzyskie. Średnia krajowa mimo, że również ujemna jest korzystniejsza i wynosi minus 0,7‰.

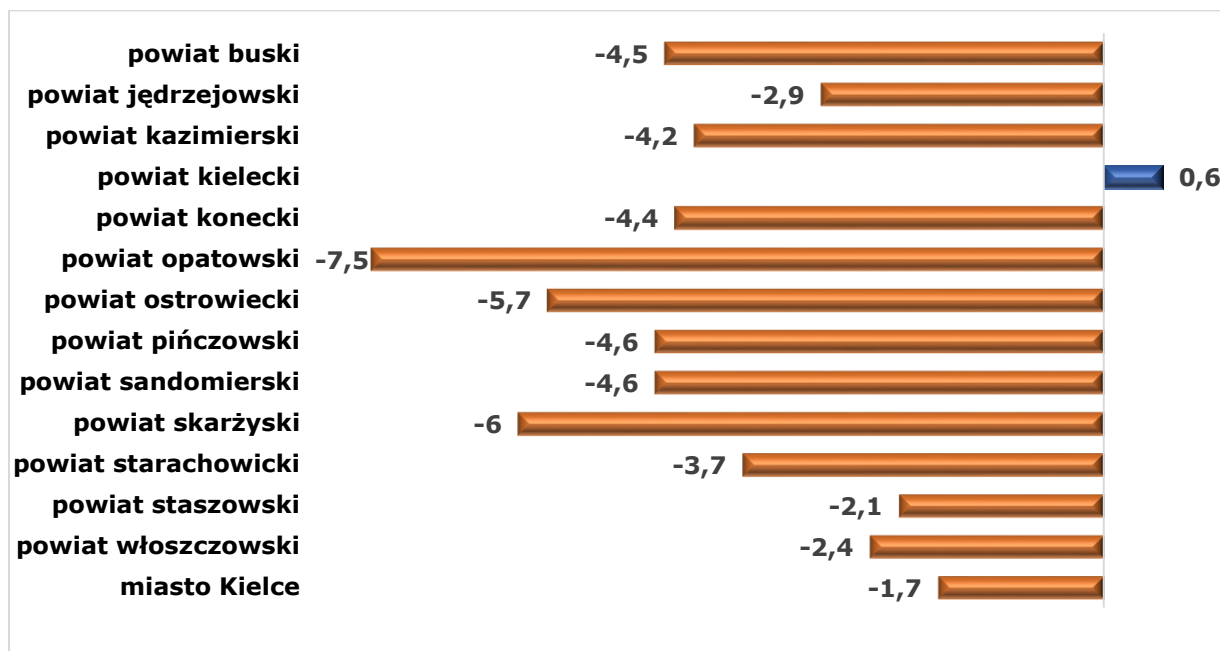
Wykres nr 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim na tle średniej krajowej w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2018 roku wśród świętokrzyskich powiatów tylko jeden – kielecki miał dodatni przyrost naturalny (0,6‰), natomiast najniższy przyrost naturalny w regionie występował w powiecie opatowskim - minus 7,5‰.

Wykres nr 3. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

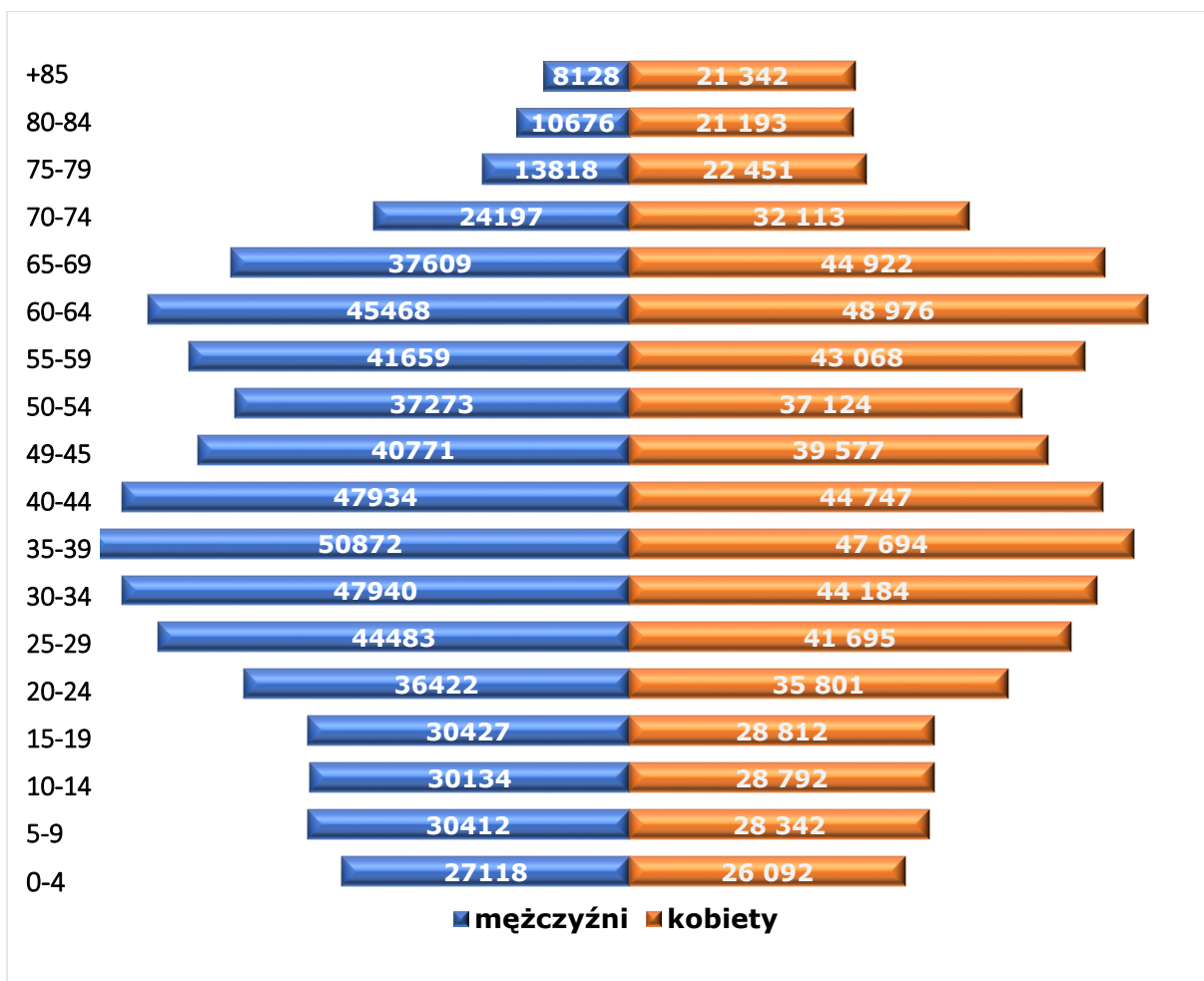
W województwie świętokrzyskim pogłębia się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa poprzez ciągły spadek udziału osób młodych. Ze względu na dwa współwystępujące zjawiska: niski wskaźnik dzietności oraz wydłużającą się długość życia, rośnie udział osób starszych (65+) w populacji. Zmiany społeczno-demograficzne zachodzące w regionie świętokrzyskim ukazują w sposób bardzo wyraźny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w całej populacji regionu. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych zwiększać się będzie liczba osób chorych, niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy. Coraz większy wpływ na życie społeczeństwa jako całości będzie miał sposób funkcjonowania starszych mieszkańców. Średni wiek mieszkańców regionu świętokrzyskiego wynosi 42,5 lata i jest nieznacznie wyższy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (41,4 lat). Średni wiek kobiet w województwie to 44,2 lata (średnia w Polsce – 43 lata), natomiast mężczyzn 40,8 lat (średnia w Polsce – 39,7 lat). Statystyczne, przeciętne trwanie życia noworodka urodzonego w 2018 roku w województwie świętokrzyskim wynosi 73,6 lata dla mężczyzn (średnia krajowa wynosi 73,8 lata) oraz 82,1 lata dla kobiet (średnia krajowa wynosi 81,7 lat).

Najwięcej mieszkańców województwa świętokrzyskiego odnotowujemy w przedziałach wiekowych 35-39 lat (7,8%), 30-34 lata (7,7%), 60-64 lata (7,6%), 45-49 lat (7,3%) oraz 55-59 lat (7,2%). Istotne różnice widoczne są przy podziale liczby mieszkańców regionu z względu na płeć. Najwięcej mieszkank regionu znajduje się w przedziałach wiekowych: 60-64 lata (4%), 35-39 lat (3,8%), 30-34 lata (3,7%), 55-59 lat (3,6%), 40-44 lata (3,5%) oraz 65-69 lat (3,5%). Wśród mężczyzn podział ten wygląda następująco: 35-39 lat (4%), 30-34 lata (4%), 40-44 lata (3,8%), 25-29 lat (3,6%), 60-64 lata (3,6%) oraz 55-59 lat (3,6%).

Najmniej mieszkańców województwa świętokrzyskiego mieści się w przedziałach wiekowych + 85 lat (2,3%), 80-84 lata (2,5%), 75-79 lat (3%), 70-74 lata (4%), 0-4 lata (4,3%) oraz 10-14 lat (4,5%). Przy podziale wiekowym najmniejszej liczby mieszkańców regionu ze względu na płeć widoczna jest różnica długości życia u kobiet i mężczyzn. Najmniej mieszkank regionu znajduje się w przedziałach wiekowych: + 85 lat (1,7%), 80-84 lata (1,7%), 75-79 lat (1,9%), 0-4 lata (2,1%), 10-14 lat (2,2%) oraz 70-74 lata (2,3%). Wśród mężczyzn podział ten wygląda następująco: + 85 lat (0,6%), 80-84 lata (0,8%), 75-79 lat (1,1%), 70-74 lata (1,7%), 0-4 lata (2,2%) oraz 10-14 lat (2,3%).

Wykres nr 4. Piramida wieku w województwie świętokrzyskim w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Bardzo niekorzystną tendencję wskazuje analiza danych statystycznych z lat 2016-2018 wskazująca na systematyczny i znaczący spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym² i produkcyjnym³, a także bardzo duży wzrost liczebności osób w wieku poprodukcyjnym⁴ w województwie świętokrzyskim. Udział osób w wieku 0-17 lat wśród ogółu populacji zmniejszył się o 0,3%. Liczba osób w wieku zdolności do pracy zmniejszyła się o 1%. W tym samym okresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym w regionie świętokrzyskim wzrosła o 1,3%. Procentowy udział poszczególnych grup produkcyjnych zamieszkałych w województwie świętokrzyskim w 2018 roku prezentuje się następująco: wiek

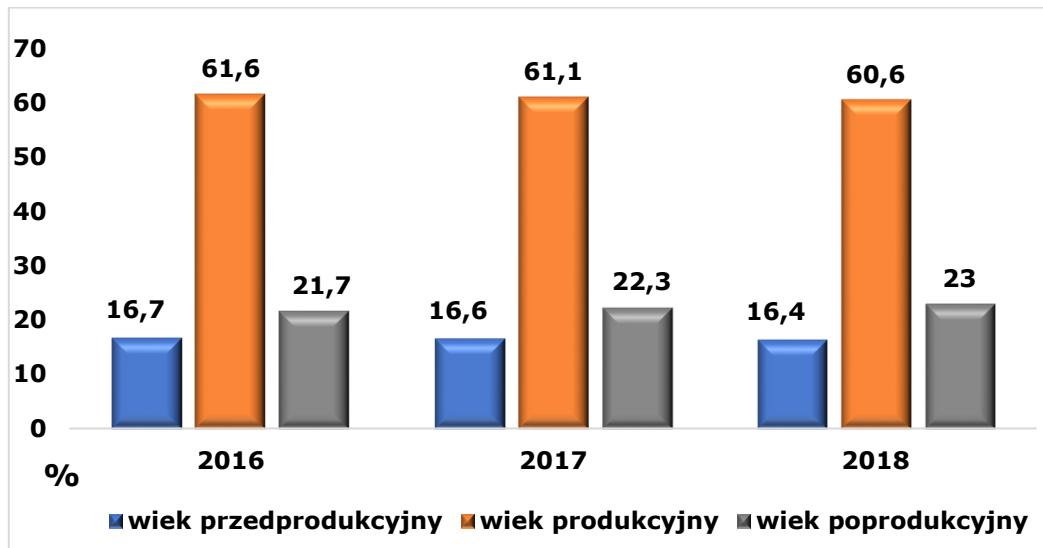
² Wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0 - 17 lat.

³ Wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat.

⁴ Wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.

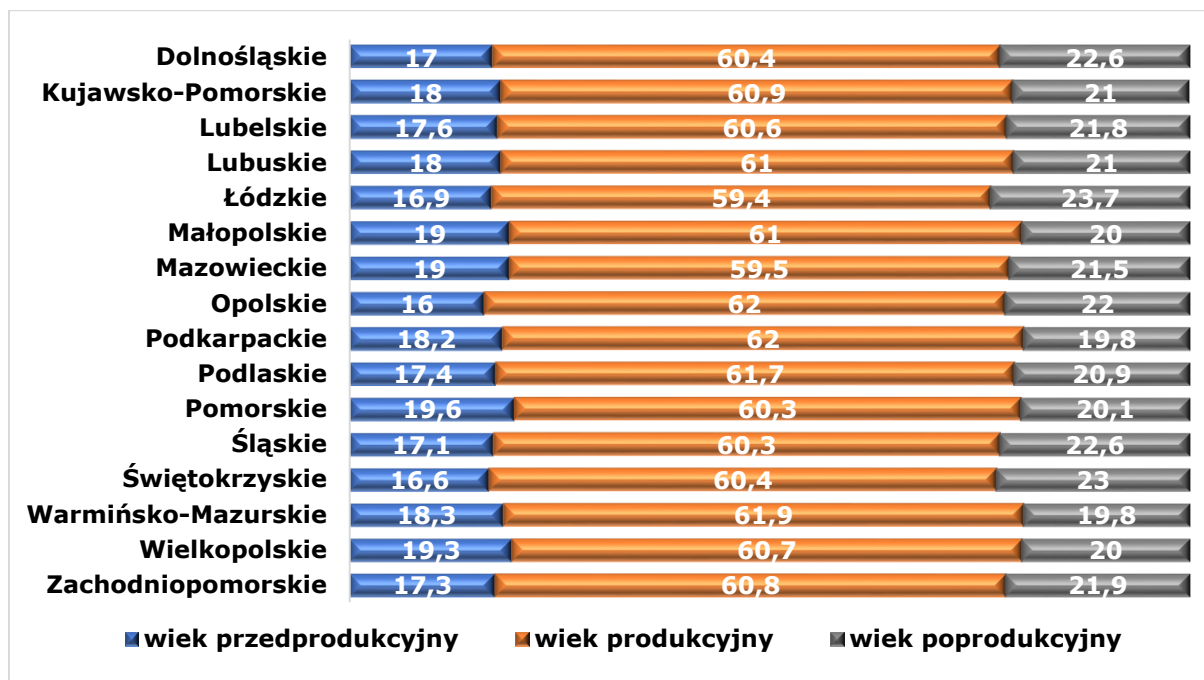
przedprodukcyjny – 16,4%, wiek produkcyjny – 60,6% (w tym wiek produkcyjny mobilny⁵ - 37,5% oraz wiek produkcyjny niemobilny⁶ - 23%), wiek poprodukcyjny – 23%.

Wykres nr 5. Procentowy udział ludności według grup ekonomicznych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres nr 6. Procentowy udział ludności według grup ekonomicznych w poszczególnych województwach w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁵ Grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku 18-44 lata.

⁶ Grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat.

Bezrobocie

Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na dzień 31 grudnia 2018 roku ukształtowała się na poziomie 8,3% i była wyższa o 2,5% od stopy bezrobocia odnotowanej w tym okresie w Polsce (5,8%). Na koniec 2018 roku stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim była niższa o 2,5% w odniesieniu do 2016 roku. W regionie utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia stopy bezrobocia.

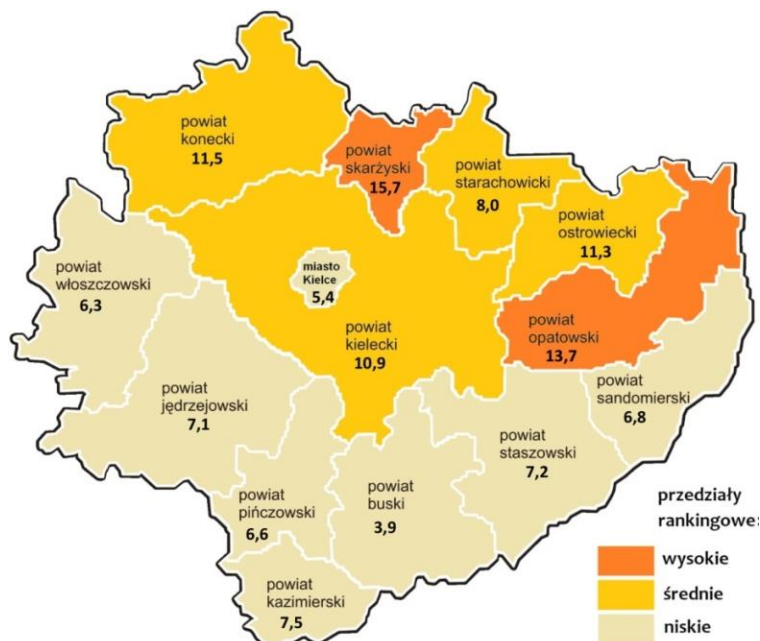
Najwyższą stopę bezrobocia (stan na 31 grudnia 2018 roku) odnotowano w powiatach:

- skarżyskim – 15,7%,
- opatowskim – 13,7%,

najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach:

- buskim – 3,9%,
- mieście Kielce – 5,4%,
- włoszczowskim – 6,3%,
- pińczowskim – 6,6%,
- sandomierskim – 6,8%.

Mapa nr 1. Przestrzenne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2018 roku.

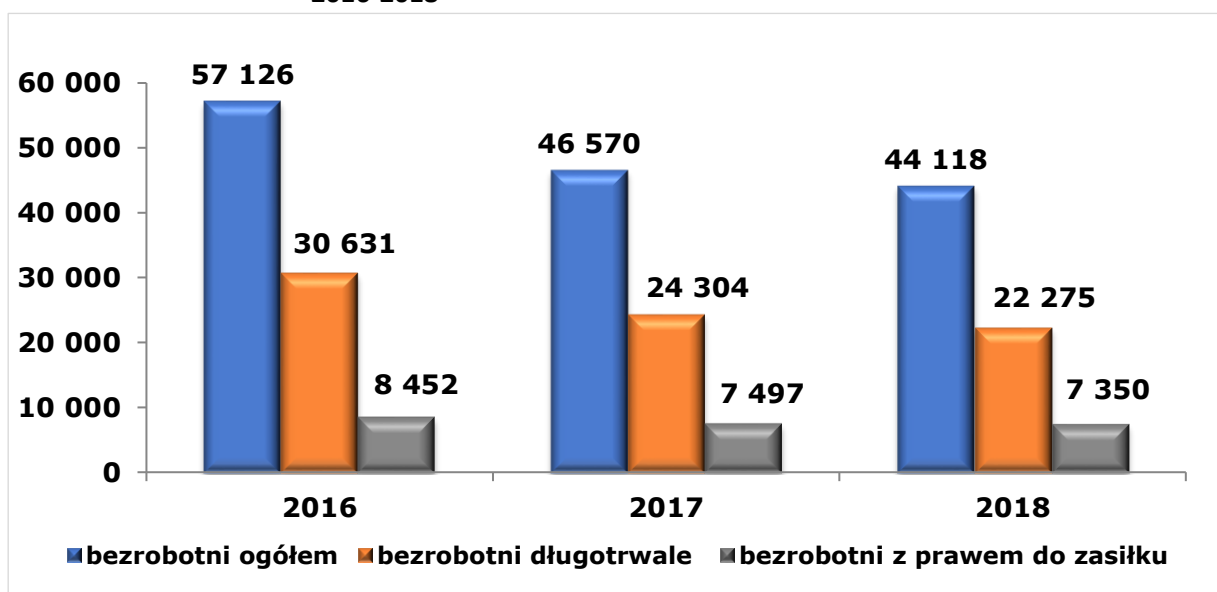
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Liczba osób bezrobotnych niezatrudnionych i niewykonujących innej pracy zarobkowej, zdolnych i gotowych do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, nieuczących się w szkole w systemie dziennym oraz zarejestrowanych we właściwym powiatowym urzędzie pracy w województwie świętokrzyskim według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 44 118 osób (23 233 kobiet oraz 20 885 mężczyzn), w tym:

- 22 275 osób długotrwale bezrobotnych ogółem, czyli pozostających bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy,
- 7 350 osób bezrobotnych z prawem do zasiłku (osób zarejestrowanych w urzędzie pracy, dla których nie ma propozycji pracy czy stażu).

W 2018 roku w województwie świętokrzyskim w odniesieniu do 2016 roku nastąpił spadek ogólnej liczby osób bezrobotnych o 22,8%, w tym 27,3% spadek osób długotrwale bezrobotnych oraz 13% spadek bezrobotnych z prawem do zasiłku. Dynamikę zmian liczby osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2016- 2018 prezentuje wykres nr 7.

Wykres nr 7. Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Osobą długotrwale bezrobotną jest osoba, która pozostaje bez zatrudnienia przez minimum rok w ciągu ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresu odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Należy zaznaczyć, iż zagrożenie wykluczeniem

społecznym i biedą rośnie w przypadku osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy. Z kolei długotrwale ubóstwo zwiększa prawdopodobieństwo dziedziczenia biedy.

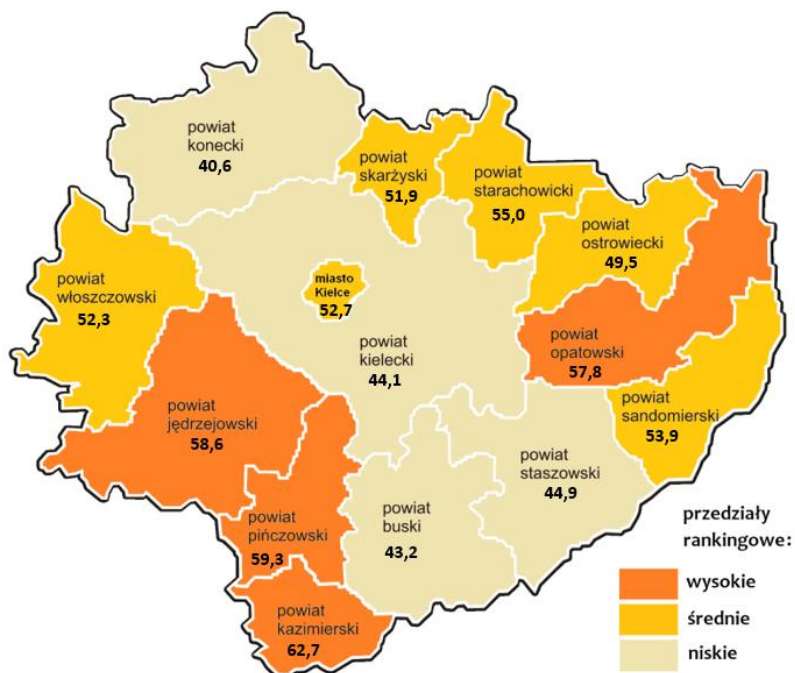
Tabela nr 2. Liczba oraz odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2018 roku w podziale na powiaty.

Powiat	Liczba osób długotrwale bezrobotnych		Liczba osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem (%)	
	Rok 2018	Zmiana do 2017	Rok 2018	Zmiana do 2017
buski	600	-127	43,2	-0,8
jędrzejowski	1 449	-53	58,6	1,5
kazimierski	766	-114	62,7	-4,4
kielecki	3 506	-122	44,1	-0,1
konecki	1 384	-76	40,6	-1
m. Kielce	3 177	-482	52,7	-4,9
opatowski	1 815	-129	57,8	-2,1
ostrowiecki	2 133	-332	49,5	-2,9
pińczowski	668	-5	59,3	0,2
sandomierski	1 332	-181	53,9	-1,8
skarżyski	2 023	5	51,9	-1,1
starachowicki	1 725	-281	55	-1,9
staszowski	1 017	-36	44,9	-0,1
włoszczowski	680	-96	52,3	-2
świętokrzyskie	22 275	-2 029	50,5	-1,7

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Na koniec grudnia 2018 roku w województwie świętokrzyskim zarejestrowanych było 22 275 osób długotrwale bezrobotnych (50,5% ogółu osób zarejestrowanych jako bezrobotni). Najniższą wartość wskaźnika liczby osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem odnotowano w powiatach: koneckim (40,6%), buskim (43,2%), kieleckim (44,1%) oraz staszowskim (44,9%). Natomiast najwyższą wartość ww. wskaźnika odnotowano w powiatach: kazimierskim (62,7%), pińczowskim (59,3%), jędrzejowskim (58,6%) oraz opatowskim (57,8%).

Mapa nr 2. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się jako stan niedostatku wynikający z niewystarczających dochodów. Definicje ubóstwa różnią się zależnie od tego, jaki dochód przyjmowany jest za granicę ubóstwa. O biedzie w sensie absolutnym, mówimy w przypadku kiedy uzyskiwane dochody umożliwiają tylko zaspokojenie niezbędnych potrzeb biologicznych pozwalających tylko na utrzymanie przy życiu. Istnieje także tzw. ustawowa granica ubóstwa, ustalona przez wysokość dochodu upoważniającego osoby i rodziny, które takiego dochodu nie osiągną do ubiegania się o pomoc społeczną. Ubóstwo może być pojmowane w sposób względny, w takim przypadku linią ubóstwa jest dochód relatywizowany do standardu materialnego danego społeczeństwa.

Ubóstwo absolutne

Ubóstwo absolutne definiuje się zazwyczaj w odniesieniu do poziomu minimum egzystencji. Jest to kwota obliczana corocznie przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, który pozwala jedynie na niezbędne wydatki, których nie można odłożyć w czasie. Dochody poniżej progu zagrażają zdrowiu człowieka i stanowią zagrożenie jego biologicznej egzystencji. Kwota jest wyliczana za pomocą tzw. koszyka w którego skład wchodzi jedynie wydatki na żywność, mieszkanie, lekarstwa, naprawę ubrań a w przypadku rodzin z dziećmi na podręczniki szkolne.

Ubóstwo ustawowe

Ubóstwo ustawowe jest definiowane na podstawie tzw. kryterium dochodowego ustalanego jako dochód poniżej którego można ubiegać się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej. Dla osoby samotnie gospodarującej próg ubóstwa ustawowego wynosił: do września 2018 roku – 634 zł, a od października 2018 roku – 701 zł. Dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym próg ubóstwa wynosił: do września 2018 roku – 514 zł, a od października 2018 roku – 528 zł. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej progi te aktualizowane są co 3 lata.

Ubóstwo relatywne

Jako granicę ubóstwa relatywnego przyjmuje się poziom wydatków gospodarstwa domowego niższy od połowy średnich wydatków w kraju. Ubóstwo relatywne jest związane z ogólną sytuacją ekonomiczną kraju. Może się zdarzyć, iż choć zasięg mierzonego w ten sposób ubóstwa zwiększy się np. na skutek zwiększonego rozwarstwienia dochodów, to poziom życia, jaki kryje się pod tym pojęciem jednocześnie się polepszy. W IV kwartale

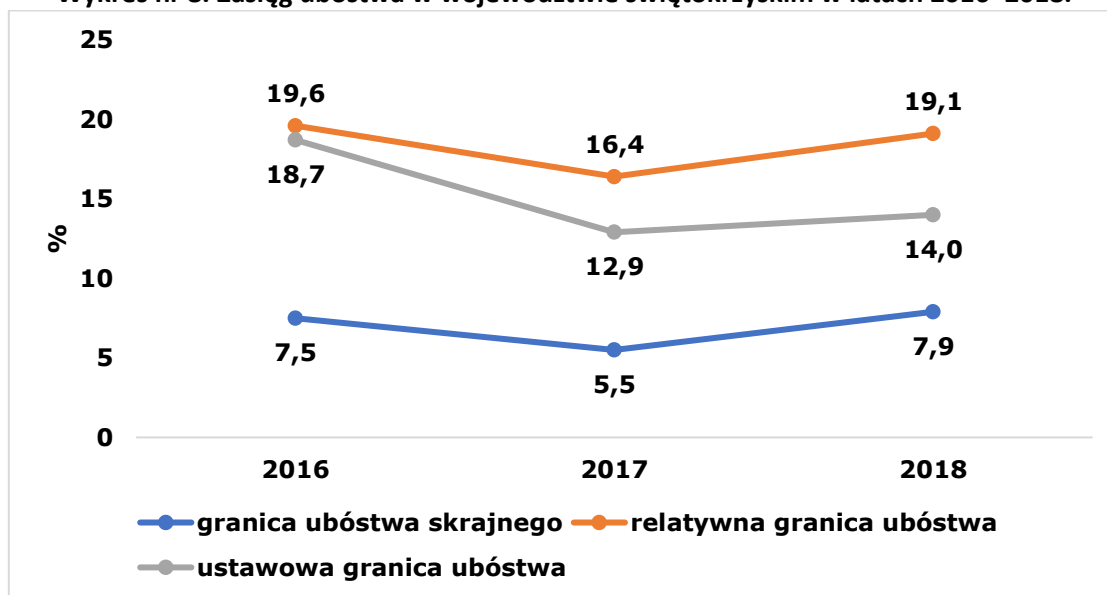
2018 roku granica ubóstwa relatywnego wynosiła 810 zł dla gospodarstwa 1 - osobowego, oraz 2 187 zł dla gospodarstwa 4 osobowego (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14).

Diagnoza danych dotyczących zasięgu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2018 w województwie świętokrzyskim wskazuje, iż w 2018 roku w odniesieniu do 2016 roku odnotowano zwiększenie się jednego z analizowanych wskaźników ubóstwa tj. granicy ubóstwa skrajnego oraz spadek dwóch pozostałych wskaźników.

W przypadku pomiaru z zastosowaniem ustawowej granicy ubóstwa spadek nastąpił pomimo podwyższenia poziomu kryterium dochodowego ustalanego jako dochód, poniżej którego można ubiegać się o świadczenie pieniężne z pomocy społecznej.

Natomiast z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do wzrostu zasięgu ubóstwa skrajnego w 2018 roku był wzrost cen produktów podstawowego użytku, takich jak żywność oraz zmniejszenie dochodu rozporządzalnego rolników, ze względu na realny spadek dochodów z indywidualnego gospodarstwa rolnego w stosunku do 2016 roku. Może to wynikać m.in. z suszy, która w 2018 roku w znacznym stopniu dotknęła województwo świętokrzyskie.

Wykres nr 8. Zasięg ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2016–2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych BDL GUS.

W analizowanym okresie w województwie świętokrzyskim odnotowano 0,4% wzrost stopy ubóstwa skrajnego z 7,5% w 2016 roku do 7,9% w roku 2018. W przypadku relatywnej granicy ubóstwa w 2018 roku odnotowano spadek o 0,5% w odniesieniu do 2016 roku.

W największym stopniu spośród trzech badanych wskaźników ubóstwa zmalała ustawowa granica ubóstwa, która wyniosła 14%. W 2018 roku w województwie świętokrzyskim odnotowano spadek omawianej stopy ubóstwa o 4,7% w odniesieniu do 2016 roku.

Tabela nr 3. Zasięg ubóstwa według województw w latach 2016-2018.

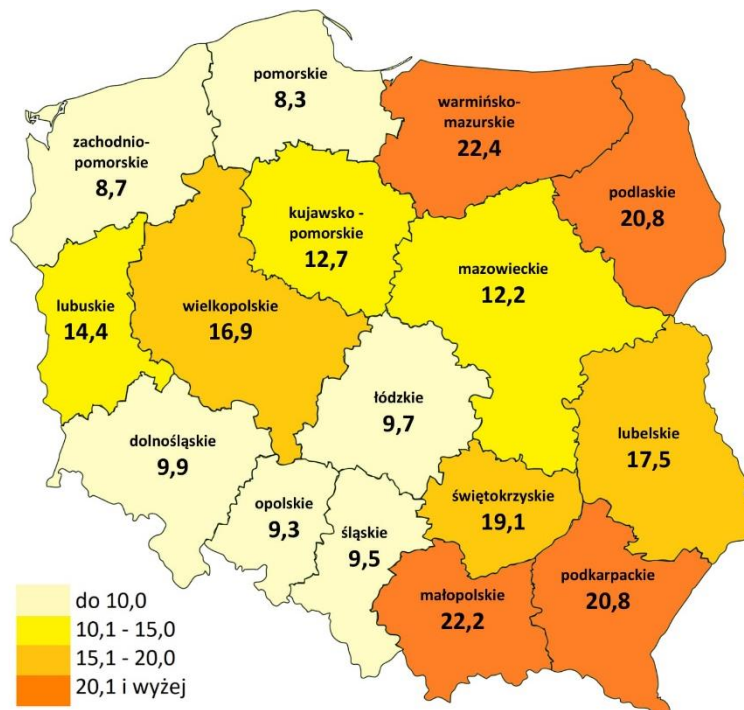
Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej:								
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)			relatywnej granicy ubóstwa			ustawowej granicy ubóstwa		
Rok	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
dolnośląskie	2,9	3,5	3,8	10,5	11	9,9	9,2	8,6	7,9
kujawsko-pomorskie	5,4	4,2	5,4	13,8	14,4	12,7	13,8	11,3	10,4
lubelskie	7,8	6,8	7,8	18,5	18,4	17,5	17,2	14	12,8
lubuskie	2,2	3,1	5,8	9	12,8	14,4	8,8	9,4	11,9
łódzkie	2,7	2,1	3,9	9,3	7,2	9,7	9,1	5,2	7,3
małopolskie	5,3	7,4	9,2	16,9	20,9	22,2	16,1	17,3	17,8
mazowieckie	3,2	3	4,3	10,1	10	12,2	8,5	7,6	9,1
opolskie	5,2	3,2	2,6	10,6	9,6	9,3	10,3	7,5	6,2
podkarpackie	8,8	6,2	9	22,3	21,7	20,8	21,3	17,4	16,1
podlaskie	4,2	7,2	7,5	17	22,4	20,8	14,7	16,6	15,9
pomorskie	4,3	3	2	12,5	9,7	8,3	11,5	8,5	6,4
śląskie	3	1,8	2,9	10,3	7,5	9,5	9	6,3	7,4
świętokrzyskie	7,5	5,5	7,9	19,6	16,4	19,1	18,7	12,9	14
warmińsko-mazurskie	9	8,7	9,6	20,3	20,7	22,4	18,6	17,2	18,9
wielkopolskie	7,5	5,6	6	18,5	15,5	16,9	16,6	12,2	12,8
zachodniopomorskie	4	2,4	1,8	11,8	9,1	8,7	9,7	7,4	5,4
POLSKA	4,9	4,3	5,4	13,9	13,4	14,2	12,7	10,7	10,9

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych BDL GUS.

W 2018 roku najwyższą stopę ubóstwa skrajnego odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim (9,6), małopolskim (9,2) oraz podkarpackim (9). Najniższą wartość wskaźnika ubóstwa skrajnego odnotowano w województwach: zachodniopomorskim (1,8), pomorskim (2) opolskim (2,6) oraz śląskim (2,9).

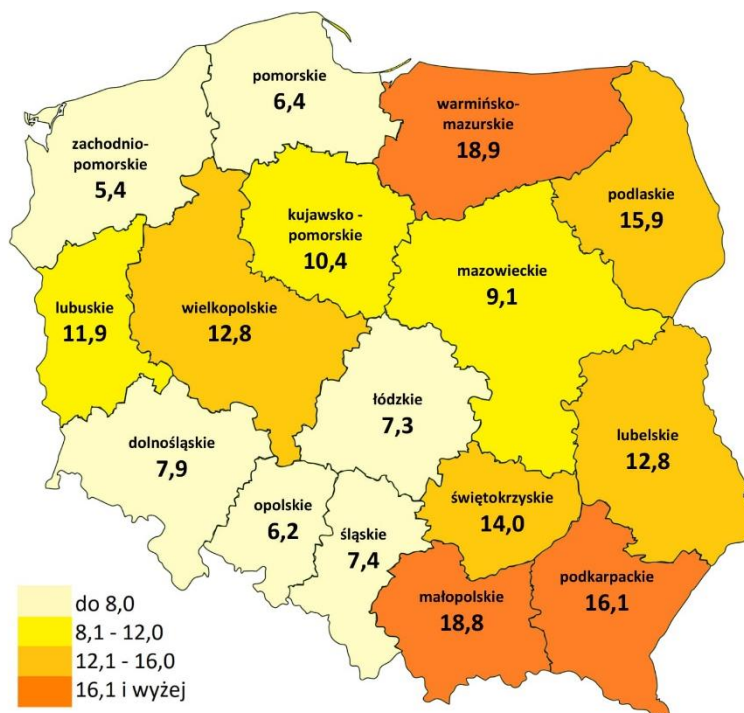
Województwo świętokrzyskie jest zaliczane do województw w Polsce, w którym odnotowujemy wysoką wartość stopy ubóstwa skrajnego (7,9). W przypadku relatywnej granicy ubóstwa jak i ustawowej granicy ubóstwa wartość dla województwa świętokrzyskiego jest również wysoka i wynosi odpowiednio 19,1% i 14%.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych BDL GUS.

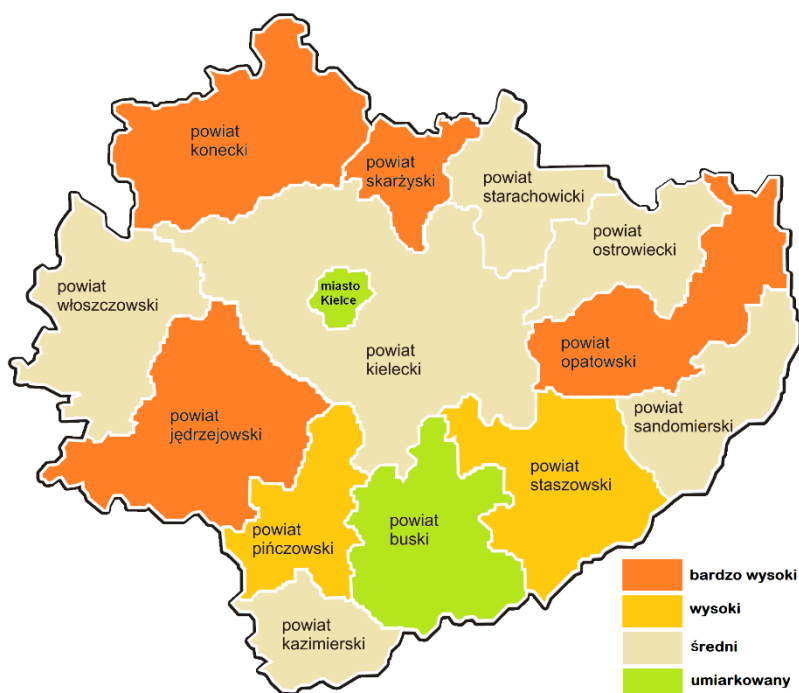
**Mapa nr 5. Zasięg ubóstwa ustawowego w 2018 roku według województw
(w % osób w gospodarstwach domowych).**

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych BDL GUS.

Na potrzeby określenia wewnątrzregionalnego zróżnicowania zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego dokonuje analizy zasięgu ubóstwa dla województwa świętokrzyskiego, realizując tym samym ustawowe zadanie samorządu województwa wynikające z ustawy o pomocy społecznej tj. rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz diagnozowanie i monitorowanie wybranych problemów społecznych w regionie. Sytuacja zagrożenia ubóstwem zdefiniowana została w oparciu o szereg wskaźników dla zmiennych o charakterze społeczno-ekonomicznym. W celu zdiagnozowania poziomu ubóstwa w powiatach województwa świętokrzyskiego uwzględniono monetarne oraz niemonetarne determinanty ubóstwa. Dla potrzeb opracowania przy ustaleniu zmiennych diagnostycznych wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdania Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w systemie Centralnej Aplikacji Statystycznej oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach i przyjęto następujące zmienne: X1 – stopa bezrobocia, X2 – odsetek osób długotrwale bezrobotnych, X3 – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, X4 – dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca, X5 – wskaźnik deprywacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne na 1 000 mieszkańców, X6 – wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej, X7 – odsetek liczby osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, X8 – odsetek liczby osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną. Powyższe zmienne diagnostyczne poddane zostały standaryzacji oraz normalizacji.

Mapa nr 6. Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2018r.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych BDL GUS.

Opracowana przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej analiza przestrzennego zróżnicowania zagrożenia ubóstwem w regionie na podstawie zbudowanego indeksu jest obrazem zróżnicowania tego zjawiska notowanym w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego. Zagregowane dane do powiatów wskazują, że w województwie świętokrzyskim wewnątrzregionalnie utrzymuje się zróżnicowany poziom zagrożenia ubóstwem. W oparciu o opracowane dane zagregowane do wskaźników zawartych w indeksie zagrożenia ubóstwem województwa świętokrzyskiego za 2018 rok umiarkowany stopień zagrożenia ubóstwem odnotowano w mieście Kielce oraz powiecie buskim. Powiaty: kielecki, ostrowiecki, starachowicki, sandomierski, kazimierski oraz włoszczowski osiągają średni stopień zagrożenia ubóstwem. W pułap wysokiego zagrożenia ubóstwem wchodzi powiaty: staszowski oraz pińczowski. W stopniu bardzo wysokim zagrożeni ubóstwem są mieszkańcy powiatów: skarżyskiego, opatowskiego, jędrzejowskiego oraz koneckiego, w których odnotowano najwyższe wartości indeksu zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim.

4. Sytuacja osób oraz rodzin korzystających z pomocy i wsparcia

4.1 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem⁷.

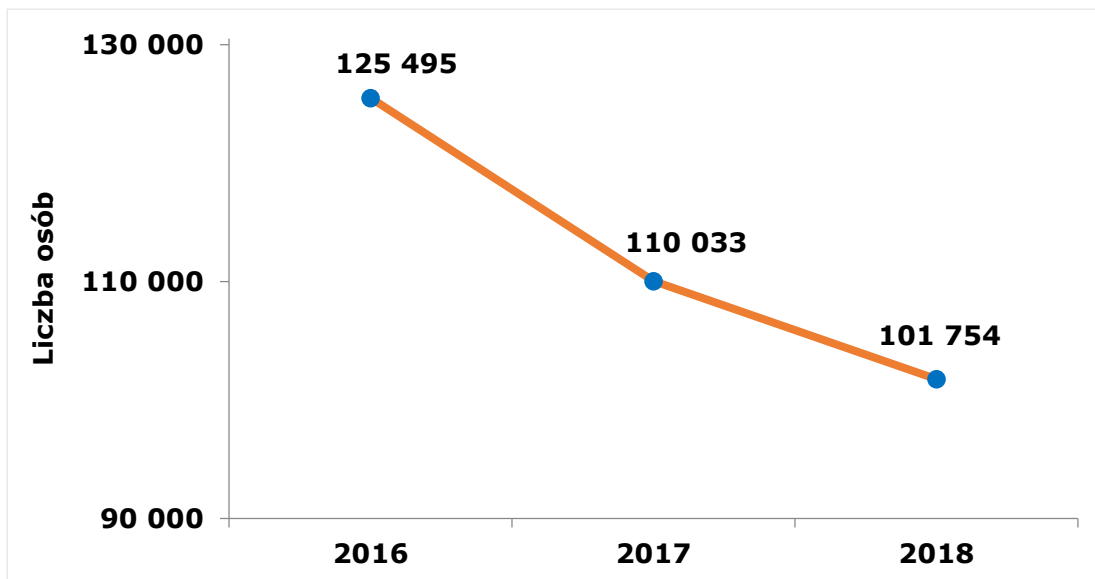
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

W 2018 roku odnotowany został spadek liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim o blisko 19% w stosunku do 2016 roku (ze 125 495 do 101 754 osób). Powiatami, które udzieliły pomocy i wsparcia największej liczbie mieszkańców są: kielecki (17 638 osób), ostrowiecki (10 763), jędrzejowski (10 697) oraz miasto Kielce (10 328). Powiaty z najmniejszą liczbą osób, którym udzielono pomocy i wsparcia to: włoszczowski (3 011), opatowski (3 673), kazimierski (4 061), pińczowski (5 071) oraz staszowski (5 092).

Wykres nr 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

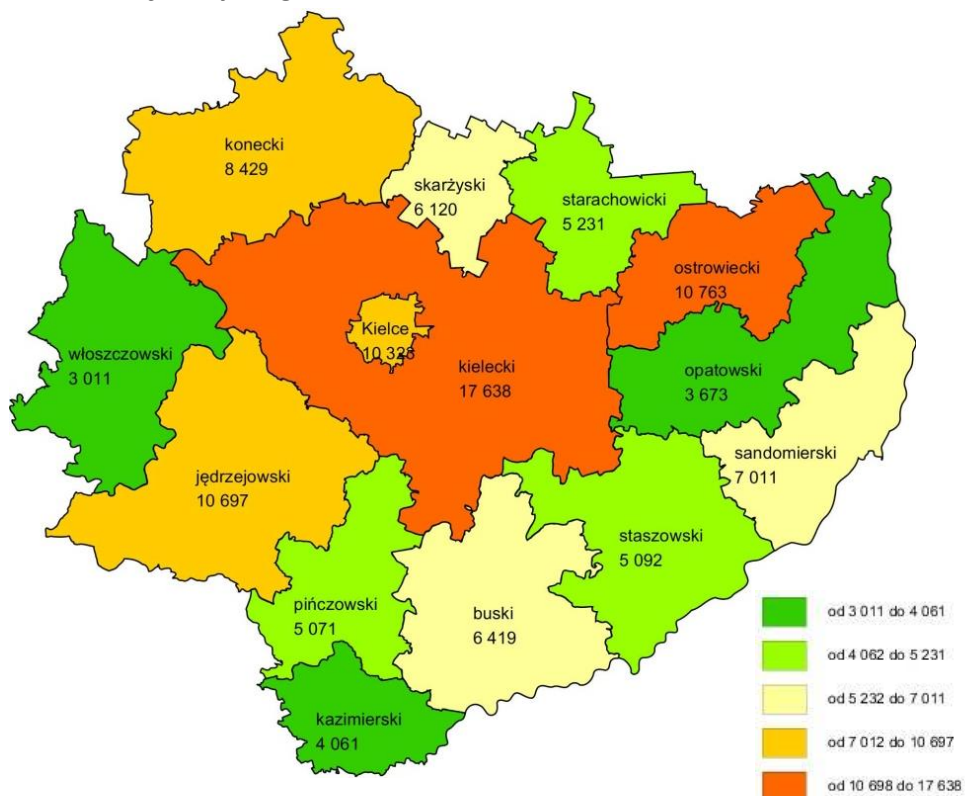
---

⁷ <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasady-pomocy-spoecznej>

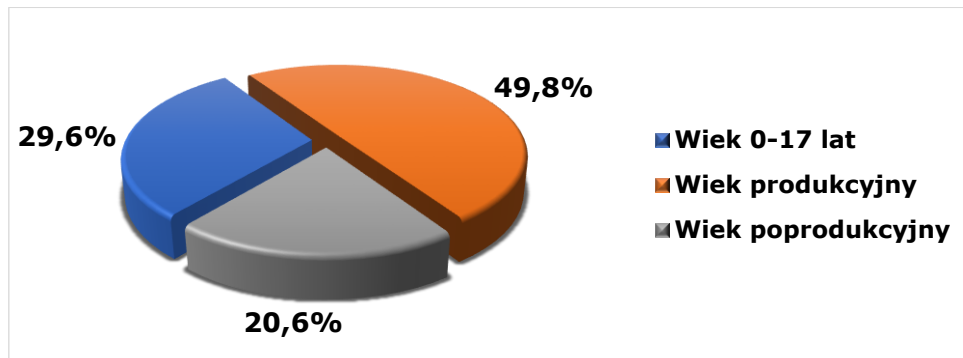
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Mapa nr 7. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Wykres nr 10. Struktura beneficjentów świadczeń pomocy społecznej w regionie świętokrzyskim według ekonomicznych grup wieku w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Charakterystyczną cechą obecnej sytuacji społecznej regionu jest fakt, iż pomimo spadku liczby osób korzystających z pomocy społecznej ogółem systematycznie odnotowywany jest wzrost beneficjentów w wieku poprodukcyjnym. Fakt ten sugeruje, iż to seniorzy są grupą, która boryka się z deprivacją różnego rodzaju potrzeb, w tym również materialnych. Warto również nadmienić, iż jest to tendencja ogólnokrajowa.

W 2018 roku największą grupę osób, którym przyznano świadczenia stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 49,8% osób, następnie 29,6% w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), a 20,6% beneficjentów stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób, którym przyznano świadczenia w wieku 0-17 lat wyniosła 18 329, w wieku produkcyjnym wynosi 30 828 osób. W przypadku liczby osób w wieku poprodukcyjnym, którym przyznano świadczenie była to liczba 12 719 osób.

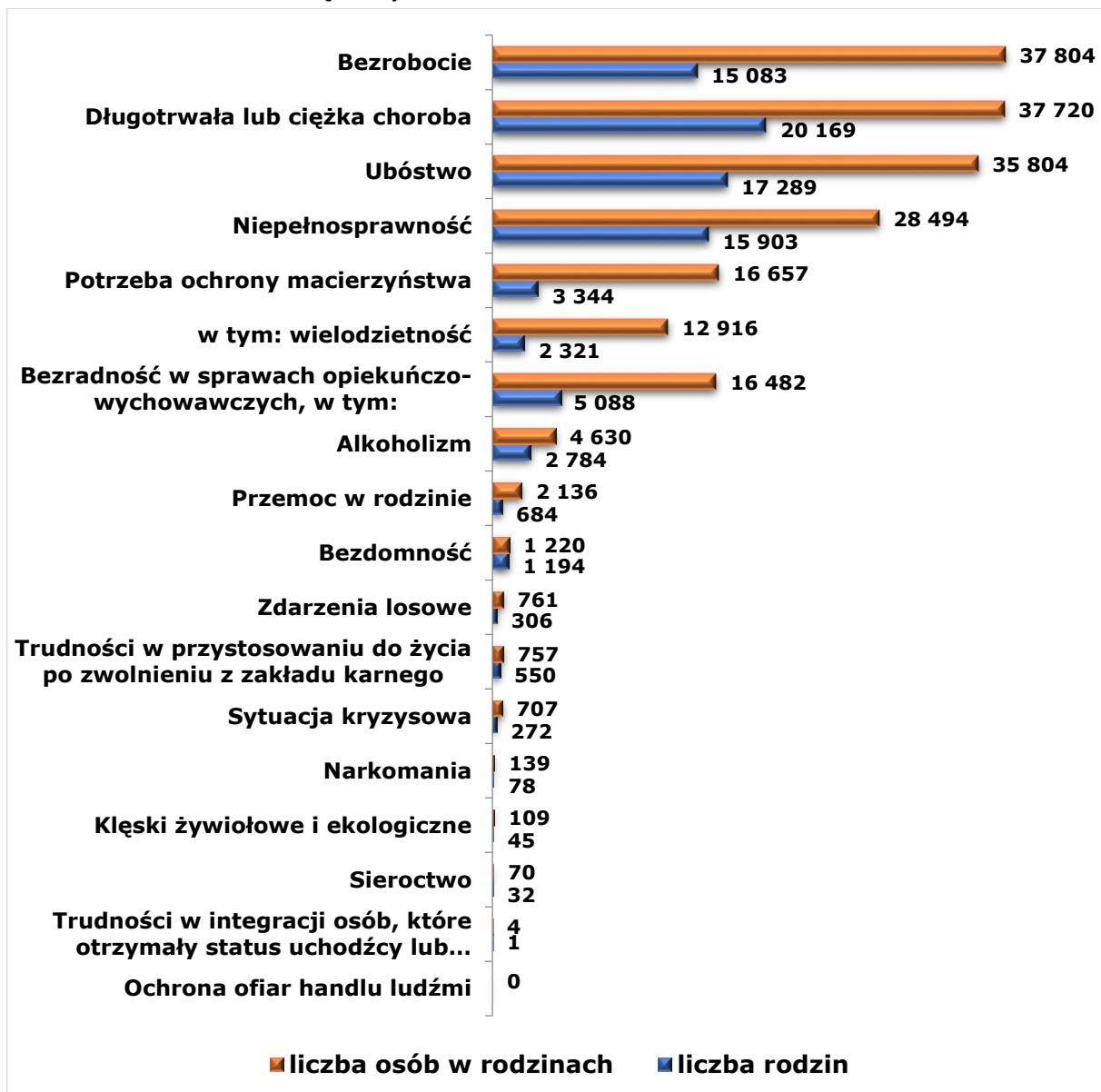
Powody udzielenia pomocy i wsparcia

Dane dotyczące powodów przyznania pomocy uwzględniają wszystkie przyczyny trudnej sytuacji życiowej wymienione w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Analizując dane należy mieć na uwadze fakt, iż w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn przyznania pomocy, w związku z tym jedna rodzina może być wykazana przy jednej lub przy kilku przyczynach przyznawania pomocy społecznej.

Najczęstszymi przyczynami udzielenia pomocy i wsparcia w 2018 roku w województwie świętokrzyskim są: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres nr 11. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Tabela nr 4. Powody przyznawania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Powód przyznania pomocy społecznej	2016	2017	2018
Bezrobocie			
Liczba rodzin	21 017	17 919	15 083
Liczba osób w rodzinach	55 689	45 174	37 804
Długotrwała lub ciężka choroba			
Liczba rodzin	19 458	19 659	20 169
Liczba osób w rodzinach	40 316	38 712	37 720
Ubóstwo			
Liczba rodzin	22 925	20 542	17 289

Powód przyznania pomocy społecznej	2016	2017	2018
Liczba osób w rodzinach	54 180	45 839	35 804
Niepełnosprawność			
Liczba rodzin	16 449	16 004	15 903
Liczba osób w rodzinach	32 127	30 390	28 494
Potrzeba ochrony macierzyństwa			
Liczba rodzin	3 932	3 492	3 344
Liczba osób w rodzinach	20 095	17 593	16 657
w tym: wielodzietność			
Liczba rodzin	2 848	2 521	2 321
Liczba osób w rodzinach	16 075	14 075	12 916
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych			
Liczba rodzin	6 245	5 505	5 088
Liczba osób w rodzinach	21 463	18 240	16 482
w tym rodziny niepełne			
Liczba rodzin	3 406	2 976	2 622
Liczba osób w rodzinach	10 009	8 587	7 551
w tym rodziny wielodzietne			
Liczba rodzin	1 374	1 027	891
Liczba osób w rodzinach	7 640	5 678	4 923
Alkoholizm			
Liczba rodzin	3 239	3 027	2 784
Liczba osób w rodzinach	6 079	5 364	4 630
Przemoc w rodzinie			
Liczba rodzin	669	721	684
Liczba osób w rodzinach	2 230	2 244	2 136
Bezdomność			
Liczba rodzin	1 143	1 122	1 194
Liczba osób w rodzinach	1 247	1 210	1 220
Zdarzenia losowe			
Liczba rodzin	316	312	306
Liczba osób w rodzinach	813	769	761
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego			
Liczba rodzin	668	532	550
Liczba osób w rodzinach	964	780	757
Sytuacja kryzysowa			
Liczba rodzin	276	357	272
Liczba osób w rodzinach	789	1 139	707
Narkomania			
Liczba rodzin	85	80	78
Liczba osób w rodzinach	163	141	139
Kłęski żywiołowe i ekologiczne			
Liczba rodzin	43	69	45
Liczba osób w rodzinach	119	211	109
Sieroctwo			
Liczba rodzin	53	47	32
Liczba osób w rodzinach	119	101	70
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą			
Liczba rodzin	12	12	1
Liczba osób w rodzinach	53	38	4
Ochrona ofiar handlu ludźmi			

Powód przyznania pomocy społecznej	2016	2017	2018
Liczba rodzin	2	1	0

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Wskaźnik deprivacji lokalnej

W celu diagnozy wewnątrzregionalnego zróżnicowania sytuacji społecznej obliczone zostały wskaźniki deprivacji lokalnej. Pierwszy z nich określa liczbę osób korzystających z pomocy społecznej (ogółem ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych) na 1000 mieszkańców. Kolejny wskaźnik określa liczbę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. Należy zaznaczyć, iż aby otrzymać świadczenie pieniężne z pomocy społecznej należy spełnić kryterium dochodowe, które stanowi tzw. próg interwencji socjalnej, wyznaczający granicę tzw. ubóstwa ustawowego.

Tabela nr 5. Wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.

Powiat	Wartość wskaźnik deprivacji lokalnej*			Zmiana w stosunku do 2016 roku
	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	
buski	88,9	78,8	72	- 16,9
jędrzejowski	96,3	91,7	79,3	- 17
kazimierski	74,9	64,8	68,3	- 6,6
kielecki	101,8	89,8	79,4	- 22,4
konecki	104,1	91,2	82,6	- 21,5
m. Kielce	67,3	58,7	53,7	- 13,6
opatowski	97,4	83,3	78,6	- 18,8
ostrowiecki	73,1	58,8	53,7	- 19,4
pińczowski	84	70,2	64,7	- 19,3
sandomierski	121,2	106	94,7	- 26,5
skarżyski	80,4	69,5	65,5	- 14,9
starachowicki	53,9	48,2	43,5	- 10,4
staszowski	111,1	109,8	96,3	- 14,8
włoszczowski	76,2	67,2	60	- 16,2
świętokrzyskie	89,1	78,5	71,1	-18

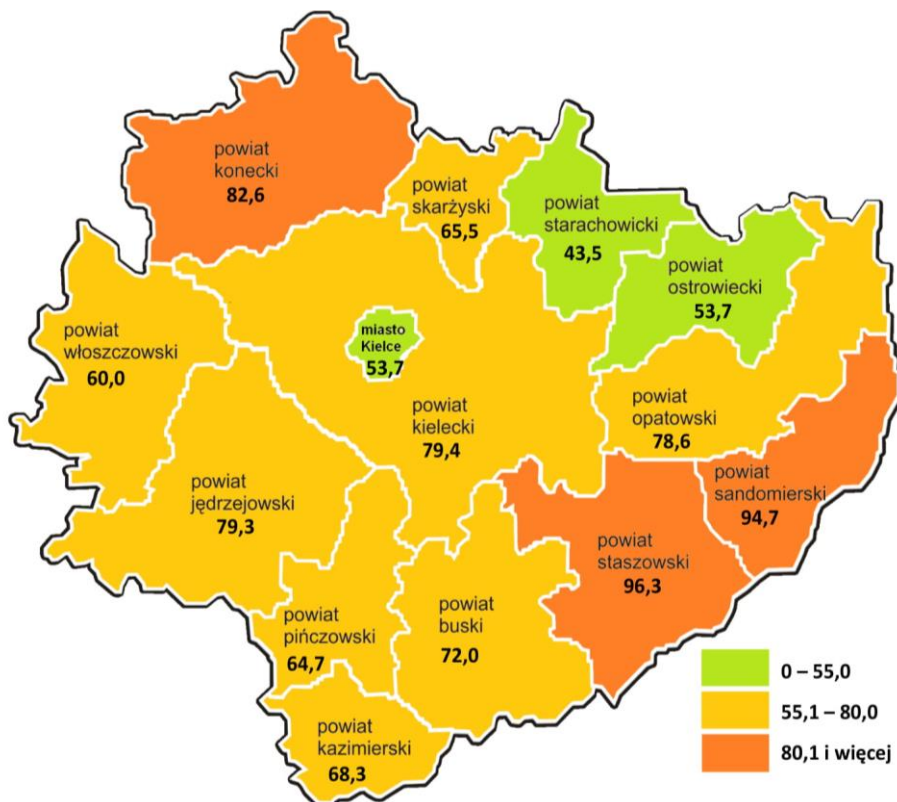
* Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej na każde 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03-R.

We wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego zanotowano wyraźny spadek wskaźnika deprivacji lokalnej w porównaniu do 2016 roku. Najwyższy wskaźnik

występuje w powiatach: staszowskim (96,3), sandomierskim (94,7) oraz koneckim (82,6). Najniższe wartości odnotowano w powiatach: starachowickim (43,5), ostrowieckim (53,7) oraz mieście Kielce (53,7).

Mapa nr 8. Wskaźnik deprivacji lokalnej wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03-R

Wskaźnik deprivacji lokalnej tj. liczby osób, które otrzymały świadczenie pieniężne na 1000 mieszkańców sporządzany jest aby wskazać obszary, w których względnie najwięcej mieszkańców korzysta ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, a tym samym spełnia kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Badając wartość tego wskaźnika należy zwrócić uwagę, iż od 1 października 2018 został podwyższony został próg interwencji, obecnie obowiązujące kryteria to: dla osoby samotnie gospodarującej – 701 zł, dla osoby w rodzinie – 528 zł⁸. Weryfikacja

⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r., w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej

kryteriów dochodowych następuje co trzy lata. Wskaźnik ten stanowi jeden z najważniejszych elementów w indeksie ubóstwa.

Analiza wewnątrzregionalnego zróżnicowania wskaźnika deprivacji lokalnej tj. liczbę osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców, wskazuje, iż w 2018 roku najwięcej osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej odnotowujemy w powiatach: staszowskim (67,1), koneckim (61,2) oraz sandomierskim (59,6). Najniższe wartości omawianego wskaźnika deprivacji lokalnej odnotowano w powiecie włoszczowskim (33,2), mieście Kielce (34,4) oraz powiecie pińczowskim (39,1).

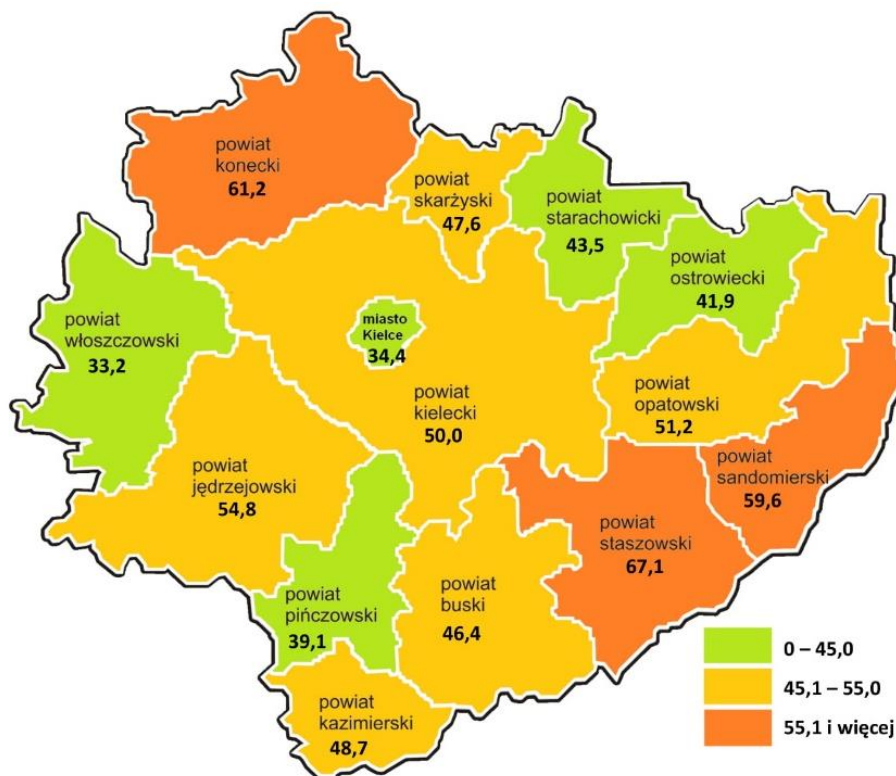
Tabela nr 6. Wskaźnik liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia pieniężne na 1000 mieszkańców w latach 2016-2018.

Powiat	Wartość wskaźnik deprivacji lokalnej*			Zmiana w stosunku do 2016 roku
	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	
buski	55,8	69,1	46,4	- 9,2
jędrzejowski	68,5	60,6	54,8	- 13,7
kazimierski	46,2	50,6	48,7	2,5
kielecki	63,3	57,5	50	- 13,3
konecki	83,7	70,7	61,2	- 22,5
m. Kielce	48	41,3	34,4	- 13,6
opatowski	63,5	54,2	51,2	- 12,3
ostrowiecki	59,1	48,1	41,9	- 17,2
pińczowski	45,1	43,9	39,1	- 6
sandomierski	65,8	64,4	59,6	- 6,2
skarżyski	64,6	54,9	47,6	- 17
starachowicki	53,9	48,2	43,5	- 10,4
staszowski	82,7	77,7	67,1	- 15,6
włoszczowski	48,7	43,3	33,2	- 15,5
świętokrzyskie	60,9	55,3	47,7	-13,2

*Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne na każde 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPIPS-03-R.

Mapa nr 9. Wskaźnik liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia pieniężne wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 roku.

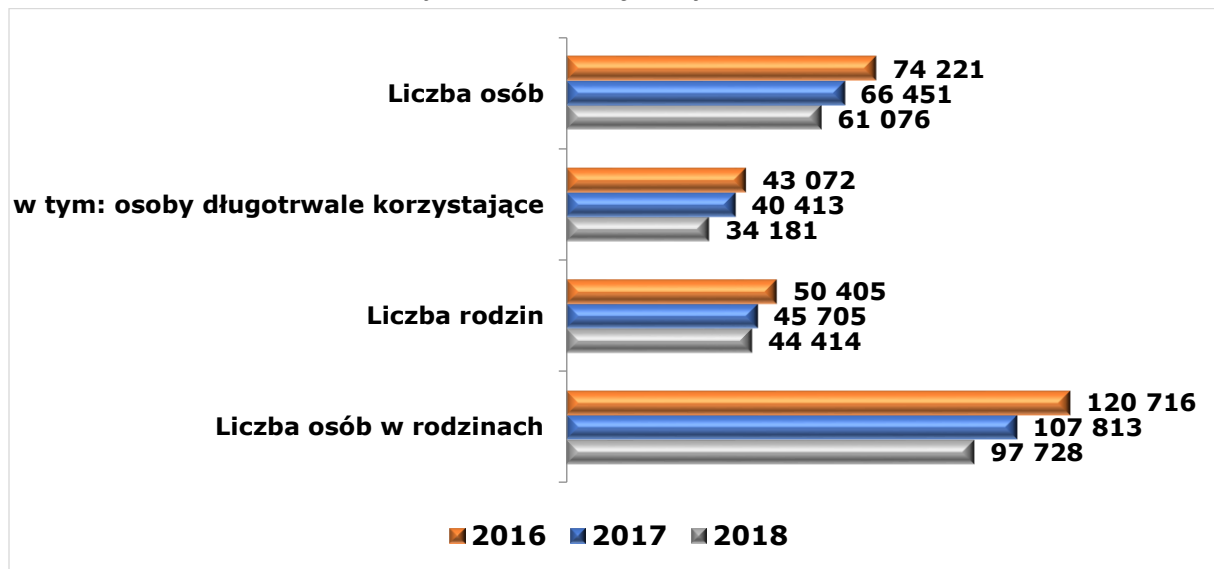
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03-R

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie

W poniższej analizie ujęte zostały osoby, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w tym osoby długotrwale korzystające ze świadczeń, które w ciągu 3 lat były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej (POMOST) przez co najmniej 18 miesięcy. W grupie tej ujęte zostały również rodziny, które w danym okresie sprawozdawczym uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń pomocy społecznej bez względu na rodzaj, formę, liczbę i źródło – uwzględniając zarówno pomoc, która udzielona jest w formie decyzji administracyjnej lub świadczeń bez decyzji.

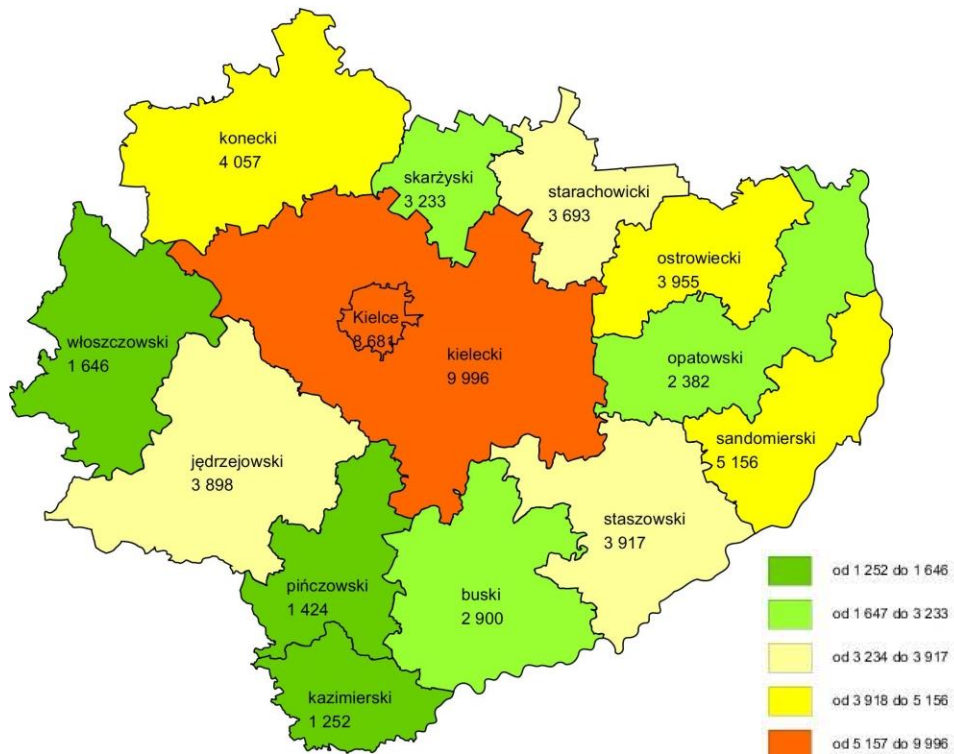
Porównując lata 2016-2018 odnotowujemy 17,7% spadek liczby osób, którym przyznano świadczenia. Wśród grupy świadczeniobiorców 56% stanowią osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej i jest to mniej o 2% w stosunku do 2016 roku.

Wykres nr 12. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Mapa nr 10. Liczba osób, którym przyznano świadczenie na podstawie ustawy o pomocy społecznej wg świętokrzyskich powiatów w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OZPS.

Mapa nr 10 prezentuje zróżnicowanie liczby osób, które uzyskały świadczenia bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania, świadczenia w formie decyzji administracyjnej lub świadczeń bez decyzji na poziomie powiatów. W 2018 najczęściej tego typu osób odnotowano w powiecie kieleckim (9 996), mieście Kielce (8 681) oraz powiecie sandomierskim (5 156), najmniej w powiatach: kazimierskim (1 252), pińczowskim (1 424) oraz włoszczowskim (1 646).

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne

W tej grupie ujęte zostały osoby i rodziny, które w 2018 r. uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń pieniężnych, tj.:

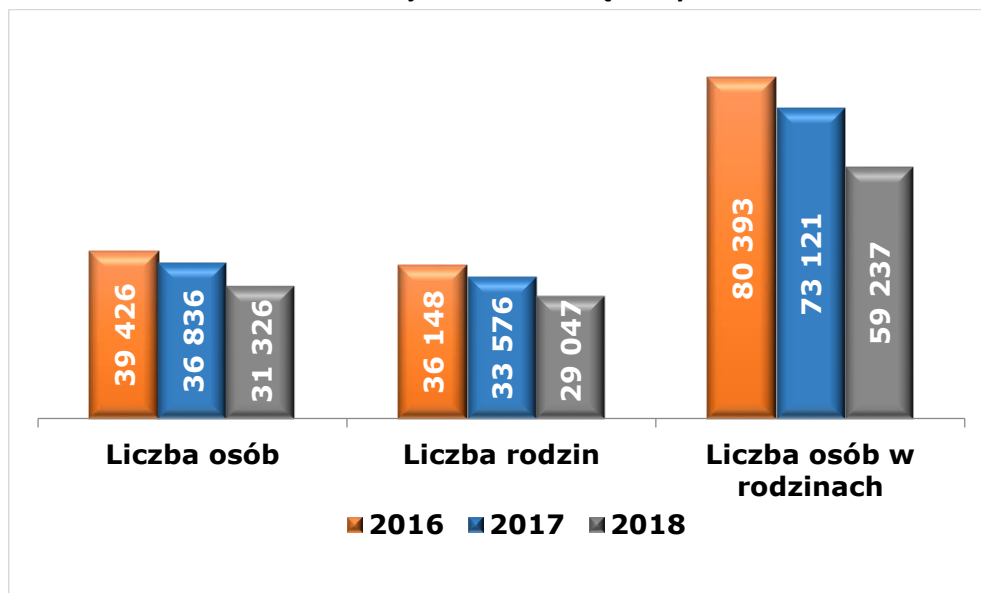
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- zasiłki stałe,
- zasiłki okresowe,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- inne zasiłki celowe,

- specjalne zasiłki celowe,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub pożyczki,
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

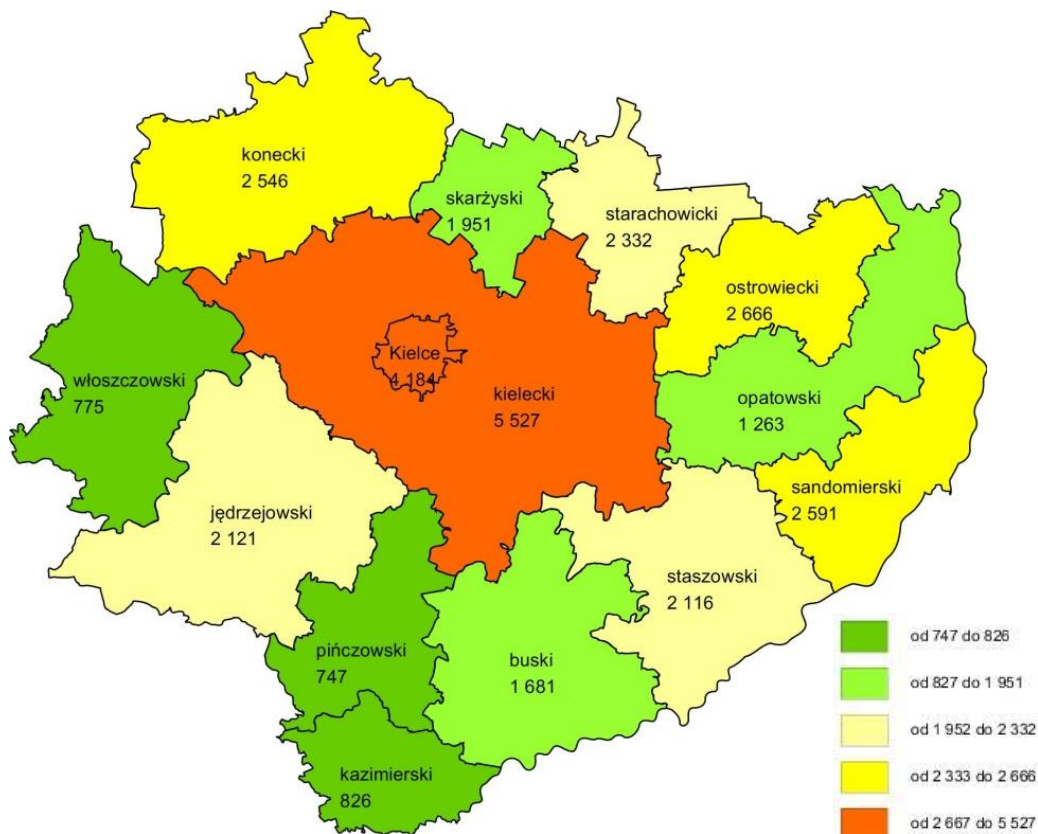
Liczba osób, które otrzymały świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wynosiła 31 326 osób, tj. mniej o 20,5% w stosunku do 2016 roku. Liczba rodzin, które uzyskały świadczenie pieniężne w 2018 roku wyniosła 29 047, tj. o 19,6% mniej w stosunku do 2016 roku. 26,3% spadek liczby przyznanych świadczeń pieniężnych w 2018 roku odnotowano w przypadku liczby osób w rodzinach.

Wykres nr 13. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa nr 11. Liczba osób, które w 2018 roku otrzymały świadczenie pieniężne wg powiatów w regionie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2018 roku najwięcej tego typu osób odnotowano w powiecie kieleckim (5 527) oraz mieście Kielce (4 184). Najmniejszą liczbę osób pobierających świadczenia pieniężne odnotowano w powiatach: pińczowskim (747), włoszczowskim (775) oraz kazimierskim (826).

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne

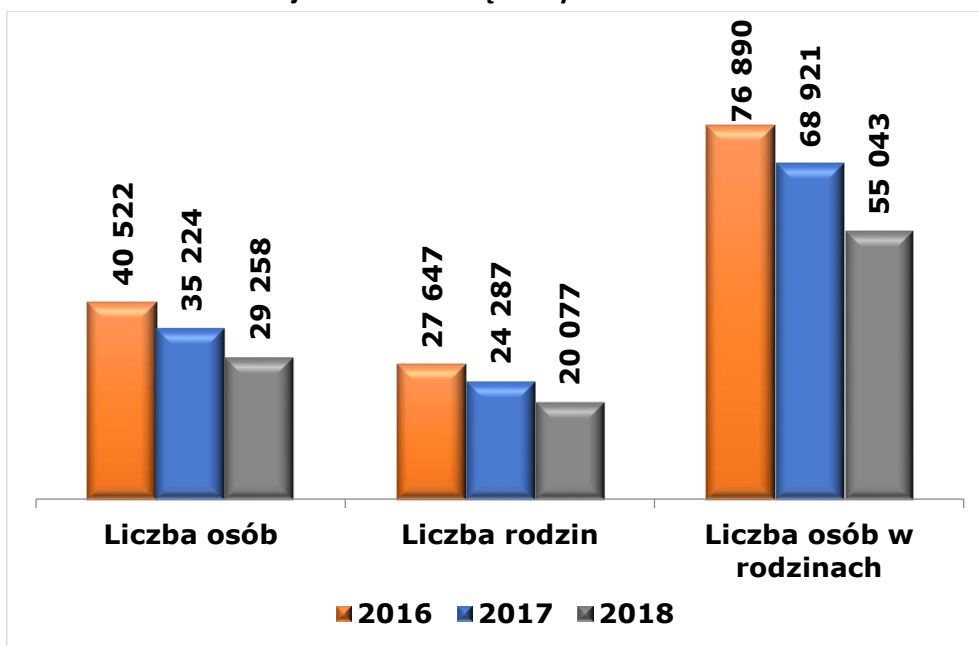
W tej grupie ujęte zostały osoby i rodziny, które w okresie sprawozdawczym uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń niepieniężnych, do których należy zaliczyć następujące formy pomocy:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- schronienie,
- posiłek,
- ubranie,
- inna pomoc,
- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,

- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego,
- sprawienie pogrzebu,
- pomoc na usamodzielnienie w naturze,
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w ramach pomocy na usamodzielnianie), pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach pomocy na usamodzielnienie).

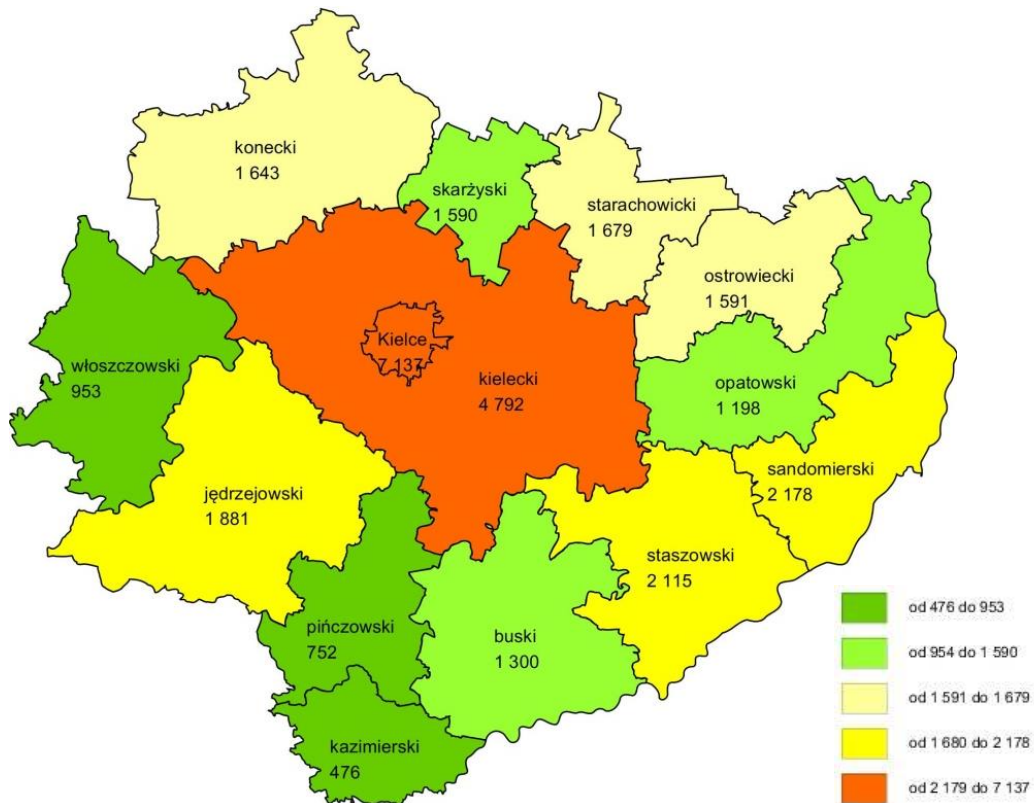
Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2018 roku w województwie świętokrzyskim wynosiła 29 258 osób, tj. mniej o 27,8% w stosunku do 2016 roku. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia niepieniężne w 2018 roku była mniejsza o 27,4% i wyniosła 20 077 rodzin.

Wykres nr 14. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne w województwie świętokrzyskim w latach 2016–2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa nr 12. Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

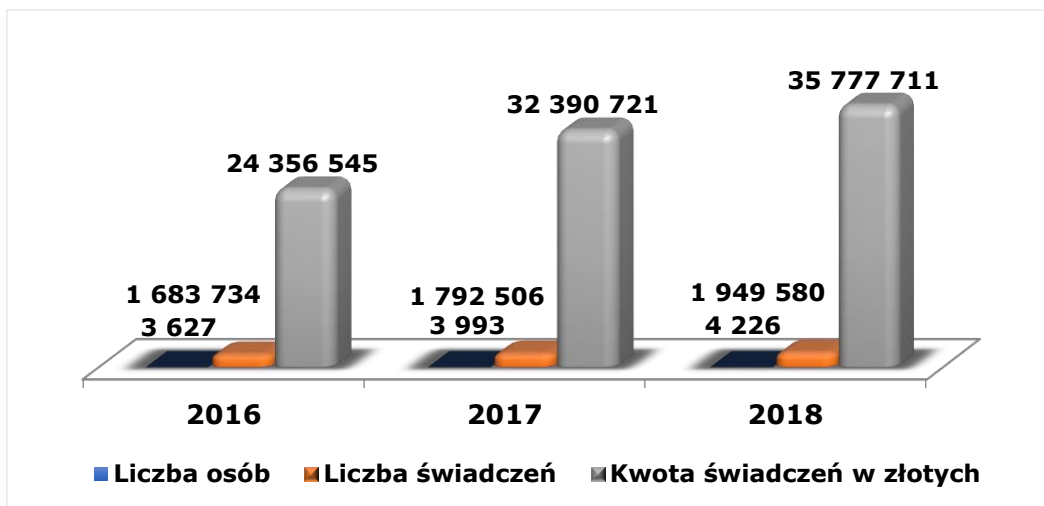
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa nr 12 prezentuje zróżnicowanie w zakresie liczby osób, które uzyskały świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej zagregowane do poziomu powiatów. Najwięcej tego typu osób odnotowano w mieście Kielce (7 137) oraz powiecie kieleckim (4 792), najmniej w powiecie kazimierskim (476), pińczowskim (752) oraz włoszczowskim (953).

Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze są realizowane w ramach zadań własnych gminy. W 2018 roku z usług opiekuńczych ogółem skorzystało 4 226 osób, o 16,5% więcej niż w 2016 roku. Liczba świadczeń usług opiekuńczych w 2018 roku wyniosła 1 949 580, w stosunku do 2016 roku odnotowano wzrost o 15,8% ogółu liczby świadczeń. Wysokość wolumenu kwoty świadczeń ogółem w 2018 roku wyniosła 35 777 711 zł, w odniesieniu do 2016 roku odnotowano wzrost o 46,9%.

Wykres nr 15. Usługi opiekuńcze ogółem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

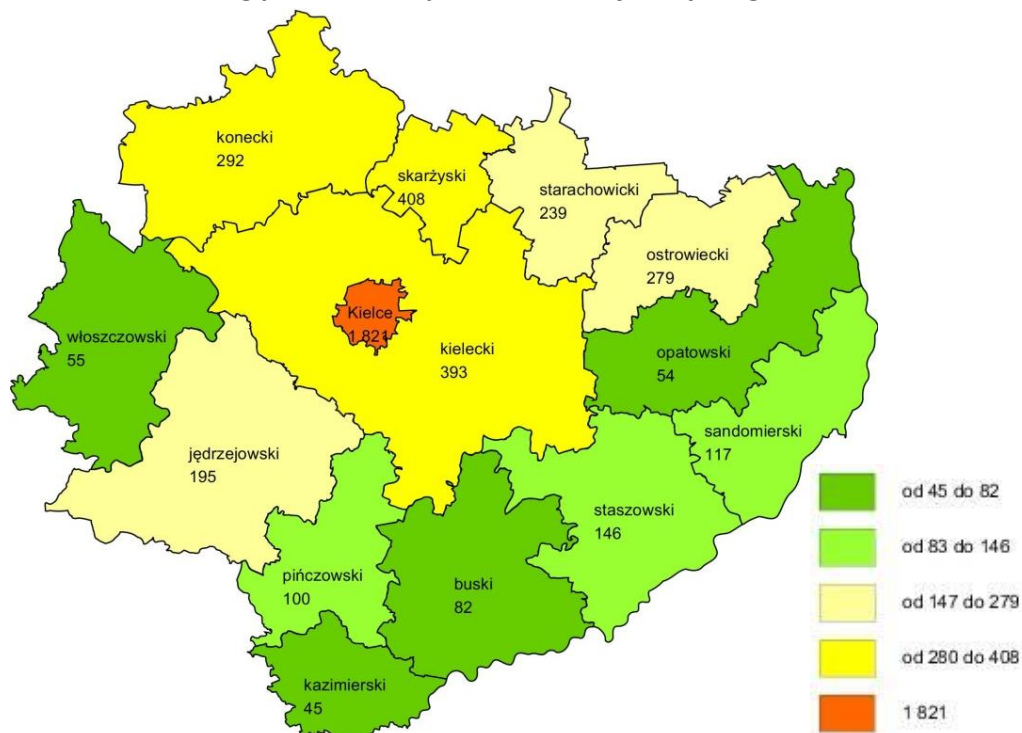

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Najwięcej osób, które skorzystały z usług opiekuńczych zamieszkuje miasto Kielce (1 821) oraz powiaty: skarżyski (408), kielecki (392) oraz konecki (292), najmniej powiaty: kazimierski (45), włoszczowski (55), opatowski (54) oraz buski (82).

W 15 gminach: Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy, Wiślica, Oksa, Bejsce, Czarnocin, Smyków, Iwaniska, Sadowie, Waśniów, Kije, Złota oraz Zawichost w 2018 roku nie odnotowano realizacji usług opiekuńczych.

Mapa nr 13. Liczba osób, które korzystają ze świadczeń opiekuńczych ogółem w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

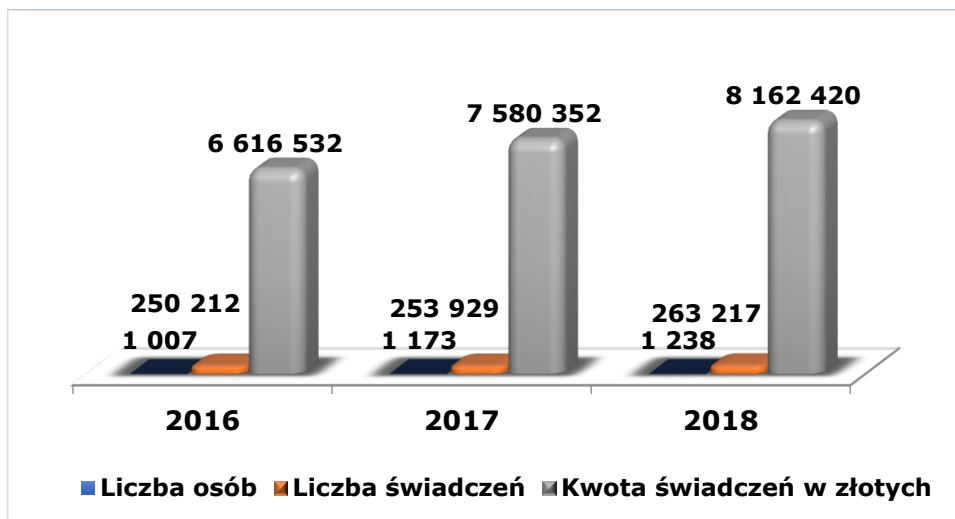
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są szczególnym rodzajem usług specjalistycznych. Pomoc udzielana jest określonej grupie osób, realizowana w miejscu ich zamieszkania w ramach zadań zleconych gminie. Zasady jej przyznawania i odpłatności określa rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a nie tak jak w przypadku pozostałych usług opiekuńczych regulacje gminne.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego określa, iż ośrodki pomocy społecznej w porozumieniu z poradniami zdrowia psychicznego czy innymi specjalistycznymi placówkami terapeutycznymi organizują oparcie społeczne dla osób, które z powodów choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w relacjach z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

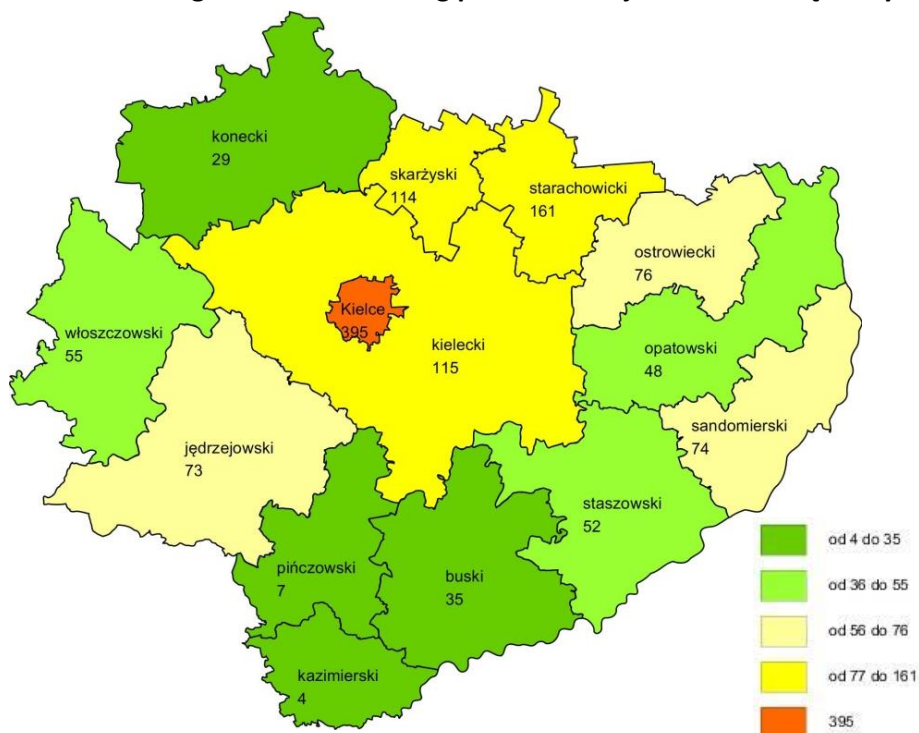
Na przestrzeni lat 2016-2018 obserwuje się wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a także wzrost liczby świadczeń i wolumenu kwoty świadczeń przeznaczonych na realizację tego typu usługi. W 2018 roku odnotowano 31,9% wzrost liczby osób korzystających z tego typu świadczeń oraz 5,2% wzrost liczby świadczeń. Wzrost kwoty świadczeń w 2018 roku wyniósł 23,3% w odniesieniu do 2016 roku.

Wykres nr 16. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa nr 14. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, objętych specjalistycznymi usługami w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa nr 14 prezentuje liczbę osób, objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego. Największa liczba omawianych usług odnotowana jest w mieście Kielce (395) oraz powiatach: starachowickim (161), kieleckim (115) oraz skarżyskim

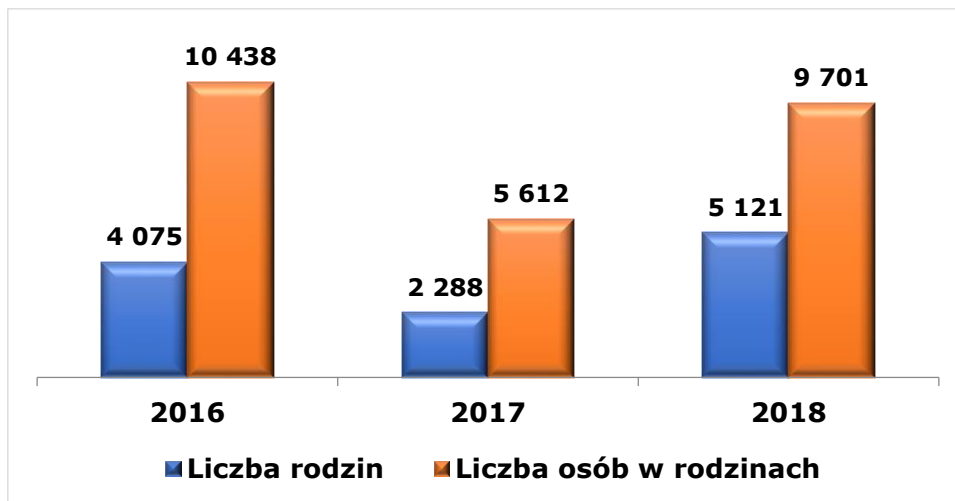
(114), najmniejsza w powiecie kazimierskim (4), pińczowskim (7), koneckim (29) oraz buskim (35).

Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizowane jest poprzez udzielenie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego oraz ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

W 2018 roku odnotowano ponad 25% wzrost liczby rodzin korzystających z formy wsparcia jaką jest poradnictwo specjalistyczne przy jednoczesnym 7% spadku liczby osób w rodzinach korzystających z omawianego wsparcia w porównaniu do 2016 roku.

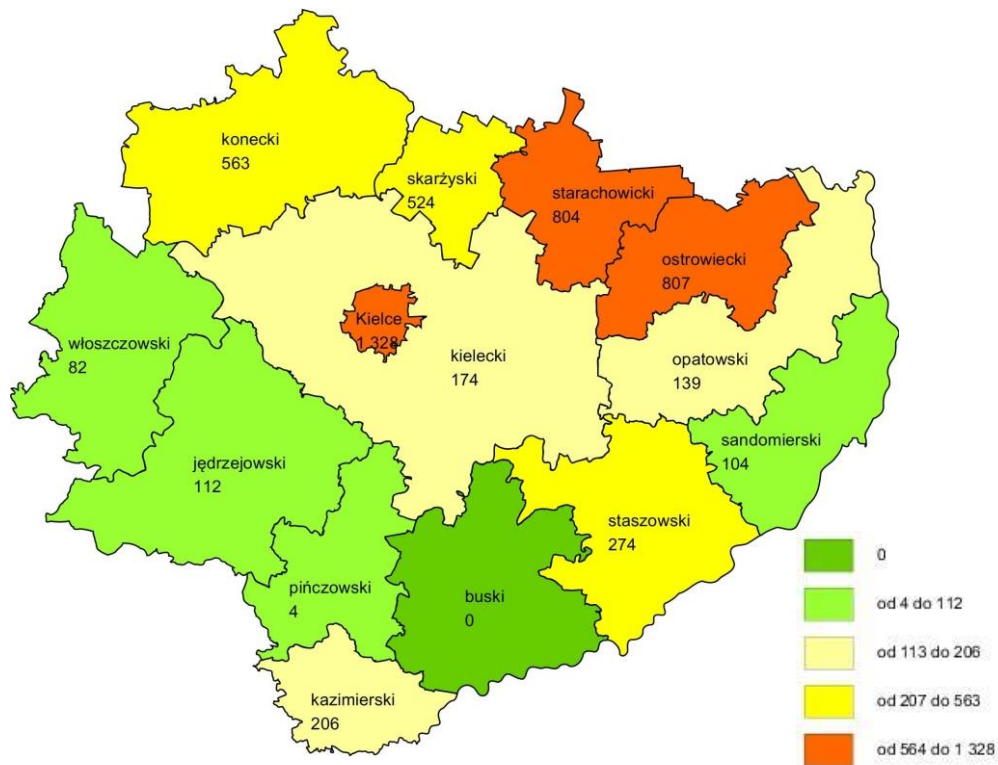
Wykres nr 17. Poradnictwo specjalistyczne w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa nr 15. Poradnictwo specjalistyczne w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

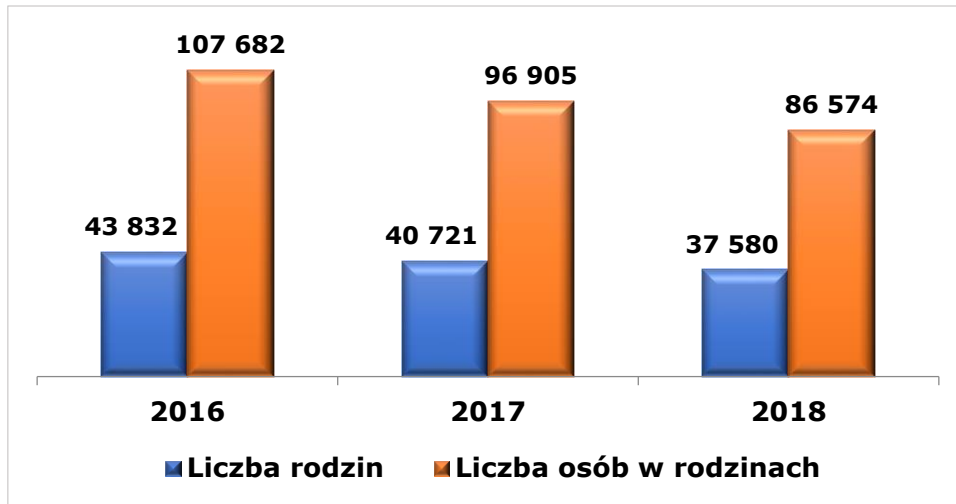
W 2018 roku najwięcej osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego odnotowano w mieście Kielce (1 328) oraz w powiatach: ostrowieckim (807) oraz starachowickim (804). Podobnie jak w latach poprzednich realizacji poradnictwa specjalistycznego nie odnotowano w powiecie buskim, a w powiecie pińczowskim tylko 4 osoby skorzystały z tego typu usługi.

Praca socjalna

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

W 2018 roku odnotowano spadek o 14,3% liczby rodzin objętych pracą socjalną w stosunku do 2016 roku, natomiast liczba osób w rodzinach objętych pracą socjalną zmniejszyła się o 19,6%.

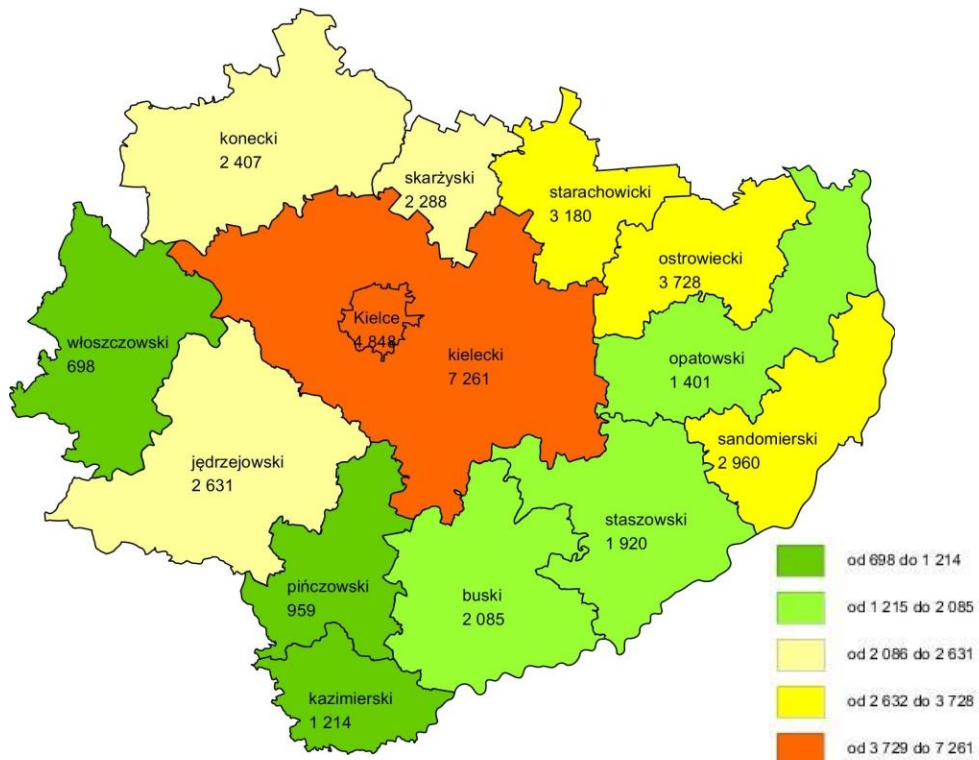
Wykres nr 18. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Poniższa mapa prezentuje liczbę rodzin objętych pracą socjalną w 2018 roku w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego. Najwięcej tego typu rodzin odnotowano w powiecie kieleckim (7 261) oraz mieście Kielce (4 848), najmniej w powiatach: włoszczowskim (698), pińczowskim (959) oraz kazimierskim (1 214).

Mapa nr 16. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

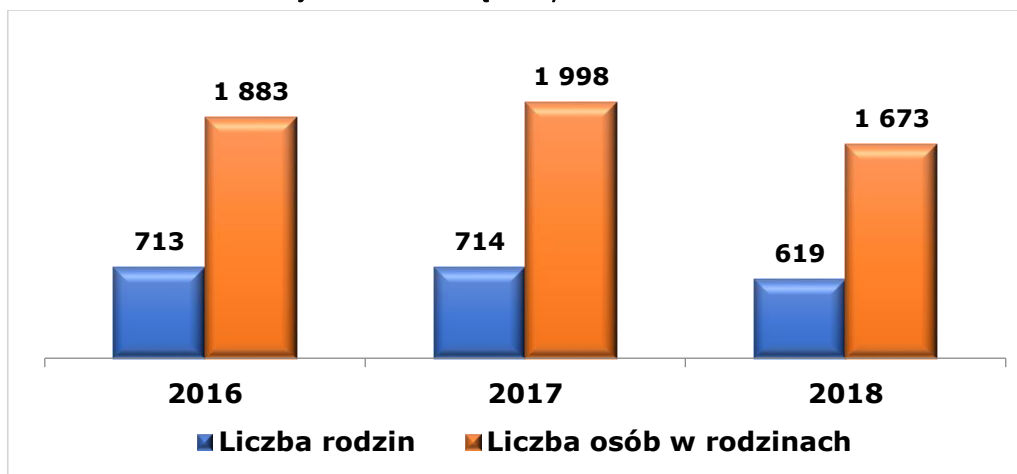
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Interwencja kryzysowa

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany przez nie dochód oraz udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.

Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2018 roku wyniosła 619 i była mniejszą o 13,2% w stosunku do 2016 roku. W przypadku liczby osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową (w 2018 roku stwierdzono 1673 takie osoby) odnotowano 11,1% spadek w stosunku do roku 2016.

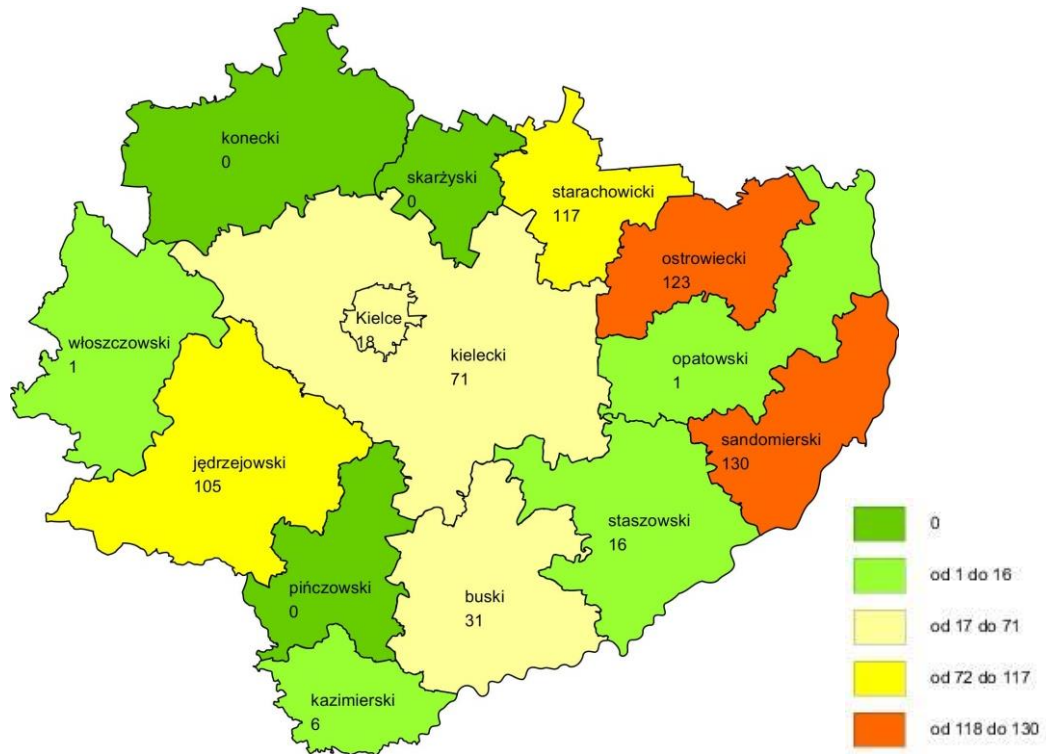
Wykres nr 19. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Mapa prezentuje liczbę rodzin objętych interwencją kryzysową w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego. Najwięcej rodzin objętych interwencją kryzysową odnotowano w powiatach: sandomierskim (130), ostrowieckim (123), starachowickim (117) i jędrzejowskim (105). W powiatach: pińczowskim oraz włoszczowskim nie wykazano rodzin objętych interwencją kryzysową.

Mapa nr 17. Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Kontrakt socjalny

Kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta między ośrodkami pomocy społecznej, a osobą (rodziną) ubiegającą się o pomoc, określająca sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej oraz uwzględniająca możliwości wykorzystania zasobów środowiska lokalnego.

Tabela nr 7. Liczba zawartych kontraktów/projektów socjalnych oraz liczba osób objętych kontraktem/projektem socjalnym w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2018.

	2017	2018
Kontrakt socjalny część A zawierany w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej¹⁾	2 094	1 510
Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi część A¹⁾	2 599	1 989
Kontrakt socjalny część B dotyczący osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy²⁾	813	436
Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi część B²⁾	1 058	559
Projekt socjalny	11	36
Liczba osób objęta projektem socjalnym	439	878

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

W 2018 roku w odniesieniu do 2017 roku odnotowano mniejszą liczbę zawartych kontraktów socjalnych oraz osób objętych kontraktami socjalnymi zarówno w części A jak i w części B. Liczba kontraktów socjalnych zawieranych w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej (w części A) zmniejszyła się o 27,9%, liczba osób objęta kontraktem w części A zmniejszyła się o 23,5%. Liczba kontraktów socjalnych w części B, dotycząca osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy była mniejsza o 46,4%, liczba osób objęta omawianymi kontraktami zmniejszyła się o 47,2%. W 2018 roku zwiększyła się liczba projektów socjalnych oraz liczba osób objęta projektem socjalnym.

Tabela nr 8. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.

	2017	2018
RODZINY OGÓŁEM	45 022	41 027
<i>w tym rodziny z dziećmi ogółem:</i>	15 436	13 348
<i>o liczbie dzieci - 1</i>	5 873	4 965
2	5 821	5 158
3	2 590	2 233
4	794	682
5	240	198
6	60	63
<i>7 i więcej dzieci</i>	58	49
RODZINY NIEPEŁNE	4 162	3 673
<i>o liczbie dzieci - 1</i>	2 165	1 892
2	1 300	1 172
3	494	419
<i>4 i więcej dzieci</i>	203	190
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW	9 141	9 317
<i>o liczbie osób - 1</i>	5 139	5 535
2	2 318	2 309
3	851	782
<i>4 i więcej</i>	833	691

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania MRPiPS-03R.

Przedmiotem analizy są również typy rodzin objętych pomocą i wsparciem. Porównanie danych w dwuletnim okresie potwierdza fakt poprawy sytuacji rodzin z dziećmi uwidocznioną spadkiem liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem zarówno rodzin z mniejszą liczbą dzieci, rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych. Z odwrotną sytuacją mamy w przypadku rodzin emerytów i rencistów. Widać tu szczególny wzrost gospodarstw

jednoosobowych objętych pomocą. Świadczy to o pogłębianiu się zjawiska tzw. singularyzacji starości oraz pogłębiającym się zjawiskiem deprawacji potrzeb seniorów.

4.2 Wsparcie rodziny i piecza zastępcza

Wsparcie rodziny

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić takim rodzinom zdolność do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Działania te wspomagają rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, w taki sposób, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece zastępczej.

Rodziny zagrożone kryzysem są stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników medycznych i inne instytucje, w tym także – w razie potrzeby – przez Policję i kuratorów sądowych.

Pomoc rodzinie realizowana jest w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej oraz organizowania spotkań dla rodzin, w tym grup wsparcia. Pomocą służą asystenci rodziny, rodziny wspierające oraz placówki wsparcia dziennego.

Tabela nr 9. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

	2016	2017	2018
Liczba asystentów rodziny	149	143	137
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	1 540	1 566	1481
Liczba rodzin wspierających	1	3	9
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (zł)	6 311 523	6 820 522	8 034 417

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Liczba asystentów rodziny w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wyniosła 137 - o 12 mniej w stosunku do 2016 roku. Zauważalny jest również spadek liczby rodzin objętych pracą asystenta rodziny o 3,8% w stosunku do 2016 roku.

W 2018 roku w 9 gminach: Baćkowice, Iwaniska, Lipnik, Radoszyce, Sadowie, Smyków, Stopnica, Wojciechowice oraz Złota nie było zatrudnionego asystenta rodziny.

W 2018 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonuje 9 rodzin wspierających (w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz gminach: Końskie i Mirzec).

Pieczą zastępczą

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Ma ona charakter czasowy i zapewnia:

- czas potrzebny na pracę z rodziną biologiczną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub - gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
- przygotowanie dziecka do:
  - ✓ godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
  - ✓ pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
  - ✓ nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych.

Rodziny zastępcze spokrewnione

Rodzina zastępcza spokrewniona, to taka w której opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka zobowiązani do alimentacji, tj. wstępni (dziadkowie, pradiadkowie) lub rodzeństwo.

Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w województwie świętokrzyskim na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 677 i w odniesieniu do 2016 roku wzrosła o 25 rodzin.

Wykres nr 20. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 (stan na 31 XII danego roku).

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem odnotowuje się w mieście Kielce (111) oraz powiatach: ostrowieckim (86), skarżyskim (79) oraz kieleckim (74), najmniej w powiatach: buskim (13), włoszczowskim (13), kazimierskim (14), opatowskim (26) oraz staszowskim (26).

**Tabela nr 10. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w 2018 roku
wg powiatów regionu świętokrzyskiego (stan na 31 XII danego roku).**

Lp.	Powiat	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem
		2018
1	buski	13
2	jędrzejowski	49
3	kazimierski	14
4	miasto Kielce	111
5	kielecki	74
6	konecki	43
7	opatowski	26
8	ostrowiecki	86
9	pińczowski	31
10	sandomierski	53
11	skarżyski	79
12	starachowicki	59
13	staszowski	26
14	włoszczowski	13
Razem		677

Źródło: Opracowanie własne na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

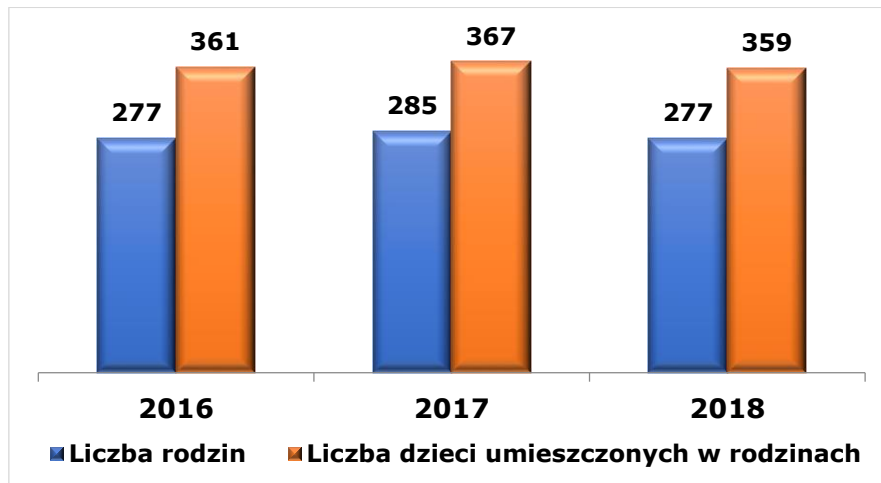
Rodziny zastępcze niezawodowe

Rodziny zastępcze niezawodowe – tworzone są przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi.

W 2018 roku (stan na 31 grudnia) na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 277 rodzin zastępczych niezawodowych, w odniesieniu do 2016 roku jest to mniej o 2 rodziny.

Wykres nr 21. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 (stan na 31 XII danego roku)

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

Najwięcej tego typu rodzin odnotowano w mieście Kielce (41), oraz powiatach: kieleckim (29), ostrowieckim (29) i starachowickim (28), natomiast najmniej w powiatach: kazimierskim (4), pińczowskim oraz włoszczowskim (po 11).

Tabela nr 11. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 XII danego roku).

Lp.	Powiat	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych 2018
1	buski	14
2	jędrzejowski	14
3	kazimierski	4
4	miasto Kielce	41
5	kielecki	29
6	konecki	17
7	opatowski	20
8	ostrowiecki	29
9	pińczowski	11
10	sandomierski	14
11	skarżyski	27
12	starachowicki	28
13	staszowski	18
14	włoszczowski	11
Razem		277

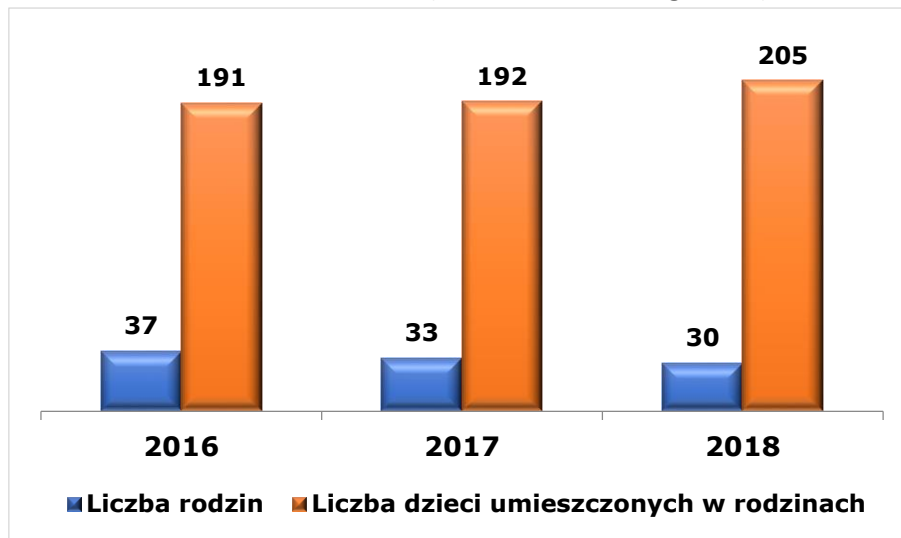
Źródło:

Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

Rodziny zastępcze zawodowe

W zawodowej rodzinie zastępczej umieszcza się dzieci na pobyt długoterminowy lub w przypadku rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego na pobyt okresowy, do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy (w szczególnych sytuacjach pobyt może zostać przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej).

Wykres nr 22. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 (stan na 31 XII danego roku).

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

W 2018 roku w regionie świętokrzyskim funkcjonowało o 7 rodzin zastępczych zawodowych mniej niż w roku 2016. Natomiast o 14 wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych.

Tabela prezentuje liczbę rodzin zastępczych zawodowych w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego na dzień 31 grudnia 2018 roku. Najwięcej tego typu rodzin odnotowujemy w powiatach: kieleckim (6), starachowickim (4) oraz mieście Kielce (4). W dwóch powiatach: kazimierskim oraz staszowskim nie funkcjonuje żadna rodzina zastępcza zawodowa.

Tabela nr 12. Liczba rodzin zastępczych zawodowych w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego (stan na 31 XII 2018 roku).

Lp.	Powiat	Liczba rodzin zastępczych zawodowych 2018
1	buski	3
2	jędrzejowski	1

Lp.	Powiat	Liczba rodzin zastępczych zawodowych 2018
3	kazimierski	0
4	miasto Kielce	4
5	kielecki	6
6	konecki	2
7	opatowski	1
8	ostrowiecki	2
9	pińczowski	1
10	sandomierski	2
11	skarżyski	2
12	starachowicki	4
13	staszowski	0
14	włoszczowski	2
Razem		30

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

Pełnoletnie osoby opuszczające placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

Dane dotyczą osób pełnoletnich, które opuszczają:

- dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- schronisko dla nieletnich;
- zakład poprawczy;
- specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy;
- specjalny ośrodek wychowawczy;
- młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę;
- młodzieżowy ośrodek wychowawczy.

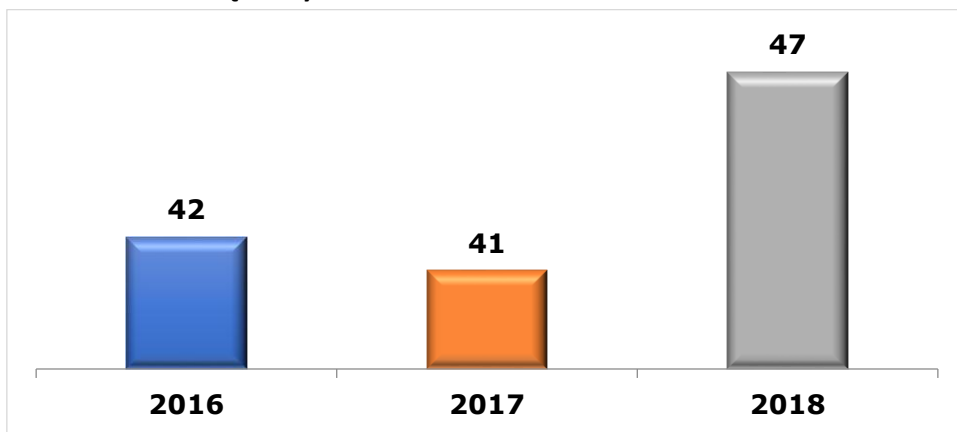
Osoby usamodzielniane zostają objęte pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- pieniężną na usamodzielnienie;
- pieniężną na kontynuowanie nauki;
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- w uzyskaniu zatrudnienia;

- na zagospodarowanie – w formie rzeczowej.

Liczba pełnoletnich osób opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej w 2018 roku wyniosła 47. Łączna kwota świadczeń wypłacanych osobom pełnoletnim opuszczającym w roku 2018 placówki opiekuńczo-wychowawcze ukształtowała się na poziomie 166 412 zł, mniej o 8,9% w stosunku do 2016 roku.

Wykres nr 23. Liczba osób pełnoletnich opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

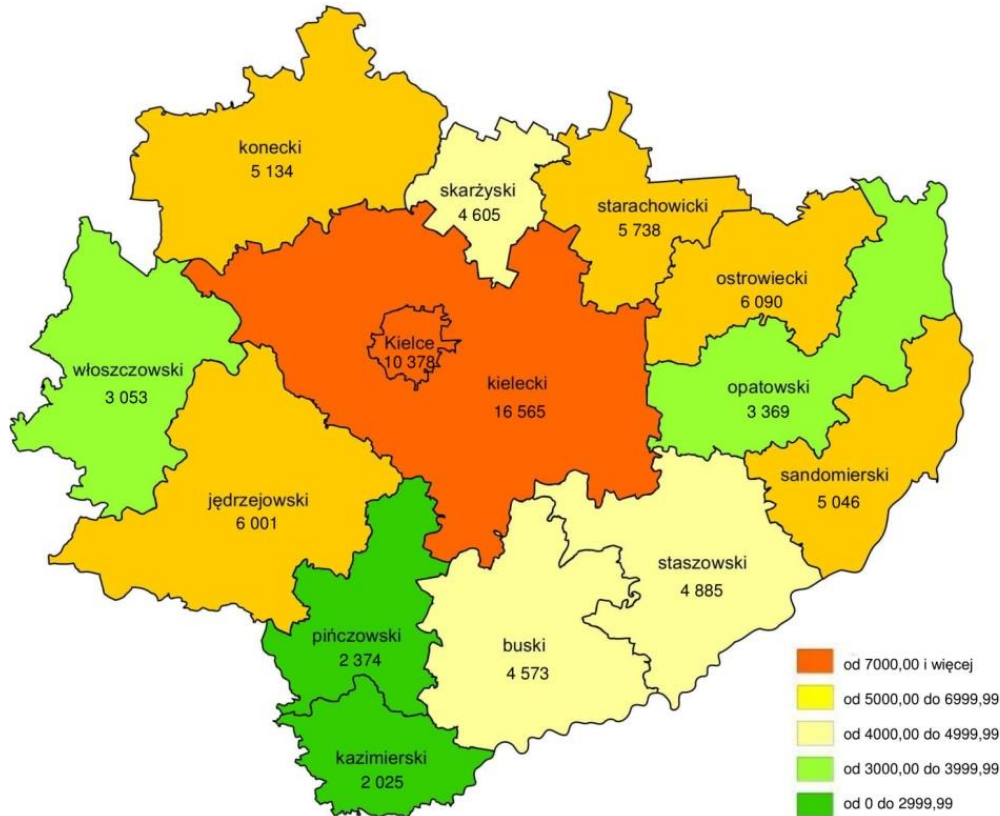
Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka w wysokości 500 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie (dotyczy wyłącznie dzieci do ukończenia 18 roku życia). Świadczenie wychowawcze w 2018 roku przysługiwało również na pierwsze dziecko, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekraczał kwoty 800 zł, a jeżeli członkiem rodziny było dziecko niepełnosprawne - kwoty 1 200 zł.

Zgromadzone dane odzwierciedlają rzeczywistą liczbę rodzin objętych wsparciem w formie świadczenia wychowawczego, bez względu na to przez ile miesięcy dana rodzina była objęta pomocą. W 2018 roku ogółem w województwie świętokrzyskim z tego rodzaju świadczenia skorzystało 79 836 rodzin na kwotę 713 837 593 zł. W stosunku do 2017 roku, który był pierwszym pełnym rokiem obowiązywania ustawy odnotowano spadek zarówno liczby rodzin jak i kwoty świadczeń - odpowiednio o 4,4% (w 2017 roku

ze świadczenia wychowawczego skorzystało 83 490 rodzin) i 6% (w 2017 roku była to kwota 759 538 628 zł).

Mapa nr 18. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w 2018 roku według powiatów regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku zdecydowanie najwięcej rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego odnotowano w powiecie kieleckim (15 565) oraz mieście Kielce (10 378). Najmniejsza liczba rodzin pobierających świadczenie z Programu „Rodzina 500+” zamieszkuje w powiatach: kazimierskim (2 025), pińczowskim (2 374), włoszczowskim (3 053) oraz opatowskim (3 369).

Kwoty przyznanych świadczeń wychowawczych w latach 2017-2018 wypłaconych rodzinom w poszczególnych powiatach przedstawione zostały w tabeli nr 13.

Tabela nr 13. Kwoty świadczeń wychowawczych przyznanych w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2018.

Lp.	Powiat	Świadczenie wychowawcze (zł)	
		2017	2018
1	buski	46 053 731	42 223 271
2	jędrzejowski	58 754 091	55 481 366

3	kazimierski	19 989 512	18 363 261
4	miasto Kielce	91 772 502	88 229 141
5	kielecki	157 988 941	150 156 606
6	konecki	49 031 762	46 258 890
7	opatowski	33 851 343	31 198 245
8	ostrowiecki	58 147 076	53 974 674
9	pińczowski	23 816 949	21 888 742
10	sandomierski	49 139 175	46 091 356
11	skarżyski	38 099 898	35 751 343
12	starachowicki	52 500 772	49 261 491
13	staszowski	49 365 381	45 735 083
14	włoszczowski	31 027 495	29 224 124
	Razem	759 538 628	713 837 593

Źródło:

Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

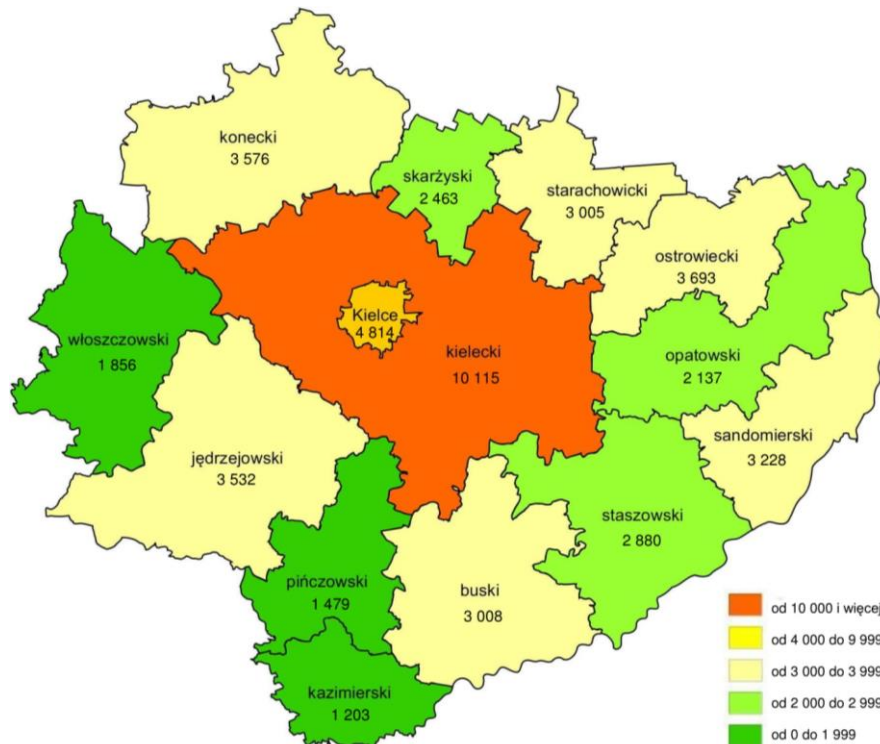
W 2018 roku w województwie świętokrzyskim średnio 72% rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze pobierało je także na pierwsze dziecko (w 2018 roku obowiązywało kryterium dochodowe przy ubieganiu się o świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko, od 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do 18 roku życia, bez względu na osiągnięte dochody). Najwyższy wskaźnik tego typu rodzin w 2018 roku odnotowano w powiatach: ostrowieckim (81%), koneckim (79%), staszowskim (78%) oraz włoszczowskim (75%). Zdecydowanie najniższy wskaźnik odnotowano w mieście Kielce (51%), a w dalszej kolejności w powiatach: kazimierskim (67%), starachowickim (69%), jędrzejowskim (70%) oraz skarżyskim (70%).

Zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego.

Mapa prezentuje średniomiesięczną liczbę rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2018 roku w poszczególnych powiatach regionu. W 2018 roku ogółem z powyższych zasiłków w województwie świętokrzyskim skorzystało 46 989 rodzin na ogólną kwotę 177 577 712 zł. W 2018 roku odnotowano spadek kwoty wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami o 6,7% w stosunku do 2016 roku.

Mapa nr 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2018 roku według powiatów regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku największą liczbę rodzin, którym przyznano tego rodzaju pomoc odnotowano w powiecie kieleckim (10 115), mieście Kielce (4 814) oraz powiecie ostrowieckim (3 693), a najmniejszą w powiatach: kazimierskim (1 203), pińczowskim (1 479) oraz włoszczowskim (1 856).

Kwoty przyznanych świadczeń w formie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych wypłaconych rodzinom w poszczególnych powiatach przedstawione zostały w tabeli nr 14.

Tabela nr 14. Kwoty przyznanych zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Lp.	Powiat	Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (zł)		
		2016	2017	2018
1	buski	11 946 939	11 816 690	10 458 902
2	jędrzejowski	14 603 927	14 700 795	13 634 039
3	kazimierski	5 053 973	5 033 100	4 465 434
4	miasto Kielce	16 027 395	17 100 140	17 552 578

Lp.	Powiat	Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (zł)		
		2016	2017	2018
5	kielecki	41 081 493	40 885 612	38 249 011
6	konecki	14 099 808	13 482 699	12 812 468
7	opatowski	9 350 104	9 247 217	8 432 391
8	ostrowiecki	14 729 718	14 532 889	13 753 756
9	pińczowski	6 548 622	6 256 005	5 467 952
10	sandomierski	13 156 065	13 206 065	12 031 390
11	skarżyski	9 166 719	9 240 305	8 883 575
12	starachowicki	13 614 638	13 666 938	12 992 421
13	staszowski	12 846 038	12 475 595	11 253 992
14	włoszczowski	8 135 259	8 196 528	7 589 798
	Razem	190 306 698	189 840 578	177 577 707

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

5. Sytuacja w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych

Problematyka niepełnosprawności jest ważnym, złożonym, a co najistotniejsze wielowymiarowym problemem społecznym. Osoby niepełnosprawne są szczególnie silnie narażone na zjawisko wykluczenia. Muszą bowiem pokonać liczne przeszkody, nie tylko natury urbanistycznej, ale przeszkód wynikających z ograniczeń samych niepełnosprawnych oraz z ograniczeń osób pomiędzy którymi funkcjonują. Wielowymiarowość i złożoność zjawiska przejawiająca się wpływem na wiele dziedzin i obszarów życia, powinna znaleźć odzwierciedlenie zarówno w prawie, jak i w dokumentach programowych, odnoszących się do kształtowania i sposobu wdrażania lokalnej polityki społecznej wobec niepełnosprawnych.

W oparciu o istniejące zasoby danych niezwykle trudne jest precyzyjne określenie liczebności populacji osób z niepełnosprawnościami. Wynika to z faktu, iż nie są prowadzone kompletne i jednolite statystyki dotyczące niepełnosprawności oraz istnienia w systemie prawnym kilku niezależnych od siebie instytucji orzekających o niepełnosprawności.

Orzekanie o niepełnosprawności: Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Postępowanie orzecznicze, służące ustaleniu niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności jest dwuinstancyjne. O niepełnosprawności orzekają powiatowe zespoły

do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako pierwsza instancja oraz wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako druga instancja.

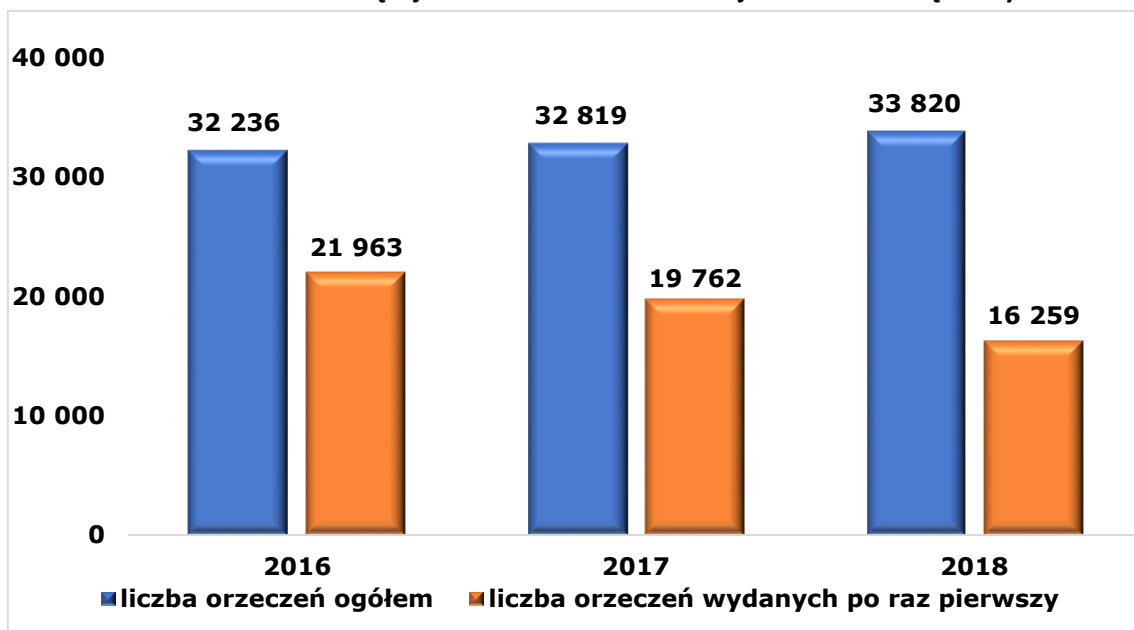
Zgodnie z ustawą z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wyróżniamy trzy stopnie niepełnosprawności:

- lekki,
- umiarkowany,
- znaczny.

W regionie świętokrzyskim funkcjonuje 12 powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, przy czym zespół w Busku Zdroju realizuje zadania na rzecz mieszkańców powiatu buskiego oraz kazimierskiego, natomiast zespół w Opatowie – na rzecz mieszkańców powiatu opatowskiego oraz staszowskiego.

Wskaźnikami poddanymi szczegółowej analizie są: liczba orzeczeń o niepełnosprawności ogółem i pierwszorazowych wydanych w latach 2016-2018.

Wykres nr 24 Liczba wydanych orzeczeń ogółem i pierwszorazowych dla osób w wieku 16 lat i więcej w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Struktura orzeczeń pierwszorazowych i orzeczeń ogółem o niepełnosprawności charakteryzuje się utrzymującym trendem: trzeci rok z rzędu odnotowano wzrost liczby orzeczeń ogółem, natomiast liczba wydanych orzeczeń pierwszorazowych charakteryzuje się tendencją odwrotną. W przypadku liczby orzeczeń ogółem na przestrzeni lat 2016-2018

odnotowano wzrost wynoszący 4,9%, natomiast w przypadku orzeczeń pierwszorazowych nastąpił spadek na poziomie 26%.

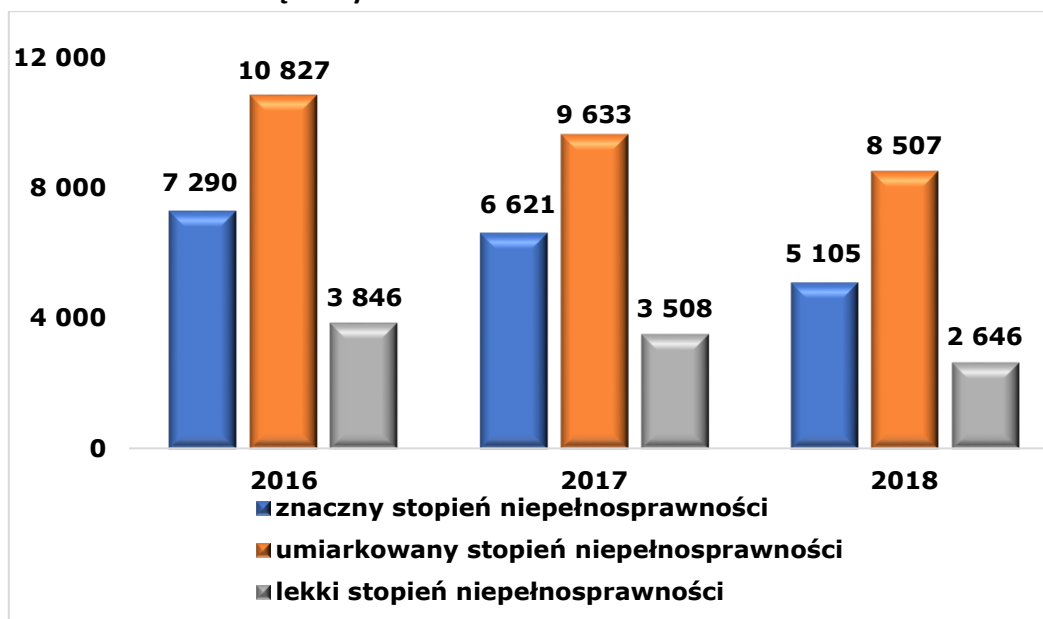
Ważnym wskaźnikiem obrazującym zjawisko niepełnosprawności jest liczba orzeczeń o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności. Wskaźnik ten po okresie wzrostu na przestrzeni lat 2016 i 2017 ustabilizował się i wyniósł 1,35%.

Liczba pierwszorazowych orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności wskazująca na trend zmniejszający została poddana szczegółowej analizie.

Orzeczenia pierwszorazowe (osoby powyżej 16 roku życia).

Analiza liczby orzeczeń pierwszorazowych w ujęciu poszczególnych stopni wskazuje na spadek liczebności w każdym z rodzajów stopni. Niezmiennie, najwięcej orzeczeń wydano o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności - 52% (8 507) ogółu orzeczeń pierwszorazowych. Drugą grupę pod względem liczebności stanowiły orzeczenia o zaliczeniu do znacznego stopnia niepełnosprawności – 5 105 tj. 31% ogółu. Niezmiennie najmniej liczną grupę stanowiły orzeczenia pierwszorazowe o lekkim stopniu niepełnosprawności – 16% ogółu tj. 2 646.

Wykres nr 25. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych po raz pierwszy przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia wg. stopnia niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Wśród osób powyżej 16 roku życia po raz pierwszy ubiegających się o orzeczenie o niepełnosprawności niezmiennie przeważały kobiety – stanowiąc 52% ogółu. Analizując dane w zakresie liczby orzeczeń pierwszorazowych wynika, iż zdecydowaną większość stanowiły osoby niepracujące – 84%. Ważnym wskaźnikiem jest wiek osób ubiegających się po raz pierwszy o orzeczenie o niepełnosprawności. Dane Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wskazują na korelację wieku i częstości orzekania o niepełnosprawności. Dominującą grupą osób ubiegających się po raz pierwszy o orzeczenie o niepełnosprawności były osoby najstarsze – powyżej 60 roku życia – stanowią oni 47% wszystkich pierwszorazowych orzeczeń. Następną pod względem liczebności grupą były osoby w przedziale wiekowym 41 – 59 lat – 36%. Najmniej liczną grupą były osoby najmłodsze - w wieku 16-26 lat, stanowili oni 7% ogółu osób po raz pierwszy orzekanych przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności.

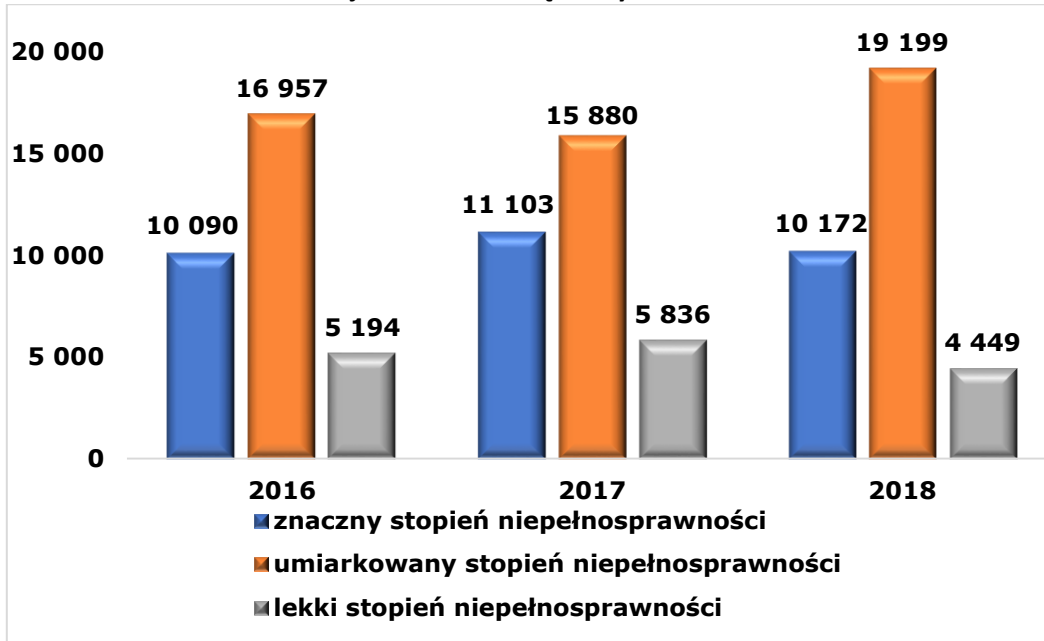
Wśród ubiegających się po raz pierwszy o orzeczenie o niepełnosprawności dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym – 25%, oraz średnim - 24% oraz podstawowym i gimnazjalnym - 22%.

Orzeczenia pierwszorazowe (osoby poniżej 16 roku życia).

Wśród ogólnej liczby 4 798 dzieci, które zaliczono w 2018 roku do osób niepełnosprawnych, 2 035 stanowiły dzieci, którym orzeczono niepełnosprawność po raz pierwszy. Wśród dzieci, którym po raz pierwszy orzeczono niepełnosprawność w 2018 roku dominowali chłopcy – 61% (tj. 1 243 osoby). Najliczniejszą grupą dzieci i młodzieży po raz pierwszy ubiegających się o orzeczenie o niepełnosprawności niezmiennie była grupa w przedziale wiekowym 8-16 lat, – 47%, następnie grupa dzieci najmłodszych – do lat 3 – 28% oraz grupa w przedziale wiekowym 4-7 lat - 25%. Należy zaznaczyć tendencję wzrostową liczby dzieci w najmłodszej grupie – po raz pierwszy ich liczba była większa niż dzieci w przedziale wiekowym 4-7 lat.

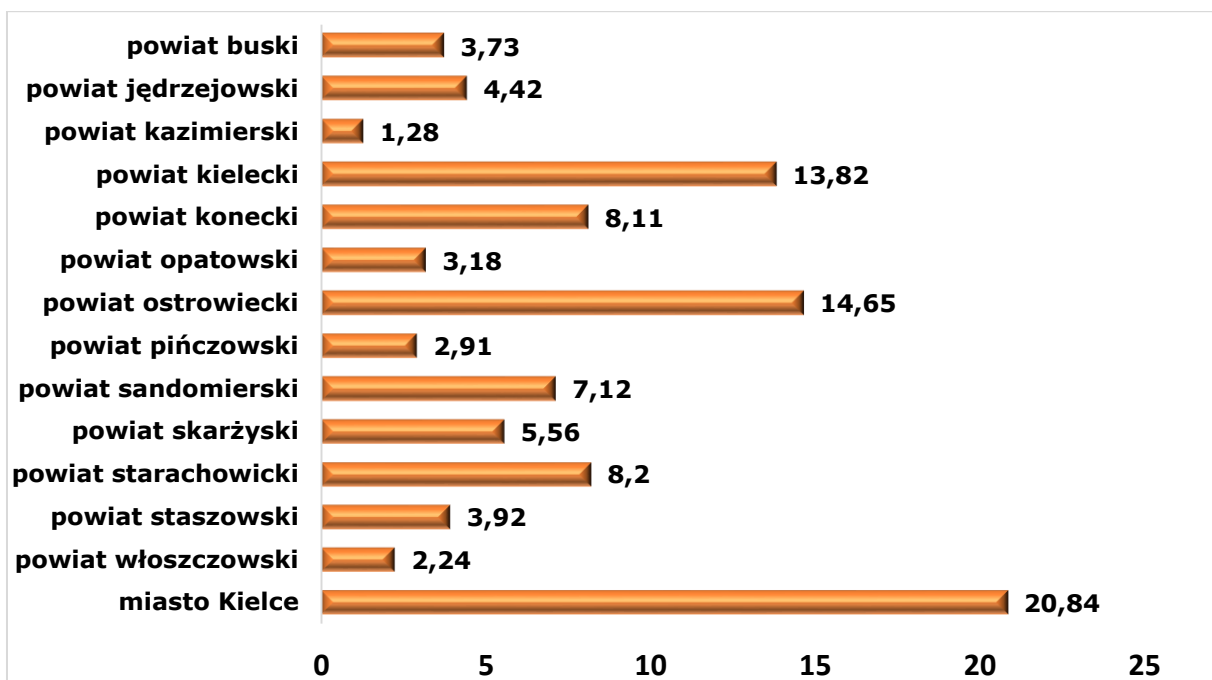
W 2018 roku podobnie jak w latach poprzednich dominującym typem orzeczeń były orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – 19 199 orzeczeń, co stanowi 48% ogółu, następnie orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – 11 103 tj. 33% ogółu. Najmniej liczną grupą orzeczeń były orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności – 5 836 tj. 19% ogółu.

Wykres nr 26. Liczba orzeczeń pierwszorazowych o niepełnosprawności wydanych w latach 2016-2018 przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Wykres nr 27. Natężenie zjawiska niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wśród osób dorosłych w podziale na powiaty (w %).

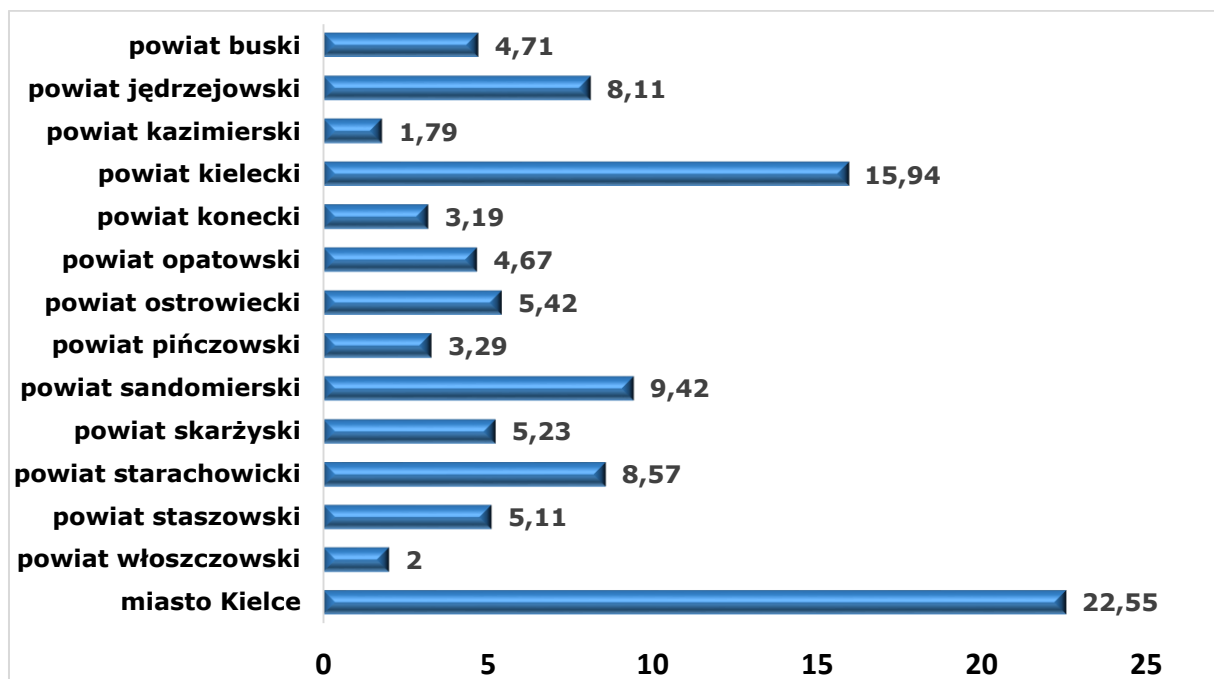

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Ważnym wskaźnikiem obrazującym zjawisko niepełnosprawności wśród osób powyżej 16 roku życia jest analiza jego natężenia w ujęciu terytorialnym. Dane dotyczące natężenia zjawiska niepełnosprawności wskazują niezmiennie od lat, iż największy odsetek dorosłych osób z niepełnosprawnościami zamieszkiwał miasto Kielce – 20,8% oraz powiaty: ostrowiecki – 14,6% oraz kielecki – 13,8%, natomiast najmniejszy odsetek osób zamieszkiwał powiaty: kazimierski – 1,3% oraz włoszczowski – 2,2%.

Natomiast w przypadku osób do 16 roku życia największy odsetek dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami zamieszkiwało miasto Kielce – 22,5% oraz powiat kielecki – 15,9%, zaś najniższy w powiatach: kazimierskim – 1,8% oraz włoszczowskim - 2% ogółu niepełnosprawnych wśród dzieci i młodzieży.

Wykres nr 28. Natężenie zjawiska niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wśród dzieci i młodzieży w podziale na powiaty (w %).

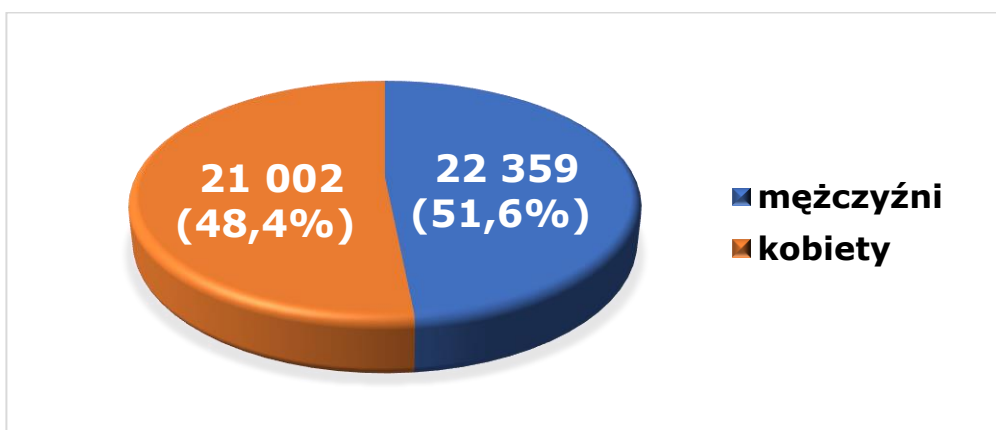
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Jedną z ważniejszych cech określających zbiorowość osób niepełnosprawnych jest płeć i wiek. Wykres przedstawia informacje o podziale według płci w orzecznictwie osób powyżej 16 roku życia.

W 2018 roku proporcja liczby wydanych orzeczeń dla kobiet i mężczyzn nie uległa zasadniczym zmianom. W przypadku dzieci i młodzieży niepełnosprawnej różnice

w liczebności poszczególnych płci są silniej uwypuklone. Proporcje w zakresie liczby orzeczeń o niepełnosprawności dziewcząt i chłopców w 2018 roku nie uległy zmianom w stosunku do lat poprzednich. W 2018 roku 61,5% czyli 2 953 orzeczeń dotyczyło chłopców, zaś 38,5% czyli 1 845 dziewczynek.

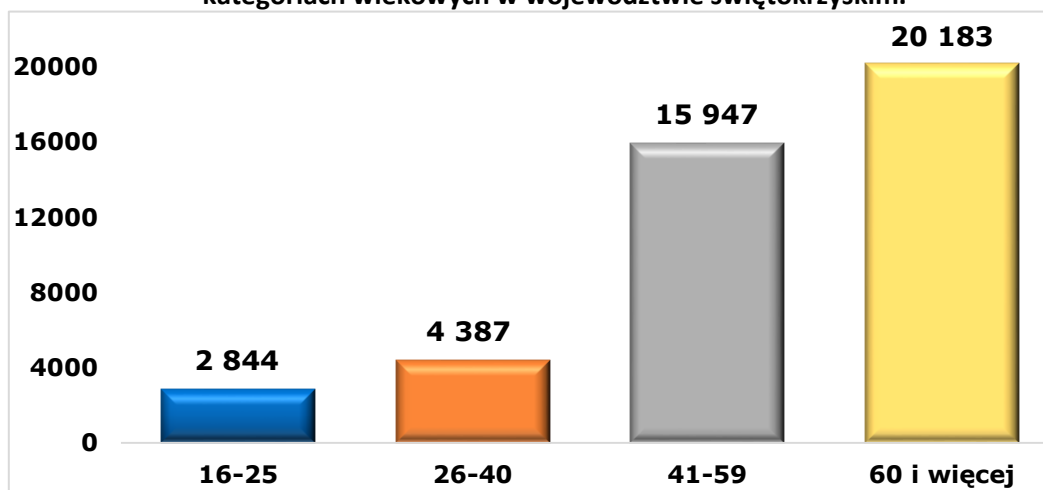
Wykres nr 29. Liczba osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności według płci w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Z danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, iż częstość występowania niepełnosprawności jest silnie skorelowana z wiekiem osób – wraz z wiekiem wzrasta liczba osób niepełnosprawnych, przy czym największy wzrost – wynoszący 72% odnotowano pomiędzy kategoriami wiekowymi 26-40, a 41-59 lat. Poniższy wykres obrazuje sytuację.

Wykres nr 30. Liczba dorosłych osób niepełnosprawnych w 2018 roku w poszczególnych kategoriach wiekowych w województwie świętokrzyskim.

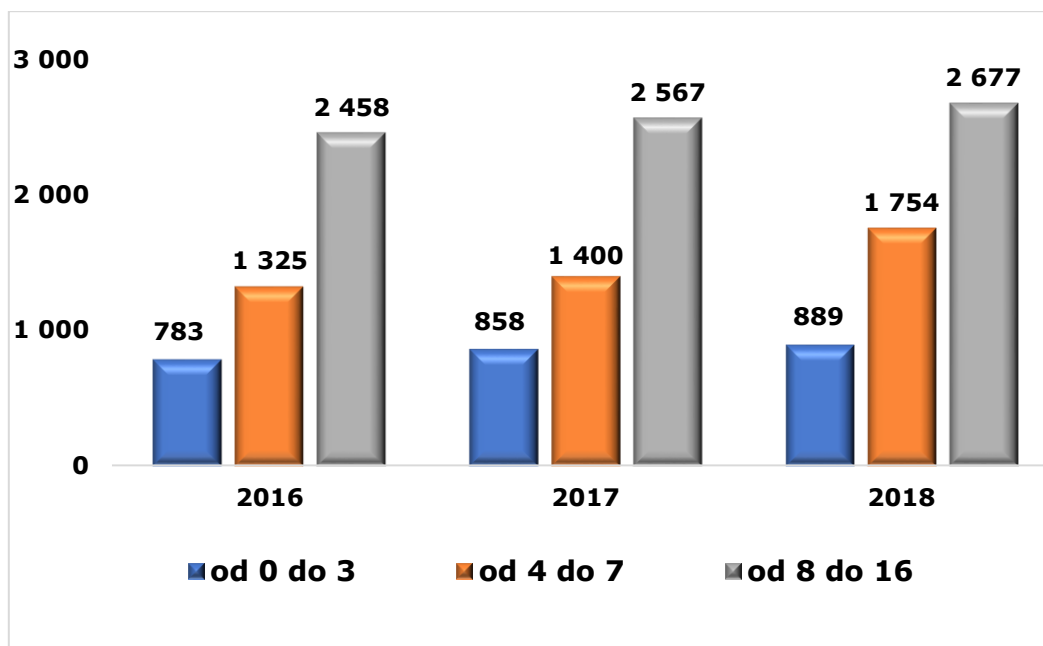
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Udział osób najstarszych wśród populacji dorosłych osób z niepełnosprawnościami systematycznie rośnie – w roku 2016 wyniósł on 41,5%, natomiast w 2018 osiągnął poziom 46,5%. Tak silna nadreprezentacja seniorów wśród osób niepełnosprawnych związana jest z silną korelacją pomiędzy wiekiem, a odsetkiem osób deklarujących poważne i stałe problemy funkcjonowania, wskazując na racjonalne przesłanki leżące u podstaw upatrywania w ostatnich fazach życia okresu wzrastającej niepełnosprawności i niesamodzielności⁹.

Należy zwrócić uwagę, że sytuacja ta pociąga za sobą wiele konsekwencji ekonomicznych i społecznych związanych z zapewnieniem najczęściej już nieaktywnym zawodowo osobom odpowiednich środków do życia i sfinansowaniem niezbędnych dla nich usług społecznych: opiekuńczych oraz medycznych.

W przypadku dzieci i młodzieży, podobnie jak w przypadku osób dorosłych odzwierciedlenie ma teza stanowiąca o skorelowaniu liczebności osób niepełnosprawnych i wieku. Najliczniejszą grupą niepełnosprawnych dzieci i młodzieży były osoby w przedziale wiekowym 8-16 lat – 2 677 tj. 55,7% niepełnosprawnych dzieci i młodzieży w regionie, następnie dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 4-7 lat – 1 754 osoby tj. 25,6%, zaś najmniej liczna była grupa najmłodszych dzieci – do 3 lat – 889 osób tj. 18,5%.

Wykres nr 31. Liczba osób niepełnosprawnych do 16 roku życia w poszczególnych kategoriach wiekowych w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.

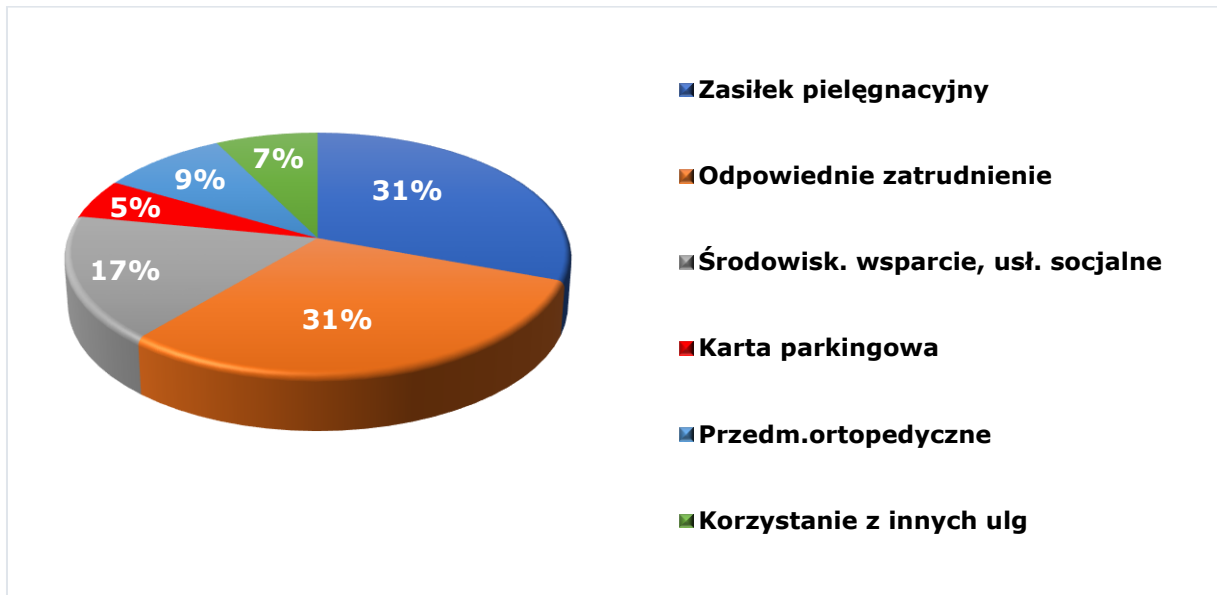

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

⁹ Szukalski P. „Projekcja liczby niepełnosprawnych seniorów do 2013r. Łódź 2013

Kolejnym wskaźnikiem, który poddano analizie jest cel orzeczeń o niepełnosprawności wydawanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej zamieszkałych w województwie świętokrzyskim.

Wykres nr 32. Cel orzeczeń wydawanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w 2018 roku w województwie świętokrzyskim

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach.

Wykres nr 32 przedstawia korelacje pomiędzy liczbą wydanych orzeczeń osobom w wieku 16 lat i więcej, a ich celem. Ogólne tendencje na przestrzeni lat nie ulegają zmianom: najczęstszymi celami złożenia wniosków są: odpowiednie zatrudnienie oraz ubieganie się o zasilek pielęgnacyjny (po 31% ogółu).

W przypadku dzieci i młodzieży głównym celem, dla którego ustalana była niepełnosprawność był: zasilek pielęgnacyjny – 4 216 przypadki, tj. 87% oraz zasilek stały – 564 przypadki, tj. 12%.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami

W 2018 roku kwota dofinansowania ze źródła PFRON i środków własnych powiatów skierowana na rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim wzrosła o 27,5% w odniesieniu do 2016 roku.

**Tabela nr 15. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych
w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.**

	2016	2017	2018
Ogólna kwota dofinansowania: PFRON, środki własne powiatów (zł)	27 784 048	34 480 433	35 443 134

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się

W powyższym zakresie pomocy dofinansowany może być zakup sprzętu, mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz barier technicznych. Dofinansowaniu podlegały osoby fizyczne (w tym małoletnie), pod warunkiem uzasadnienia potrzeb wynikającymi z ich niepełnosprawności.

**Tabela nr 16. Pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się
w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.**

	2016	2017	2018
Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie	553	503	545
Wartość dofinansowania (zł)	1 634 257	1 586 250	1 689 496

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Na przestrzeni lat 2016-2018 odnotowano nieznaczny spadek liczby osób, które otrzymały ww. dofinansowanie. W 2018 roku w stosunku do 2016 roku odnotowano spadek liczby osób objętych tego typu wsparciem o 1,4%. Wartość dofinansowania udzielonego na likwidację barier w 2018 roku była większa o 3,4% i wyniosła 1 689 496 zł.

Turnusy rehabilitacyjne

Pomoc dotyczy wszystkich osób z niepełnosprawnościami, które posiadają ważne jedno z niżej wymienionych orzeczeń:

- całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów;
- niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia;
- grupie inwalidzkiej.

Tabela nr 17. Turnusy rehabilitacyjne w województwie świętokrzyskim latach 2016-2018.

	2016	2017	2018
Liczba osób, które uzyskały pomoc	1 829	2 341	2 080
Wartość dofinansowania (zł)	1 904 008	2 344 198	2 424 354

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku nastąpił wzrost liczby osób, które uzyskały pomoc w zakresie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych o 13,7% w odniesieniu do 2016 roku. Odnotowano także 27,3% wzrost wartości dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych.

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny

Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny dotyczy osób, które złożyły wnioski i uzyskały w danym roku pozytywną decyzję o dofinansowaniu w przypadku:

- 100% udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami, w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany;
- 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby z niepełnosprawnościami, w zakupie przedmiotów i środków, jeżeli cena jest wyższa niż ustalony limit.

Średni miesięczny dochód wnioskodawcy nie może przekroczyć:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia członka rodziny wspólnego gospodarstwa domowego;
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osób samotnych.

Tabela nr 18. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

	2016	2017	2018
Liczba osób, które uzyskały pomoc	5 517	5 610	5 417
Wartość dofinansowania (zł)	4 803 127	4 617 563	4 905 147

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku liczba osób, które uzyskały pomoc na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny wyniosła 5 417, w stosunku do 2016 roku zmalała o 1,8%. W roku 2018 odnotowano wzrost wartości dofinansowania o 2,1% w odniesieniu do 2016 roku.

Program „AKTYWNY SAMORZĄD”

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Tabela nr 19. Program „AKTYWNY SAMORZĄD” w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

	2016	2017	2018
Liczba osób, które uzyskały pomoc	1 800	1 717	1 559
Wartość dofinansowania (zł)	4 500 871	4 195 475	4 905 147

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku odnotowano 13,4% spadek liczby świadczeń w programie „AKTYWNY SAMORZĄD”, zwiększyła się natomiast wartość dofinansowania ww. Programu o 9% w stosunku do 2016 roku.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki dotyczy osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, jeżeli:

- prowadzą działalność statutową na rzecz osób z niepełnosprawnościami przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku;
- udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania;
- udokumentują posiadanie środków własnych pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nie objętej dofinansowaniem z Funduszu.

W 2018 roku odnotowano wzrost wartości dofinansowania skierowaną na wsparcie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w regionie świętokrzyskim, wartość dofinansowania na ww. cel była wyższa o 7,7% w odniesieniu do 2016 roku. Pomimo wzrostu wartości

dofinansowania zmalała zdecydowanie liczba niepełnosprawnych uczestników o 25,3%. W przypadku liczby dofinansowanych wydarzeń z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki w 2018 roku odnotowano o 3 dofinansowania imprez mniej niż w 2016 roku.

Tabela nr 20. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

	2016	2017	2018
Liczba dofinansowanych imprez	76	72	73
Liczba niepełnosprawnych uczestników	5 459	5 779	4 075
Wartość dofinansowania ogółem (zł)	204 522	212 030	220 386

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Świadczenia opiekuńcze

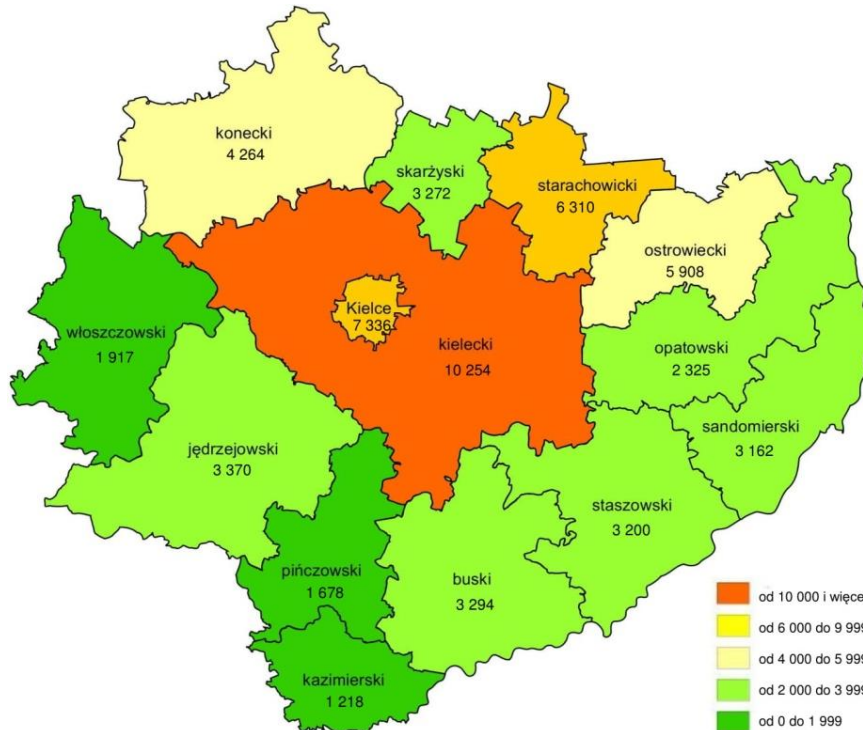
Łączna liczba świadczeń opiekuńczych (świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych oraz specjalnych zasiłków opiekuńczych) udzielonych na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku wyniosła 621 317, a kwota przeznaczona na tego typu świadczenia wyniosła 187 577 712 zł. W przypadku liczby świadczeń nastąpił spadek o 1,7% w stosunku do 2016 roku, natomiast wydatkowana kwota zwiększyła się o 10,8% w porównywanym okresie.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

- matce albo ojcu;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dn. 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności – jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia,

rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Mapa nr 20. Świadczenia pielęgnacyjne - liczba świadczeń w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku w województwie świętokrzyskim przyznano 57 508 świadczeń pielęgnacyjnych, tj. o 8,1% świadczeń więcej niż w 2016 roku (53 208). Największą liczbę świadczeń pielęgnacyjnych w 2018 roku udzielono w powiecie kieleckim (10 254) i mieście Kielce (7 336), najmniej w powiatach: kazimierskim (1 218), pińczowskim (1 678) oraz włoszczowskim (1 917). Łączna kwota udzielonych świadczeń pielęgnacyjnych w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wyniosła 84 563 671 zł. W porównaniu do 2016 roku jest to kwota wyższa o 15 917 826zł (23,2%).

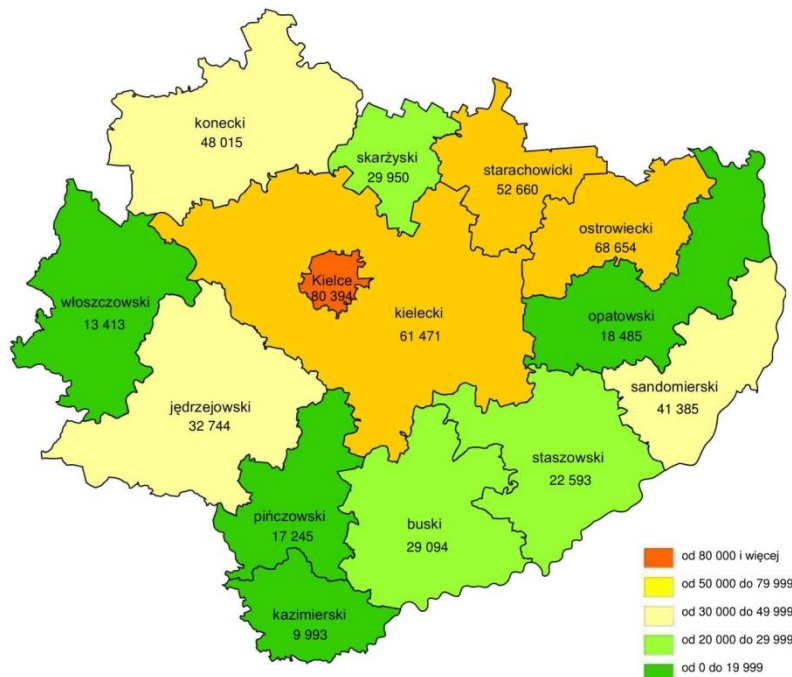
Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- dziecku z niepełnosprawnościami;
- osobie z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

- osobie z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Mapa nr 21. Zasiłek pielęgnacyjny - liczba świadczeń wg powiatów w 2018 roku regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych w 2018 roku w województwie świętokrzyskim wyniosła 526 096 i była mniejsza w porównaniu do 2016 roku o 17 842, tj. o 3,3%. Największą liczbę przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych odnotowano w mieście Kielce (80 394), powiecie ostrowieckim (68 654) oraz powiecie kieleckim (61 471), najmniejszą w powiatach: kazimierskim (9 993), włoszczowskim (13 413) oraz pińczowskim (17 245).

W 2018 roku ośrodki pomocy społecznej przyznały w zasiłki pielęgnacyjne na łączną kwotę: 82 933 189 zł. W porównaniu z 2016 rokiem łączna kwota zasiłków pielęgnacyjnych pozostała niemal na tym samym poziomie (wzrost o 0,06%). Z kwoty wydatkowanej na zasiłki pielęgnacyjne najwięcej tj. 48,7% zostało przeznaczonych osobom z niepełnosprawnościami w wieku powyżej 16 roku życia, natomiast 30,3% stanowiły zasiłki pielęgnacyjne dla osób w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia. 20% środków przeznaczonych zostało na zasiłki

pielęgnacyjne dla niepełnosprawnych dzieci. Wydatki na zasiłki pielęgnacyjne dla osób, które ukończyły 75 lat stanowiły 1% ogólnej kwoty wydatkowanej na zasiłki pielęgnacyjne.

Wykres nr 33. Wysokość środków finansowych wydatkowanych w 2018 roku na zasiłki pielęgnacyjne w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Liczba udzielonych specjalnych zasiłków opiekuńczych w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wyniosła 37 714 (o 8,6% więcej w porównaniu do 2016 roku). Wzrosła także kwota wydatkowana na tego typu zasiłki o 11,9% (z 17 789 392 zł w 2016 roku do 19 909 004 zł w 2018 roku).

6. Infrastruktura społeczna

Dane dotyczące infrastruktury społecznej obejmują m.in. liczbę: mieszkań komunalnych, mieszkań/lokali socjalnych, żłobków, przedszkoli, liczbę świetlic i klubów dla seniorów oraz liczbę hospicjów.

Mieszkania komunalne

Mieszkania komunalne to mieszkania znajdujące się w budynkach stanowiących w całości własność gminy oraz mieszkania będące własnością gminy, ale znajdujące się

w budynkach stanowiących nieruchomości wspólne, a także mieszkania stanowiące własność Skarbu Państwa, ale zarządzane przez gminę.

W 2018 roku liczba wszystkich mieszkań w województwie świętokrzyskim stanowiących własność gminy albo gminnych osób prawnych, bądź spółek handlowych, utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystwa budownictwa społecznego wyniosła 12 100.

Wykres nr 34. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne w zasobie gminy na przestrzeni lat 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

W 2018 roku liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa świętokrzyskiego zwiększyła się o 4,2% w odniesieniu do 2016 roku. W latach 2016-2018 obserwowana jest tendencja spadkowa liczby wniosków złożonych o przyznanie mieszkania komunalnego z 3 197 do 2 826 (o 11,6%).

Mieszkania socjalne

Liczba mieszkań socjalnych, które gminy wynajmują, bądź mogą wynająć na podstawie umowy o najem lokalu socjalnego w 2018 roku wyniosła 2 822. W 2018 roku odnotowano spadek liczby mieszkań socjalnych o 1,9% w odniesieniu do 2016 roku. W przypadku liczby osób, które oczekują na najem lokalu socjalnego według stanu na 31 grudnia 2018 roku, liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne wyniosła 2 381 osób i była większa o 11,9%. W 2018 roku odnotowano 101 wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego, tj. o 39,9% mniej w odniesieniu do 2016 roku.

Wykres nr 35. Liczba mieszkań socjalnych (lokali) oraz liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne na przestrzeni lat 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

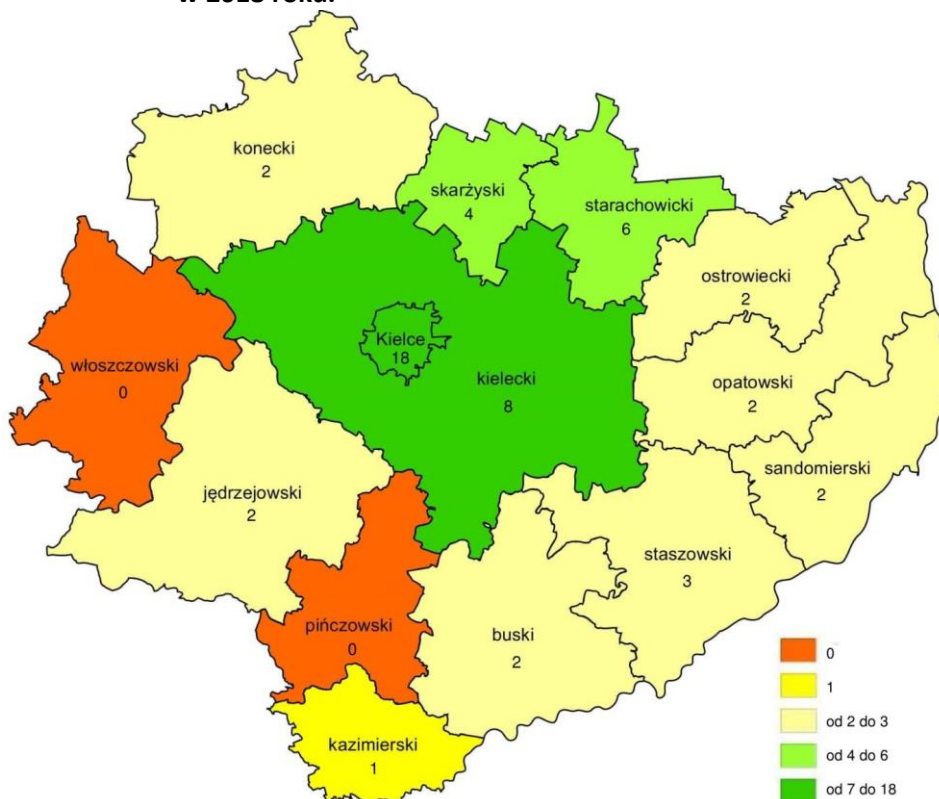
Żłobki, oddziały żłobkowe

W 2018 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowały 52 żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce (publiczne i niepubliczne), w tym: 22 prowadzonych było przez gminę, 23 przez osobę fizyczną, 6 przez osobę prawną, a 1 placówkę prowadziła jednostka nie posiadająca osobowości prawnej. Liczba placówek w 2018 roku była większa o 3 placówki w odniesieniu do 2016 roku.

W 2018 roku największa liczba żłobków zlokalizowana była na terenie miasta Kielce (18), następnie na terenie powiatów: kieleckiego (8), starachowickiego (6) i skarżyskiego (4). Najmniejszą liczbę żłobków w roku oceny odnotowano w powiatach: kazimierskim (1), buskim (2), jędrzejowskim (2), koneckim (2), ostrowieckim (2), opatowskim (2), sandomierskim (2) oraz staszowskim (2). W 2018 roku w powiecie pińczowskim i włoszczowskim nie odnotowano funkcjonowania żadnego żłobka.

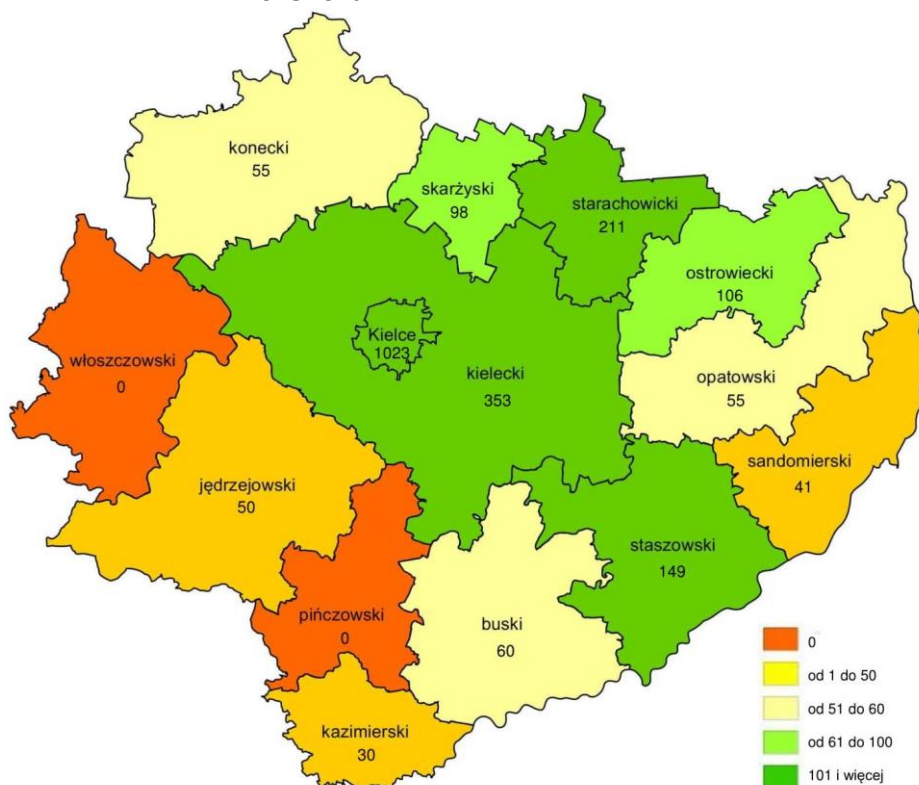
Liczba miejsc w w/w placówkach wynosiła 2 231 i zwiększyła się o 24% - w 2016 roku oferowanych było 1 799 miejsc. W 2018 roku największą liczbę miejsc w żłobkach oferowano w mieście Kielce (1 023) oraz w powiatach: kieleckim (353), starachowickim (211) oraz staszowskim (149).

Mapa nr 22. Żłobki i oddziały żłobkowe wg powiatów regionu świętokrzyskiego w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

Mapa nr 23. Liczba miejsc w żłobkach wg powiatów regionu świętokrzyskiego w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie platformy Oracle Business Intelligence.

Przedszkola, oddziały przyszkolne, punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego

Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przyszkolnych przy szkołach podstawowych, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie gmin bądź miasta na prawach powiatu na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku wyniosła 697; w porównaniu do roku 2016 nastąpił spadek liczby przedszkoli o 38 placówek. W 2018 roku publiczne i niepubliczne przedszkola dysponowały łączną liczbą miejsc wynoszącą 34 996, tj. mniej o 2,4% niż w 2016 roku, gdzie oferowanych było 35 874 miejsc.

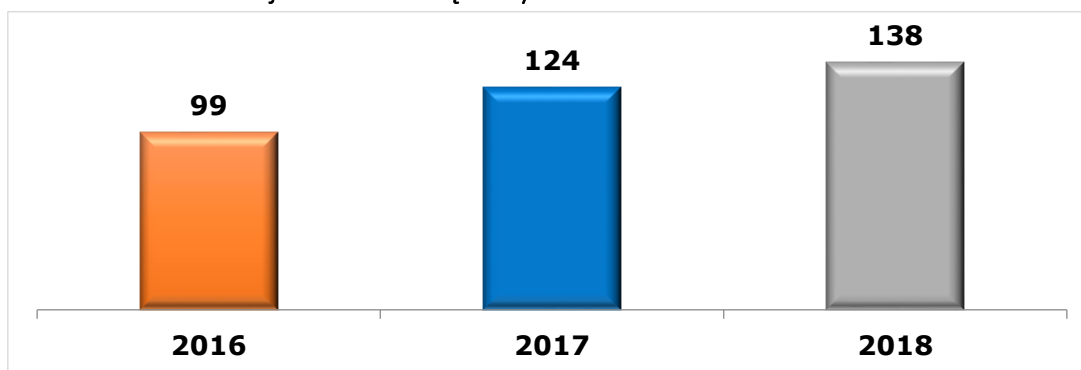
Świetlice i kluby dla dzieci i młodzieży

Do tego typu placówek zalicza się placówki posiadające co najmniej jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swym zasięgiem działania małe grupy środowiskowe, a działalność prowadzona jest zasadniczo przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. W grupie tych podmiotów mieszczą się świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne, kluby młodzieżowe jako placówki pozaszkolne. W 2018 roku liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży na terenie województwa świętokrzyskiego wyniosła 320.

Kluby seniora

W 2018 roku łączna liczba świetlic i klubów uznawanych jako kluby seniora, działających na terenie gminy, zajmujących się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych wynosiła 138. Odnotowano 39,4% wzrost liczby placówek w odniesieniu do 2016 roku.

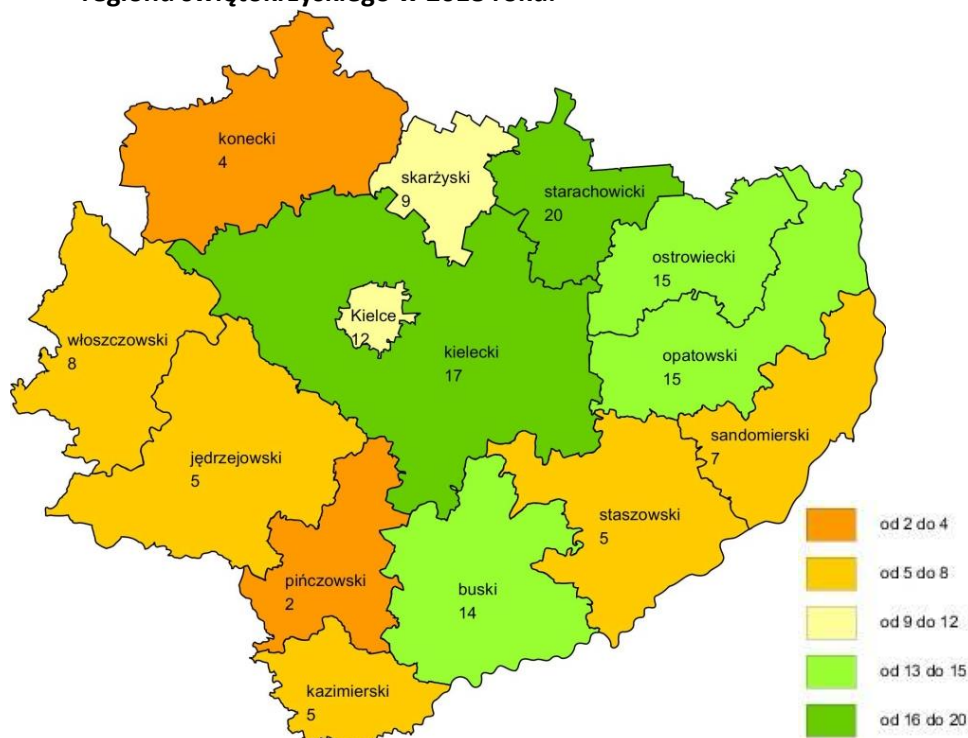
Wykres nr 36. Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów ogółem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Najwięcej klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów zlokalizowanych było na terenie powiatu: starachowickiego (20), kieleckiego (17), opatowskiego (15), ostrowieckiego (15), buskiego (14) oraz na terenie miasta Kielce (12). Na mapie województwa świętokrzyskiego najmniejsza liczba placówek znajduje się w powiatach: pińczowskim (2) oraz koneckim (4).

Mapa nr 24. Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów ogółem wg powiatów regionu świętokrzyskiego w 2018 roku.

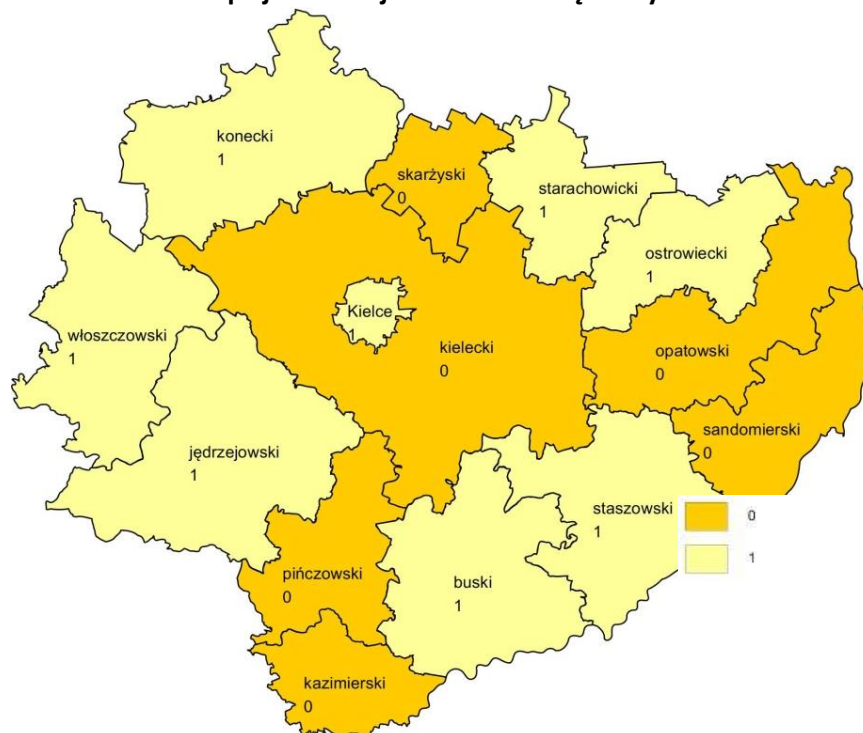

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

Hospicja

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku funkcjonowało 8 hospicjów, po jednym w powiatach: buskim, jędrzejowskim, koneckim, ostrowieckim, starachowickim, staszowskim, włoszczowskim oraz mieście Kielce. W 2018 roku nie odnotowano działających hospicjów w powiatach: kazimierskim, kieleckim, opatowskim, pińczowskim, sandomierskim oraz skarżyskim.

Mapa nr 25. Liczba hospicjów w województwie świętokrzyskim w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania OZPS.

7. Infrastruktura pomocy i wsparcia

W tej części opracowania opisane zostały zasoby instytucjonalne pomocy społecznej o zasięgu gminnym oraz powiatowym, zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego.

Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej obejmują:

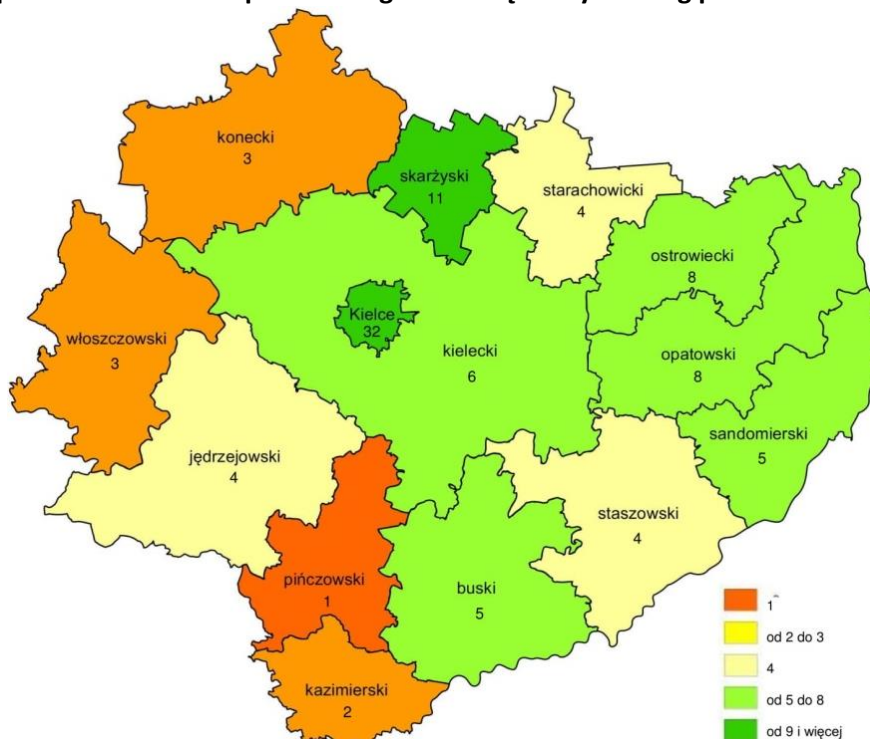
- domy pomocy społecznej;
- ośrodki wsparcia;
- środowiskowe domy samopomocy;
- dzienne domy pomocy;
- noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych;
- kluby samopomocy;
- mieszkania chronione;
- ośrodki interwencji kryzysowej;
- jednostki specjalistycznego poradnictwa;
- placówki wsparcia dziennego;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze;

- centra integracji społecznej;
- kluby integracji społecznej;
- warsztaty terapii zajęciowej;
- zakłady aktywności zawodowej.

Ośrodki wsparcia – ogółem

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w placówkach. Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu.

Mapa nr 26. Ośrodki wsparcia w regionie świętokrzyskim wg powiatów w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

W 2018 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 96 różnego rodzaju ośrodków wsparcia. 79 z nich (82,3%) prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast 17 (17,7%) ośrodków wsparcia prowadzonych było przez inny podmiot. Liczba miejsc w ww. placówkach w 2018 roku wyniosła 4 168, a liczba osób korzystających ze wsparcia ośrodków wsparcia 7 589. Najwięcej ośrodków wsparcia

funkcjonuje na terenie miasta Kielce (32) oraz powiatu skarżyskiego (11), najmniej w powiatach: pińczowskim (1), kazimierskim (2), koneckim (3) oraz włoszczowskim (3).

Środowiskowe domy samopomocy

Świadczone przez środowiskowe domy samopomocy usługi, to przede wszystkim: praca socjalna, psychoterapia, rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa, usprawnianie, organizacja czasu wolnego. Do zadań środowiskowych domów należy przygotowanie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie do funkcjonowania w społeczeństwie. Środowiskowe domy samopomocy zapewniają formy pomocy półstacjonarnej takie jak:

- trening umiejętności życia codziennego,
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych,
- terapia zajęciowa.

Tabela nr 21. Środowiskowe domy samopomocy w regionie świętokrzyskim.

Lp.	Placówka	Organ prowadzący	Adres
powiat buski			
1.	ŚDS w Busku-Zdroju	gmina	ul. Rehabilitacyjna 5 28-100 Busko-Zdrój
2.	ŚDS w Świniarach	Caritas Diecezji Kieleckiej	Świniały 25 28-131 Solec Zdrój
powiat jędrzejowski			
3.	ŚDS w Jędrzejowie	gmina	ul. 11-go Listopada 113b 28-300 Jędrzejów
4.	ŚDS w Sędziszowie	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Kwiatowa 14 28-340 Sędziszów
powiat kazimierski			
5.	ŚDS w Kazimierzy W.	powiat	ul. Partyzantów 29 28-500 Kazimierza Wielka
miasto Kielce			
6.	ŚDS w Kielcach	stowarzyszenie	ul. Mieszka I 79 25-624 Kielce
7.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Okrzei 8 25-525 Kielce
8.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Miodowa 7 25-544 Kielce
9.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Kołłątaja 4 25-715 Kielce

Lp.	Placówka	Organ prowadzący	Adres
10.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Krzemionkowa 1 25-705 Kielce
11.	ŚDS w Kielcach	gmina	ul. Orzeszkowej 53 25-435 Kielce
12.	ŚDS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Urzędnicza 16a 25-729 Kielce
13.	ŚDS w Kielcach	Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”	ul. Mielczarskiego 53 25-711 Kielce
powiat kielecki			
14.	ŚDS w Chmielniku	gmina	ul. Dygasińskiego 12 28-020 Chmielnik
15.	ŚDS w Woli Jachowej	gmina	Wola Jachowa 136 26-008 Górno
16.	ŚDS w Józefinie	Fundacja	Józefina 58 26-070 Łopuszno
17.	ŚDS w Mniowie	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Gajowa 3 26-080 Mniów
18.	ŚDS w Brudzowie	gmina	Brudzów ul. Starowiejska 60, 26-026 Morawica
19.	ŚDS w Piekoszowie	gmina	ul. Częstochowska 85 26-065 Piekoszów
powiat konecki			
20.	ŚDS w Stąporkowie	powiat	ul. Staszica 6 26-220 Stąporków
powiat opatowski			
21.	ŚDS w Opatowie	gmina	ul. Sienkiewicza 5 27-500 Opatów
22.	ŚDS w Ożarowie	gmina	ul. Mazurkiewicza 25 27-530 Ożarów
23.	ŚDS w Tarłowie	gmina	ul. Rynek 2 27-515 Tarłów
powiat ostrowiecki			
24.	ŚDS "Przystań" w Ostrowcu Św.	gmina	os. Pułanki 10 27-400 Ostrowiec Św.
25.	ŚDS w Ostrowcu Św.	gmina	ul. Iłżecka 31 27-400 Ostrowiec Św.
26.	ŚDS w Ostrowcu Św.	powiat	ul. Focha 5 27-400 Ostrowiec Św.
powiat pińczowski			
27.	ŚDS w Pińczowie	powiat	ul. Polna 48 28-400 Pińczów
powiat sandomierski			
28.	ŚDS w Krzcinie	fundacja	Krzcin 7 27-660 Koprzywnica
29.	ŚDS	stowarzyszenie	Kleczańów 91A

Lp.	Placówka	Organ prowadzący	Adres
	w Kleczanowie		27-641 Obrazów
30.	ŚDS w Sandomierzu	gmina	ul. Katedralna 5 27-600 Sandomierz
31.	ŚDS w Zawichoście	gmina	ul. Szkolna 8 27-630 Zawichost
powiat skarżyski			
32.	ŚDS w Skarżysku Kam.	gmina	ul. Zielna 12 26-110 Skarżysko-Kam.
33.	ŚDS w Skarżysku Kam.	powiat	ul. 1000 - lecia 22 26-110 Skarżysko-Kam.
powiat starachowicki			
34.	ŚDS w Starachowicach	gmina	ul. Reja 10 27-200 Starachowice
35.	ŚDS w Starachowicach	powiat	ul. Batalionów Chłopskich 29 27-200 Starachowice
powiat staszowski			
36.	ŚDS w Staszowie	gmina	ul. Wschodnia 13 28-200 Staszów
37.	ŚDS w Połańcu	gmina	ul. Kościuszki 37 28-230 Połaniec
38.	ŚDS w Kurozwękach	powiat	Kurozwęki, ul. Szydłowska 10 28-200 Staszów
powiat włoszczowski			
39.	ŚDS we Włoszczowie	gmina	os. Broniewskiego 7a 29-100 Włoszczowa

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

W województwie świętokrzyskim w roku 2018 funkcjonowało 38 środowiskowych domów samopomocy. W 2019 powstał nowy ŚDS w Kurozwękach prowadzony przez powiat staszowski. Liczba miejsc w ww. placówkach w roku 2018 ukształtowała się na poziomie 1 082 (wzrost o 100 miejsc w odniesieniu do 2016 roku), natomiast liczba osób korzystających w 2018 roku wyniosła 1 262 (wzrost o 151 osób w odniesieniu do 2016 roku).

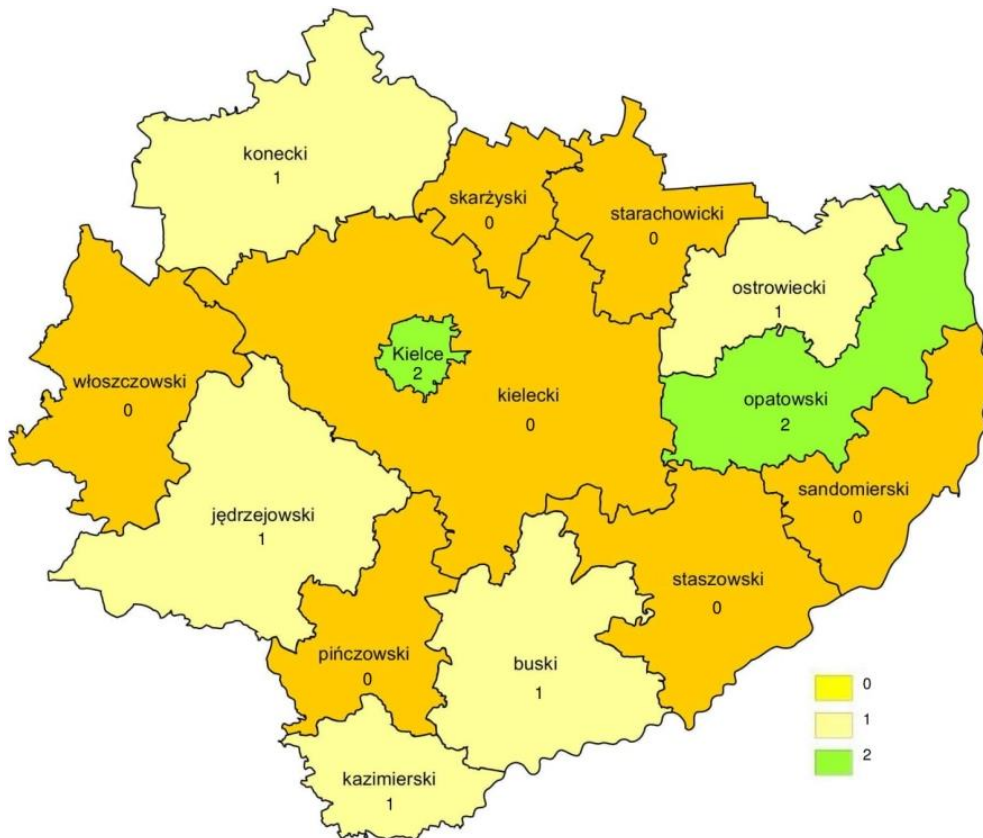
Dzienne domy pomocy

Dzienne domy pomocy społecznej są ośrodkami wsparcia przeznaczonymi dla osób samotnych lub osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić.

W województwie świętokrzyskim w 2018 roku funkcjonowało 9 dziennych domów pomocy (o 3 więcej niż w 2016 roku), dla 8 z nich organem prowadzącym była jednostka samorządu terytorialnego. Liczba miejsc w tego typu placówkach w 2018 roku wyniosła 233

(w 2016 roku było to 170 miejsc), a liczba osób korzystających z pomocy wyniosła 254 (o 78 osób więcej w odniesieniu do 2016 roku).

Mapa nr 27. Dzielne domy pomocy w regionie świętokrzyskim wg powiatów w 2018 roku.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

Domy pomocy społecznej

Domy pomocy społecznej są tradycyjną formą instytucjonalnej pomocy społecznej w postaci opieki całodobowej nad osobami niezdolnymi do samodzielnej egzystencji, których mimo zastosowania wszystkich form pomocy, nie można przystosować w pełni do samodzielnego życia w miejscu ich zamieszkania z uwagi na wiek, schorzenia, sytuację życiową oraz warunki rodzinne, mieszkaniowe oraz materialne. Domy pomocy społecznej pełnią również formę ośrodków aktywizacji i rozwoju swoich mieszkańców.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku funkcjonowało 41 domów pomocy społecznej. W 2019 roku powstał nowy DPS w Skarżysku Kamiennej. W 27 przypadkach domy pomocy społecznej prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego. Liczba oferowanych miejsc w domach pomocy społecznej w 2018 roku wyniosła 3 818.

Tabela nr 22. Domy pomocy społecznej w regionie świętokrzyskim.

Lp.	Placówka		Adres
powiat buski			
1.	DPS w Ratajach	dla osób w podeszłym wieku	Rataje 39 b 28-133 Pacanów
2.	DPS w Słupi Pacanowskiej	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Słupia Pacanowska 91 28-133 Pacanów
3.	DPS w Świniarach	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Świniary 25 28-131 Solec - Zdrój
4.	DPS w Gnojnie	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	Gnojno 118 28-114 Gnojno
5.	DPS w Zborowie	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	Zborów 112 28-131 Solec Zdrój
powiat jędrzejowski			
6.	DPS w Mnichowie	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	Mnichów 135 28-300 Jędrzejów
powiat kazimierski			
7.	DPS w Bejskach	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie z miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych	Bejsce 230 28-512 Bejsce
miasto Kielce			
8.	DPS w Kielcach	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Żeromskiego 4/6 25-369 Kielce
9.	DPS im. prof. Antoniego Kępińskiego w Kielcach	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Jagiellońska 76 Kielce 25-734
10.	DPS w Kielcach	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Tarnowska 10 25-394 Kielce
11.	DPS im. JP II w Kielcach	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Jagiellońska 76 25-734 Kielce
12.	DPS im. Jana i Marysieńki Sobieskich w Kielcach	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Króla Jana III Sobieskiego 30 25-124 Kielce
13.	Dom Seniora Aktywni Zawsze w Kielcach	dla osób w podeszłym wieku	ul. Peryferyjna 15 25-562 Kielce

Lp.	Placówka	Adres	
14.	DPS Polskiego Związku Niewidomych w Kielcach	dla osób niepełnosprawnych fizycznie (niewidomych i słabo widzących) oraz osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Złota 7 25-015 Kielce
powiat kielecki			
15.	DPS w Piekoszowie	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Czarnowska 2a 26-065 Piekoszów
16.	DPS – Dom Seniora w Pierzchnicy	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Szkolna 36 26-015 Pierzchnica
17.	DPS w Osinach	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	Osiny 54B 26-015 Pierzchnica
18.	DPS w Łagiewnikach	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie z miejscami dla przewlekle psychicznie chorych	Łagiewniki 73 26-020 Chmielnik
19.	DPS w Zgórsku	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	Zgórsko ul. Szewska 28 26-052 Nowiny
20.	DPS Zielone Niwy w Niwach	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	Niwy 20 J, 26-021 Daleszyce
21.	DPS w Rudzie Strawczyńskiej	dla osób w podeszłym wieku	Ruda Strawczyńska 80A 26-067 Strawczyn
powiat konecki			
22.	DPS w Końskich	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Warszawska 25 26-200 Końskie
23.	DPS w Słupi (koneckiej)	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	Ruda Pilczycka 57 26-234 Słupia
powiat opatowski			
24.	DPS w Baćkowicach	dla osób przewlekle somatycznie chorych	Baćkowice 101A 27-552 Baćkowice
25.	DPS w Czachowie	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Czachów 54 27-530 Ożarów
26.	DPS w Zochcinku	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Zochcinek 42 27-500 Opatów
27.	DPS w Sobowie	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych	Sobów 117 27-530 Ożarów
powiat ostrowiecki			
28.	DPS w Ostrowcu Świętokrzyskim	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Grabowiecka 7 27-400 Ostrowiec Św.
29.	DPS w Ostrowcu Świętokrzyskim	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Osiedle Słoneczne 49 27-400 Ostrowiec Św.
powiat pińczowski			

Lp.	Placówka	Adres	
30.	DPS w Pińczowie	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Wesoła 5 28-400 Pińczów
powiat sandomierski			
31.	DPS „Sadyba” w Skwirzowie	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	Skwirzowa 38 27-670 Łoniów
32.	DPS w Sandomierzu	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Czyżewskiego 1 27-600 Sandomierz
powiat skarżyski			
33.	DPS w Skarżysku - Kamiennej	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Sporna 6 26-110 Skarżysko-Kamiennej
34.	DPS w Skarżysku- Kamiennej	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Ekonomii 7 26-110 Skarżysko-Kamienna
powiat starachowicki			
35.	DPS w Starachowicach	dla osób przewlekle somatycznie chorych	ul. Bema 26 27-200 Starachowice
36.	DPS w Kałkowie - Godowie	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	Kałków-Godów 88 27-225 Pawłów
37.	DPS w Brodach Iłżeckich	dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych fizycznie	ul. Wójtowska 62 27-230 Brody
powiat staszowski			
38.	DPS w Kurozwękach	dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych	Kurozwęki, ul. Kościelna 4 28-200 Staszów
39.	DPS w Pęcławicach Górnych	dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych	Pęcławice Górne 23 28-210 Bogoria
40.	DPS w Rudkach	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Rudki 89 28-225 Szydłów
powiat włoszczowski			
41.	DPS w Woli Czaryjskiej	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Wola Czaryska 92 29-145 Secemin
42.	DPS we Włoszczowie	dla osób przewlekle psychicznie chorych	ul. Koniecpolska 20 29-100 Włoszczowa

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

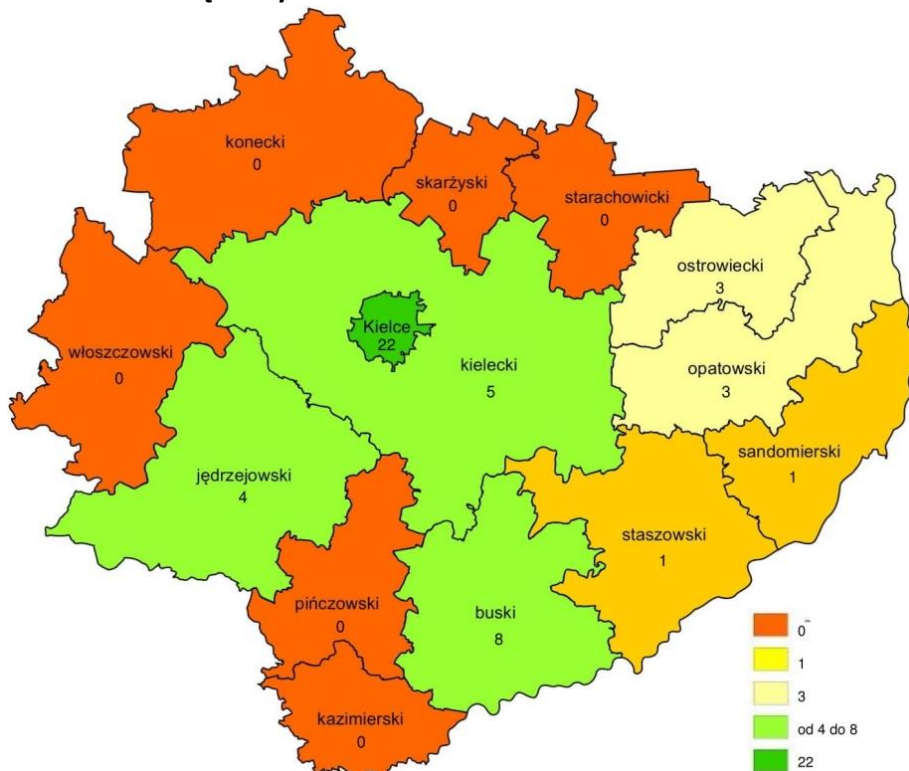
Mieszkania chronione

Mieszkanie chronione jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej. Pobyt w takim mieszkaniu może być przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę, potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki. Zgodnie z przepisami ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany w szczególności: osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo –

wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Jak wynika z danych przekazanych przez samorządy gminne i powiatowe, w 2018 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 47 mieszkań chronionych, 32 z nich prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast 15 przez organizacje pozarządowe. Placówki łącznie oferowały 221 miejsc, skorzystało z nich 237 osób.

Mapa nr 28. Mieszkania chronione w 2018 roku wg powiatów w regionie świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

Ośrodki interwencji kryzysowej

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK) realizuje zadania w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej. Podstawowym celem ośrodka jest prowadzenie interdyscyplinarnych działań w zakresie interwencji kryzysowej, podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemem przemocy, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W sytuacjach uzasadnionych ośrodek powinien udzielić pomocy w natychmiastowym zorganizowaniu schronienia dla osoby doznającej

przemocy, bądź udzielenia, w przypadku placówek z miejscami całodobowymi, schronienia do 3 miesięcy. Ośrodek interwencji kryzysowej podejmuje także działania pomocowe w środowisku osób zagrożonych przemocą (poza placówką).

Tabela nr 23. Infrastruktura OIK w zakresie wsparcia osób doświadczających przemocy w regionie świętokrzyskim w 2018 roku.

Nazwa	Liczba	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Podmiot
Ośrodek Interwencji Kryzysowej*	7	38	583	powiat
	1	10	0	gmina

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

*Do zadań własnych samorządów powiatowych należy zapewnienie miejsc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w ośrodkach interwencji kryzysowej. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ani inny akt prawny nie podaje definicji OIK. Ze sprawozdania rocznego MRPiPS-03 wynika, iż w regionie funkcjonuje 8 OIK, z których 7 na poziomie powiatów oraz 1 na poziomie samorządu gminnego.

Wykazane ośrodki interwencji kryzysowej w regionie dysponują łącznie 48 miejscami. Ze wsparcia OIK w 2018 roku skorzystały 583 osoby.

Tabela nr 24. Rozmieszczenie infrastruktury OIK w obszarze przeciwdziałania przemocy w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego.

L.p.	Powiat	Liczba ośrodków interwencji kryzysowej	
		PCPR	OPS
1.	buski	1	-
2.	jędrzejowski	1	-
3.	kazimierski	1	-
4.	kielecki	1	-
5.	konecki	1	-
6.	opatowski	-	-
7.	ostrowiecki	-	1
8.	pińczowski	1	-
9.	sandomierski	-	-
10.	skarżyski	1	-
11.	starachowicki	-	-
12.	staszowski	-	-
13.	włoszczowski	-	-
14.	miasto Kielce	-	

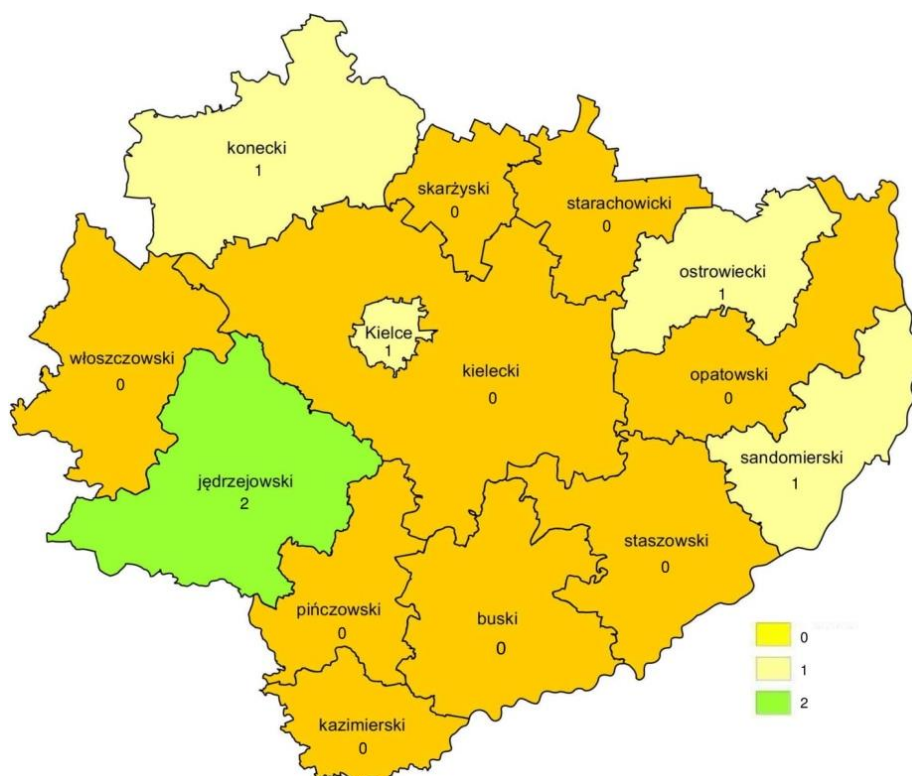
Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

Jednostki specjalistycznego poradnictwa

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Według danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie, na terenie województwa świętokrzyskiego, w 2018 roku funkcjonowało 6 jednostek specjalistycznego poradnictwa. Wszystkie jednostki prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego. Z oferty ww. placówek skorzystało 1 724 beneficjentów.

Mapa nr 29. Jednostki specjalistycznego poradnictwa w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie na podstawie sprawozdania rocznego MRPiPS-03.

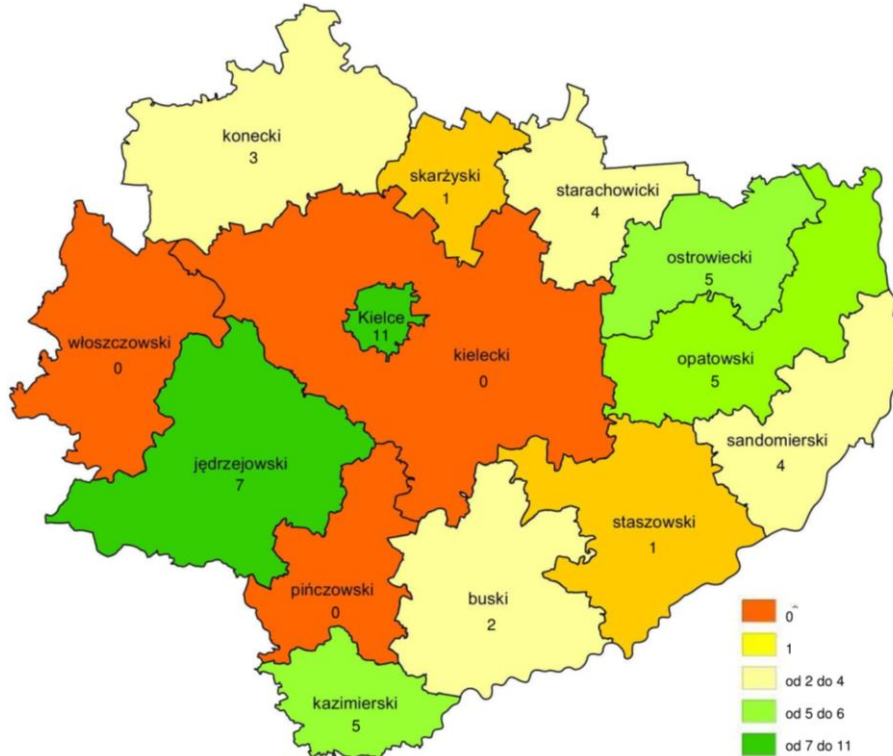
Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne i zdrowotne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi (chyba że sąd postanowi inaczej).

Według danych Wojewody Świętokrzyskiego na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku zlokalizowanych było 48 placówek opiekuńczo-wychowawczych. Placówki oferowały 657 miejsc.

Mapa nr 30. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie wykazu wojewody świętokrzyskiego placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych.

Centra integracji społecznej

Centrum integracji społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna tworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 6 centrów integracji społecznej, 2 z nich prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, 4 przez organizacje pozarządowe. W 2018 roku z oferowanej pomocy skorzystało 514 osób. Liczba CIS nie zmieniła się w odniesieniu do roku poprzedniego.

Tabela nr 25. Centra integracji społecznej w regionie świętokrzyskim.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat buski			
1.	CIS w Kostkach Dużych	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”	Kostki Duże 60 28-100 Busko-Zdrój
miasto Kielce			
2.	CIS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Wesola 54 25-013 Kielce
powiat kielecki			
3.	CIS w Chmielniku	Fundacja „Nadzieja Rodzinie”	ul. Furmańska 1a 26-020 Chmielnik
powiat ostrowiecki			
4.	CIS w Ostrowcu Św.	Fundacja „Pomocna Dłoń”	Aleja 3 Maja 73 27-400 Ostrowiec Św.
powiat skarżyski			
5.	CIS w Skarżysku- Kamiennej	gmina	ul. Bolesława Prusa 3a 26-110 Skarżysko-Kamienna
powiat staszowski			
6.	CIS w Staszowie	gmina	ul. Parkowa 6 28-200 Staszów

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie rejestru domów pomocy społecznej wojewody świętokrzyskiego.

Kluby integracji społecznej

Klub integracji społecznej (KIS) to jednostka, której celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych jako wartości na rynku pracy. Klub działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. Klub integracji społecznej zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 11 klubów integracji społecznej, z tego 4 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 7 przez organizacje pozarządowe.

Tabela nr 26. Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat buski			
1.	KIS w Busku-Zdroju	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Lipowa 1 28-100 Busko-Zdrój
powiat jędrzejowski			
2.	KIS w Sędziszowie	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Kwiatowa 14 28-340 Sędziszów
miasto Kielce			
3.	KIS w Kielcach	MOPR	ul. Chęcińska 1 25-020 Kielce
4.	KIS w Kielcach	Świętokrzyski Klub Abstynentów „Raj”	ul. Jagiellońska 42 a 25-606 Kielce
5.	KIS w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Wesoła 54 25-363 Kielce
powiat kielecki			
6.	KIS w Morawicy	Stowarzyszenie „Arka Nadziei”	ul. Wapiennikowa 1 26-026 Morawica
powiat konecki			
7.	KIS w Końskich	M-GOPS	ul. Armii Krajowej 22 26-200 Końskie
powiat ostrowiecki			
8.	KIS w Ostrowcu Św.	Fundacja „Pomocna Dłoń”	Al. 3 Maja 73 27-400 Ostrowiec Św.
powiat sandomierski			
9.	KIS w Zawichoście	Stowarzyszenie „Spełnić marzenie”	ul. Żeromskiego 50, 27-630 Zawichost
powiat skarżyski			
10.	KIS w Skarżysku-Kam	MOPS w Skarżysku Kamiennej	ul. Sikorskiego 10 26-110 Skarżysko Kam.
powiat starachowicki			
11.	KIS w Starachowicach	MOPS w Starachowicach	ul. Majówka 21a 27-200 Starachowice

Źródło: Dane własne ROPS.

Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) to placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, które mają na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Terapia realizowana jest poprzez terapię zajęciową.

Tabela nr 27. Warsztaty terapii zajęciowej w regionie świętokrzyskim.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat buski			
1.	WTZ w Busku Zdroju	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	ul. Kościuszki 46 28-100 Busko-Zdrój
2.	WTZ w Gnojnie	Dom Pomocy Społecznej w Gnojnie	Gnojno 118 28-114 Gnojno
3.	WTZ w Piasku Wielkim	Caritas Diecezji Kieleckiej	Piasek Wielki 117 28-136 Nowy Korczyn
powiat jędrzejowski			
4.	WTZ w Jędrzejowie	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jędrzejowie	ul. Armii Krajowej 11 28-300 Jędrzejów
5.	WTZ w Mnichowie	Dom Pomocy Społecznej	Mnichów 135 28-300 Jędrzejów
powiat kazimierski			
6.	WTZ w Kazimierzy Wielkiej	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk Nadziei"	ul. Kościuszki 15 28-500 Kazimierza Wielka
miasto Kielce			
7.	WTZ w Kielcach	Domu Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta	ul. Kryształowa 6 25-705 Kielce
8.	WTZ w Kielcach	DPS Jana Pawła II w Kielcach	ul. Słoneczna 9 25-731 Kielce
powiat kielecki			
9.	WTZ w Zgórsku	Dom Pomocy Społecznej Zgórsko	Zgórsko ul. Szewska 28 26-052 Nowiny
10.	WTZ w Osinach	Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym	Osiny 30 26-015 Pierzchnica
11.	WTZ w Belnie	Stowarzyszenie „Braterskie Serca”	Belno 143 26-050 Zagnańsk
12.	WTZ w Fanisławicach	Wiejskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie i Ruchowo	Fanisławice 22 26-070 Łopuszno
13.	WTZ w Sędku	gmina	Sędek 63 26-025 Łągów

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
powiat konecki			
14.	WTZ w Końskich	TWRP Wszechnica Konecka	ul. Gimnazjalna 41b 26-200 Końskie
powiat opatowski			
15.	WTZ w Zochcinku	powiat	Zochcinek 42 27-500 Opatów
16.	WTZ w Opatowie	Top Medicus Sp. z o. o.	ul. Szpitalna 4 27-500 Opatów
17.	WTZ w Czekarzewicach Drugich	Stowarzyszenie LGD Powiatu Opatowskiego	Czekarzewice Drugie 125 27-515 Tarłów
18.	WTZ w Bidzinach	Stowarzyszenie „Akademia Pomysłu” w Bidzinach	Bidziny 142, 27-532 Bidziny
19.	WTZ w Sobowie	Dom Pomocy Społecznej w Sobowie	Sobów 117 27-530 Ożarów
powiat ostrowiecki			
20.	WTZ w Ostrowcu Świętokrzyskim	Stowarzyszenie "RAZEM" Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo	ul. Rzeczeki 18 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
21.	WTZ w Ostrowcu Świętokrzyskim	Stowarzyszenie "Szansa"	ul. Żabia 31 27-400 Ostrowiec Św.
powiat pińczowski			
22.	WTZ w Pińczowie	Stowarzyszeniu Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego	ul. Polna 48 28-400 Pińczów
powiat sandomierski			
23.	WTZ w Śmiechowicach	gmina	Śmiechowice 99 27-650 Samborzec
24.	WTZ w Sandomierzu	Stowarzyszenie "Tratwa"	ul. Zawichojska 13 27-600 Sandomierz
25.	WTZ w Sandomierzu	Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji i Rewalidacji oraz bezrobotnym i Poszukującym Pracy w Uaktywnieniu Zawodowym "Integracja"	ul. Jakubowskiego 5 27-600 Sandomierz
26.	WTZ w Piotrowicach	gmina	Piotrowice 18 27-630 Zawichost
powiat skarżyski			
27.	WTZ w Skarżysku Kamiennej	Stowarzyszenie Na Rzecz Warsztatów	ul. Równoległa 23 26-110 Skarżysko Kam.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
		Terapii Zajęciowej "Tęcza"	
28.	WTZ w Skarżysku Kamiennej	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych	ul. Kościuszki 38 26-110 Skarżysko Kam.
powiat starachowicki			
29.	WTZ w Starachowicach	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Judy Tadeusza	ul. Wiosenna 5 27-200 Starachowice
30.	WTZ w Kałkowie Godowie	Parafia Rzymsko-Katolicka w Kałkowie-Godowie	Kałów – Godów 84a 27-225 Pawłów
powiat staszowski			
31.	WTZ w Połańcu	powiat	ul. Lipowa 20 28-230 Połaniec
powiat włoszczowski			
32.	WTZ w Ostrowie	Caritas Kielecka	Ostrów 57 29-105 Krasocin

Źródło: Dane własne ROPS.

W województwie świętokrzyskim funkcjonują 32 warsztaty terapii zajęciowej, 5 z nich prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego, a 27 przez inne podmioty.

Zakłady aktywności zawodowej

Zakłady Aktywności Zawodowej zatrudniają osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności poprzez prowadzenie rehabilitacji zawodowej i społecznej, przygotowywanie do samodzielnego i niezależnego życia, adekwatnego do możliwości psychomotorycznych oraz znalezienie odpowiedniego zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Tabela nr 28. Zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim.

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
1.	ZAZ Filia w Stykowie	jednostka organizacyjna Starostwa Powiatu Starachowickiego	Kałów Godów 84a 27-225 Pawłów
2.	ZAZ w Końskich	Polski Związek Niewidomych – Okręg Świętokrzyski w Kielcach	ul. Krzywa 1 26-200 Końskie
3.	ZAZ w Kielcach	Caritas Diecezji Kieleckiej	ul. Wesoła 52a 25-363 Kielce
4.	ZAZ w Kielcach	Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie	ul. Olszewskiego 21 25-663 Kielce

Lp.	Placówka	Instytucja prowadząca	Adres
			(Kielecki Park Technologiczny)

Źródło: Dane własne ROPS na podstawie CAS.

W województwie świętokrzyskim funkcjonują 4 zakłady aktywności zawodowej, w tym 1 prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego, pozostałe 3 placówki przez organizacje pozarządowe. W zajęciach oferowanych przez placówki uczestniczyło 186 osób.

Wnioski:

- W 2018 roku odnotowany został spadek ludności zamieszkującej województwo świętokrzyskie o 11 354 mieszkańców (tj. o 0,9%) w odniesieniu do 2016 roku. Największy spadek liczby mieszkańców odnotowano w mieście Kielce oraz w powiatach: ostrowieckim oraz skarżyskim. Najmniejszy odpływ ludności odnotowano w powiatach: włoszczowskim, kazimierskim oraz pińczowskim. Jedynym powiatem w którym odnotowano wzrost liczby ludności był powiat kielecki.
- Sytuacja demograficzna województwa świętokrzyskiego kształtuje się bardzo niekorzystnie. Świętokrzyskie jest regionem, gdzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji jest jednym z najwyższych w kraju. Jest to spowodowane głównie dwoma czynnikami: ujemnym przyrostem naturalnym (tylko w powiecie kieleckim przyrost naturalny jest dodatni) oraz wydłużaniem się przeciętnej długości życia. W województwie świętokrzyskim pogłębia się proces demograficznego starzenia się społeczeństwa poprzez ciągły spadek udziału osób młodych.
- Bardzo niekorzystną tendencję wskazuje analiza danych statystycznych z lat 2016-2018 wskazująca na systematyczny i znaczący spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a także bardzo duży wzrost liczebności osób w wieku poprodukcyjnym w województwie świętokrzyskim. Udział osób w wieku 0-17 lat wśród ogółu populacji zmniejszył się o 0,3%. Liczba osób w wieku zdolności do pracy zmniejszyła się o 1%. W tym samym okresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym w regionie świętokrzyskim wzrosła o 1,3%.

- Kolejny rok z rzędu odnotowywana jest poprawa na rynku pracy. Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim na 31.XII.2018 roku ukształtowała się na poziomie 8,3%. Była niższa o 2,5% od stopy bezrobocia odnotowanej 31.XII.2016 roku.
- W regionie utrzymuje się znaczne zróżnicowanie terytorialne natężenia stopy bezrobocia. Relatywnie najlepszą sytuację na rynku pracy odnotowuje się południowych powiatach oraz w stolicy województwa tj. w mieście Kielce, największej aglomeracji regionu. Najgorsza sytuacja na rynku pracy występuje w powiecie skarżyskim oraz opatowskim. Analiza danych jednoznacznie pokazuje, iż w powiatach położonych w północnej części regionu notowane są zdecydowanie wyższe wskaźniki bezrobocia, niż w przypadku powiatów południowych. W części północnej mamy do czynienia z miastami tracącymi swoje funkcje społeczno-gospodarcze (Końskie, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski).
- W 2018 roku w województwie świętokrzyskim odnotowano 0,4% wzrost stopy ubóstwa skrajnego z 7,5% w 2016 roku do 7,9% w roku 2018. W przypadku relatywnej granicy ubóstwa w 2018 roku odnotowano spadek o 0,5% w odniesieniu do 2016 roku. W największym stopniu spośród trzech badanych wskaźników ubóstwa zmalała ustawowa granica ubóstwa, która wyniosła 14%. W 2018 roku w województwie świętokrzyskim odnotowano spadek omawianej stopy ubóstwa o 4,7% w odniesieniu do 2016 roku.
- Powiaty najbardziej zagrożone zjawiskiem ubóstwa to: skarżyski, opatowski, jędrzejowski oraz konecki.
- W 2018 roku odnotowany został spadek liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia blisko o 19% w stosunku do 2016 roku.
- Wskaźnik deprivacji lokalnej I tj. liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem na 1000 mieszkańców wyniósł 47,7 i było to mniej w stosunku do 2016 roku o 13,2. Powiaty w których odnotowano najwyższe wartości tego wskaźnika to: staszowski, konecki oraz sandomierski. Z kolei w powiatach: włoszczowskim, mieście Kielce oraz pińczowskim wartości tego wskaźnika są najniższe.
- Wskaźnik deprivacji lokalnej II tj. liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej ogółem na 1000 mieszkańców wyniósł 71,1, było to mniej w stosunku do 2016 roku o 18. Powiaty w których odnotowano najwyższe wartości tego

wskaźnika to: staszowski, sandomierski oraz konecki. Najniższe wartości występowały w powiatach: starachowickim, ostrowieckim oraz mieście Kielce.

- Największą grupę osób, którym przyznano świadczenia stanowią osoby w wieku produkcyjnym 50% osób, następnie 30% w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), a 21% beneficjentów stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym.
- W strukturze beneficjentów pomocy społecznej rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.
- Najczęstszymi powodami udzielania pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim są: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
- W 2018 roku z usług opiekuńczych ogółem skorzystało o 16,5% więcej osób niż w 2016 roku. Liczba świadczeń usług opiekuńczych w 2018 roku w stosunku do 2016 roku wzrosła o 15,8% ogółu liczby świadczeń. Wysokość wolumenu kwoty świadczeń ogółem w 2018 roku w odniesieniu do 2016 roku wzrosła o 46,9%. Najwięcej tego typu osób odnotowano w mieście Kielce, a najmniej w powiatach: kazimierskim, włoszczowskim, opatowskim oraz buskim.
- W gminach: Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy, Wiślica, Oksa, Bejsce, Czarnocin, Smyków, Iwaniska, Sadowie, Waśniów, Kije, Złota oraz Zawichost w 2018 roku nie odnotowano realizacji usług opiekuńczych.
- Na przestrzeni lat 2016-2018 obserwuje się wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a także wzrost liczby świadczeń i kwot świadczeń przeznaczonych na realizację tego typu usługi. Największa liczba takich usług odnotowana jest w mieście Kielce (395), najmniejsza w powiecie kazimierskim (4), pińczowskim (7), koneckim (29) i buskim (35).
- Liczba asystentów rodziny w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wyniosła 137 - o 12 mniej w stosunku do 2016 roku. Zauważalny jest również spadek liczby rodzin objętą pracą asystenta rodziny o 3,8% w stosunku do 2016 roku. W 2018 roku w gminach: Baćkowice, Iwaniska, Lipnik, Radoszyce, Sadowie, Smyków, Stopnica, Wojciechowice oraz Złota nie było zatrudnionego asystenta rodziny.

- W 2018 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonuje 9 rodzin wspierających (w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz gminach: Końskie i Mirzec).
- W 2018 roku (stan na 31 grudnia) w regionie świętokrzyskim funkcjonowało 984 rodzin zastępczych. Było to mniej o 40 rodzin w stosunku do 2016 r. Najwięcej rodzin zastępczych wszystkich typów odnotowujemy w mieście Kielce (156) oraz powiatach: ostrowieckim (117), kieleckim (109) oraz skarżyskim (108). Najmniej w powiatach: kazimierskim (18), włoszczowskim (26), buskim (30) oraz staszowskim (34).
- Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 677 i w odniesieniu do 2016 roku wzrosła o 25 rodzin tego typu, najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem odnotowuje się w mieście Kielce (111), powiecie ostrowieckim (86) i powiecie skarżyskim (79), najmniej w powiatach: buskim (13), włoszczowskim (13), kazimierskim (14), opatowskim (26) oraz staszowskim (26).
- W 2018 roku (stan na 31 grudnia) funkcjonowało 277 rodzin zastępczych niezawodowych, w odniesieniu do 2016 roku jest to mniej o 2 rodziny. Najwięcej tego typu rodzin odnotowano w mieście Kielce (41), powiecie kieleckim (29), w powiecie ostrowieckim (29) oraz powiecie starachowickim (28), natomiast najmniej w powiatach: kazimierskim (4), pińczowskim (11) oraz włoszczowskim (11).
- W dwóch powiatach województwa świętokrzyskiego (kazimierskim oraz staszowskim) w 2018 roku nie funkcjonowała żadna rodzina zastępcza zawodowa. Łącznie było 30 tego typu rodzin, najwięcej w powiatach: kieleckim (6), starachowickim (4) oraz mieście Kielce (4).
- Ogólna liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wzrosła o 4,9% w porównaniu do 2016 roku, natomiast liczba orzeczeń pierwszorazowych zdecydowanie się zmniejszyła (o 26%).
- Prawie 21% wydanych orzeczeń o niepełnosprawności wśród osób dorosłych w 2018 roku zostało wydanych w mieście Kielce, kolejnymi powiatami pod względem ilości wydanych orzeczeń są: ostrowiecki (14,65%) oraz kielecki (13,82%). Najmniej orzeczeń wydano w powiatach: kazimierskim (1,28%), włoszczowskim (2,24%) oraz pińczowskim (2,91%).

- Wśród osób dorosłych legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w 2018 roku w województwie świętokrzyskim 51,6% to mężczyźni, a 48,4% to kobiety. Wśród dzieci proporcje są zdecydowanie bardziej zróżnicowane. Aż 61,5% orzeczeń dotyczyło chłopców, zaś 38,5% dziewczynek.
- 46,5% osób dorosłych z orzeczeniem o niepełnosprawności mieści się w przedziale wiekowym 60 lat i więcej, 36,8% w przedziale 41-59 lat, 10,1% w przedziale 26-40 lat, a 6,6 w przedziale 16-25 lat
- W przypadku osób do 16 roku życia największy odsetek dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami zamieszkiwało miasto Kielce (22,55%) oraz powiat kielecki (15,94%), natomiast najniższy w powiatach: kazimierskim (1,79%) oraz włoszczowskim (2%) ogółu niepełnosprawnych wśród dzieci i młodzieży.
- W 2018 roku kwota dofinansowania ze źródła PFRON i środków własnych powiatów skierowanej na rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami w regionie świętokrzyskim wzrosła o 27,5% w odniesieniu do 2016 roku.
- Na przestrzeni lat 2016-2018 odnotowano nieznaczny spadek liczby osób, które otrzymały dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych. W 2018 roku w stosunku do 2016 roku odnotowano spadek liczby osób objętych tego typu wsparciem o 1,4%. Wartość dofinansowania udzielonego na likwidację barier w 2018 roku była większa o 3,4%.
- W 2018 roku liczba osób, które uzyskały pomoc na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w stosunku do 2016 roku zmalała o 1,8%. W roku 2018 odnotowano wzrost wartości dofinansowania o 2,1% w odniesieniu do 2016 roku.
- Łączna liczba świadczeń opiekuńczych (świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych oraz specjalnych zasiłków opiekuńczych) udzielonych na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku zmniejszyła się o 1,7% w stosunku do 2016 roku, natomiast wydatkowana kwota zwiększyła się o 10,8% .
- W 2018 roku w województwie świętokrzyskim przyznano o 8,1% świadczeń pielęgnacyjnych więcej niż w 2016 roku. Największą liczbę świadczeń pielęgnacyjnych w 2018 roku udzielono w powiecie kieleckim i mieście Kielce, najmniej w powiatach: kazimierskim, pińczowskim oraz włoszczowskim. Łączna kwota udzielonych świadczeń

pielęgnacyjnych w województwie świętokrzyskim w 2018 roku w porównaniu do 2016 roku jest wyższa o 23,2%.

- Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych w 2018 roku w województwie świętokrzyskim była mniejsza w porównaniu do 2016 roku o 3,3%. Największą liczbę przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych odnotowano w mieście Kielce, powiecie ostrowieckim oraz powiecie kieleckim, najmniejszą w powiatach: kazimierskim, włoszczowskim oraz pińczowskim.
- W 2018 roku liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa świętokrzyskiego zwiększyła się o 4,2% w odniesieniu do 2016 roku. Jednocześnie obserwowana jest tendencja spadkowa liczby wniosków złożonych o przyznanie mieszkania komunalnego w roku oceny o 11,6%.
- W 2018 roku odnotowano spadek liczby mieszkań socjalnych o 1,9% w odniesieniu do 2016 roku. W przypadku liczby osób, które oczekują na najem lokalu socjalnego według stanu na 31 grudnia 2018 roku liczba ta zmniejszyła się o 11,9%.
- W 2018 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowały 52 żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce (publiczne i niepubliczne), o 3 placówki więcej w odniesieniu do 2016 roku. Liczba miejsc w w/w placówkach zwiększyła się o 24%.
- Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przyszkolnych przy szkołach podstawowych, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego zlokalizowanych na terenie gmin bądź miasta na prawach powiatu na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku wyniosła 697; w porównaniu do roku 2016 nastąpił spadek liczby przedszkoli o 38 placówek. W 2018 roku publiczne i niepubliczne przedszkola dysponowały łączną liczbą miejsc o 2,4% mniejszą niż w 2016 roku.
- W 2018 roku liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży na terenie województwa świętokrzyskiego wyniosła 320.
- W 2018 roku łączna liczba świetlic i klubów uznawanych jako kluby seniora, działających na terenie gminy, zajmujących się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych wyniosła 138.

Odnotowano 39,4% wzrost liczby placówek w odniesieniu do 2016 roku. Najwięcej klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów zlokalizowanych jest na terenie powiatu: starachowickiego, kieleckiego, opatowskiego, ostrowieckiego, buskiego oraz na terenie miasta Kielce, najmniejsza liczba placówek znajduje się w powiatach: pińczowskim oraz koneckim.

- Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku funkcjonowało 8 hospicjów.
- W województwie świętokrzyskim w roku 2018 funkcjonowało 38 środowiskowych domów samopomocy. W 2019 powstał nowy ŚDS w Kurozwękach prowadzony przez powiat staszowski. Liczba miejsc w ww. placówkach w roku 2018 ukształtowała się na poziomie 1 082 (wzrost o 100 miejsc w odniesieniu do 2016 roku), natomiast liczba osób korzystających w 2018 roku wyniosła 1 262 (wzrost o 151 osób w odniesieniu do 2016 roku).
- W województwie świętokrzyskim w 2018 roku funkcjonowało 9 dziennych domów pomocy (o 3 więcej niż w 2016 roku), dla 8 z nich organem prowadzącym była jednostka samorządu terytorialnego. Liczba miejsc w tego typu placówkach w 2018 roku wyniosła 233 (w 2016 roku było to 170 miejsc), a liczba osób korzystających z pomocy wyniosła 254 (o 78 osób więcej w odniesieniu do 2016 roku).
- Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku funkcjonowało 41 domów pomocy społecznej. W 2019 roku powstał nowy DPS. W 27 przypadkach domy pomocy społecznej prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego. Liczba oferowanych miejsc w domach pomocy społecznej w 2018 roku wyniosła 3 818.
- w 2018 roku w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 47 mieszkań chronionych, 32 z nich prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, natomiast 15 przez organizacje pozarządowe. Placówki łącznie oferowały 221 miejsc, skorzystało z nich 237 osób.
- Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2018 roku zlokalizowanych było 48 placówek opiekuńczo- wychowawczych. Placówki oferowały 657 miejsc.
- W województwie świętokrzyskim w 2018 funkcjonuje 6 centrów integracji społecznej, 2 z nich prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, 4 przez organizacje pozarządowe.

- Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 11 klubów integracji społecznej, z tego 4 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, a 7 przez organizacje pozarządowe.
- W województwie świętokrzyskim funkcjonują 32 warsztaty terapii zajęciowej, 5 z nich prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego, a 27 przez inne podmioty.
- W województwie funkcjonują 4 zakłady aktywności zawodowej, w tym 1 prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego, pozostałe 3 placówki przez organizacje pozarządowe. W zajęciach oferowanych przez placówki uczestniczyło 186 osób.

Rekomendacje:

- Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym uwzględniający dynamikę długookresowych trendów demograficznych.
- Rozwój usług reintegracji społeczno-zawodowej mających na celu aktywizację osób biernych zawodowo.
- Wspieranie skutecznych mechanizmów pozwalających na łączenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi (elastyczne miejsca pracy, większa dostępność żłobków oraz przedszkoli).
- Aktywne działania promujące pozytywny wizerunek rodziny (kampanie społeczne oraz spotkania edukacyjne).
- Zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny jako bezwzględnie koniecznej metody wsparcia jej funkcjonowania, co pozwoli na zintensyfikowanie indywidualnej pracy z większą liczbą rodzin.
- Podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny w celu wzmocnienia kompetencji pracy z rodzinami w których zogniskowanych jest wiele problemów społecznych.
- Promowanie idei rodzin wspierających jako ważnego narzędzia wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
- Rozwijanie oferty poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, rodzinnego oraz prawnego).
- Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego, z uwagi na ważną rolę jaką odgrywają w profilaktyce wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-

wychowawcze. W szczególności tworzenie świetlic środowiskowych oraz socjoterapeutycznych.

- Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego, z uwagi na ważną rolę jaką odgrywają w profilaktyce wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

W szczególności w formie:

- ✓ opiekuńczej, w tym w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
  - ✓ specjalistycznej, np. świetlica socjoterapeutyczna,
  - ✓ pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.
- Organizacja szkoleń dla pracowników działającym na rzecz wsparcia rodziny, w celu skuteczniejszej i bardziej efektywnej pracy z rodziną.
  - Wdrażanie mechanizmów koordynacji oraz kooperacji służb funkcjonujących w ramach różnych systemów tj. pomocy społecznej, oświaty, wymiaru sprawiedliwości, ochrony zdrowia.
  - Działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego.
  - Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych.
  - Zwiększenie liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w tym zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego.
  - Zapewnienie wsparcia umożliwiającego usamodzielniającym się wychowankom rozwój umiejętności prospołecznych i zawodowych, a także określenie ścieżki edukacyjno-zawodowej oraz planowania kariery.
  - Wsparcie procesu zatrudnienia usamodzielnianych wychowanków.
  - Usamodzielnianie osób wychowujących się w pieczy zastępczej i wkraczających w dorosłość, poprzez tworzenie mieszkań chronionych oraz lokali aktywizujących.
  - Utworzenie w każdym powiecie Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
  - Wspieranie procesu deinstytucjonalizacji usług na rzecz usług środowiskowych.
  - Rozwijanie usług asystenckich, ukierunkowanych na umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami prowadzenia niezależnego życia.
  - Zwiększenie liczby mieszkań chronionych, wspomaganych, aktywizujących oraz treningowych, które zastępują osobom w nich zamieszkującym pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.

- Zapewnienie opieki wytchnieniowej, której celem jest zapewnienie członkom rodziny (opiekunom) osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami alternatywnej formy czasowej opieki.
- Tworzenie Zakładów Aktywności Zawodowej w celu aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.
- Zwiększenie dostępu do usług, w ramach środowiskowych domów samopomocy, dziennych domów pomocy.
- Realizacja przedsięwzięć promujących aktywny styl życia oraz pozytywny wizerunek osób starszych (kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, rady seniorów).
- Realizacja działań na rzecz integracji międzypokoleniowej.
- Intensyfikacja działań informacyjnych o dostępności usług i możliwości wsparcia osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami.
- Dostosowanie oferty opieki geriatrycznej do rosnącego popytu na tego typu usługi.
- Tworzenie lokalnych partnerstw na aktywności społecznej osób starszych.
- Tworzenie rad seniorów i czerpanie z ich zasobów wiedzy w celu lepszej realizacji potrzeb tej grupy społecznej.
- Zwiększenie dostępności pomocy w postaci opieki instytucjonalnej nad dziećmi (żłobki, przedszkola, świetlice oraz kluby dla dzieci).
- Rozwój infrastruktury dedykowanej osobom starszym (kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, rady seniorów).
- Zapewnienie większej dostępności opieki hospicyjnej oraz paliatywnej.
- Rozwój mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego.
- Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu deinstytucjonalizację usług społecznych, w szczególności w obszarze wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób zależnych.
- Poszerzenie zakresu współpracy międzysektorowej (pomiędzy instytucjami pomocy, integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy, a organizacjami trzeciego sektora).
- Włączanie do współpracy nowych partnerów działających na rzecz aktywizacji zawodowej.

- Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej oraz organizacji pozarządowych w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększenie liczby dziennych domów pomocy, szczególnie w miejscach gdzie popyt na tego typu usługi jest największy.
- Tworzenie mieszkań chronionych, wspieranych, treningowych oraz lokali aktywizujących dla osób, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki

Spis map:

Mapa 1.	Przestrzenne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie świętokrzyskim w 2018 roku.	10
Mapa 2.	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w 2018 roku	13
Mapa 3.	Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych)	17
Mapa 4.	Zasięg ubóstwa relatywnego w 2018 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych)	17
Mapa 5.	Zasięg ubóstwa ustawowego w 2018 roku według województw (w % osób w gospodarstwach domowych)	18
Mapa 6.	Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	19
Mapa 7.	Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	21
Mapa 8.	Wskaźnik deprivacji lokalnej wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	26
Mapa 9.	Wskaźnik liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia pieniężne wg powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	28

Mapa 10.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie na podstawie ustawy o pomocy społecznej wg świętokrzyskich powiatów w 2018 roku	29
Mapa 11.	Liczba osób, które w 2018 roku otrzymały świadczenie pieniężne wg powiatów w regionie świętokrzyskim.....	31
Mapa 12.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.....	33
Mapa 13.	Liczba osób, które korzystają ze świadczeń opiekuńczych ogółem w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.....	35
Mapa 14.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, objętych specjalistycznymi usługami w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego	36
Mapa 15.	Poradnictwo specjalistyczne w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.....	38
Mapa 16.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego.....	39
Mapa 17.	Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego	41
Mapa 18.	Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w 2018 roku według powiatów regionu świętokrzyskiego.....	50
Mapa 19.	Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2018 roku według powiatów regionu świętokrzyskiego.....	52
Mapa 20.	Świadczenia pielęgnacyjne - liczba świadczeń w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego	66
Mapa 21.	Zasiłek pielęgnacyjny - liczba świadczeń wg powiatów w 2018 roku regionu świętokrzyskiego	67
Mapa 22.	Żłobki i oddziały żłobkowe wg powiatów regionu świętokrzyskiego w 2018 roku	71
Mapa 23.	Liczba miejsc w żłobkach wg powiatów regionu świętokrzyskiego w 2018 roku	71
Mapa 24.	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów ogółem wg powiatów regionu świętokrzyskiego w 2018 roku	73
Mapa 25.	Liczba hospicjów w województwie świętokrzyskim w 2018 roku	74

Mapa 26.	Ośrodki wsparcia w regionie świętokrzyskim wg powiatów w 2018 roku	75
Mapa 27.	Dzienne domy pomocy w regionie świętokrzyskim wg powiatów w 2018 roku	79
Mapa 28.	Mieszkania chronione w 2018 roku wg powiatów w regionie świętokrzyskim .	83
Mapa 29.	Jednostki specjalistycznego poradnictwa w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego	85
Mapa 30.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego	86

Spis tabel:

Tabela 1.	Liczba mieszkańców w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 z podziałem na powiaty.	5
Tabela 2.	Liczba oraz odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2018 roku	12
Tabela 3.	Zasięg ubóstwa według województw w latach 2016-2018	15
Tabela 4.	Powody przyznawania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	23
Tabela 5.	Wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim.....	25
Tabela 6.	Wskaźnik liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia pieniężne na 1000 mieszkańców w latach 2016-2018	27
Tabela 7.	Liczba zawartych kontraktów/projektów socjalnych oraz liczba osób objętych kontraktem/projektem socjalnym w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2018.	41
Tabela 8.	Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.....	42
Tabela 9.	Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018	43
Tabela 10.	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego (stan na 31 XII danego roku)	45
Tabela 11.	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w 2018 roku wg powiatów województwa świętokrzyskiego (stan na 31 XII danego roku).	46

Tabela 12.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego (stan na 31 XII 2018 roku).	47
Tabela 13.	Kwoty świadczeń wychowawczych przyznanych w województwie świętokrzyskim w latach 2017-2018.....	50
Tabela 14.	Kwoty przyznanych zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018	52
Tabela 15.	Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	62
Tabela 16.	Pomoc na likwidację barier architektonicznych i w komunikowaniu się w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	62
Tabela 17.	Turnusy rehabilitacyjne w województwie świętokrzyskim latach 2016-2018 ...	63
Tabela 18.	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	63
Tabela 19.	Program „AKTYWNY SAMORZĄD” w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018	64
Tabela 20.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	65
Tabela 21.	Środowiskowe domy samopomocy w regionie świętokrzyskim	76
Tabela 22.	Domy pomocy społecznej w regionie świętokrzyskim	80
Tabela 23.	Infrastruktura OIK w zakresie wsparcia osób doświadczających przemocy w regionie świętokrzyskim w 2018 roku.....	84
Tabela 24.	Rozmieszczenie infrastruktury OIK w obszarze przeciwdziałania przemocy w 2018 roku wg powiatów regionu świętokrzyskiego.....	84
Tabela 25.	Centra integracji społecznej w regionie świętokrzyskim	87
Tabela 26.	Kluby integracji społecznej w regionie świętokrzyskim	88
Tabela 27.	Warsztaty terapii zajęciowej w regionie świętokrzyskim	89
Tabela 28.	Zakłady aktywności zawodowej w regionie świętokrzyskim.....	91

Spis wykresów:

Wykres 1.	Liczba mieszkańców w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 z podziałem na płeć.....	5
-----------	--	---

Wykres 2.	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim na tle średniej krajowej w latach 2016-2018.....	6
Wykres 3.	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	6
Wykres 4.	Piramida wieku w województwie świętokrzyskim w 2018 roku	8
Wykres 5.	Procentowy udział ludności według grup ekonomicznych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	9
Wykres 6.	Procentowy udział ludności według grup ekonomicznych w poszczególnych województwach w 2018 roku	9
Wykres 7.	Liczba osób bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	11
Wykres 8.	Zasięg ubóstwa w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	15
Wykres 9.	Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	21
Wykres 10.	Struktura beneficjentów świadczeń pomocy społecznej w regionie świętokrzyskim według ekonomicznych grup wieku w 2018 roku.....	22
Wykres 11.	Powody udzielenia pomocy i wsparcia w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.....	23
Wykres 12.	Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim	29
Wykres 13.	Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim	31
Wykres 14.	Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne w województwie świętokrzyskim w latach 2016–2018.....	33
Wykres 15.	Usługi opiekuńcze ogółem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	34
Wykres 16.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018	36
Wykres 17.	Poradnictwo specjalistyczne w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018	37

Wykres 18.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	39
Wykres 19.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018.....	40
Wykres 20.	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 (stan na 31 XII danego roku)	44
Wykres 21.	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 (stan na 31 XII danego roku)	46
Wykres 22.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018 (stan na 31 XII danego roku)	47
Wykres 23.	Liczba osób pełnoletnich opuszczających placówki, o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018	49
Wykres 24.	Liczba wydanych orzeczeń ogółem i pierwszorazowych dla osób w wieku 16 lat i więcej w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim	54
Wykres 25.	Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych po raz pierwszy przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia wg. stopnia niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim.	55
Wykres 26.	Liczba orzeczeń pierwszorazowych o niepełnosprawności wydanych w latach 2016-2018 przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności dla osób w wieku 16 lat i więcej w województwie świętokrzyskim.....	57
Wykres 27.	Natężenie zjawiska niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wśród osób dorosłych w podziale na powiaty (w %).....	57
Wykres 28.	Natężenie zjawiska niepełnosprawności w województwie świętokrzyskim w 2018 roku wśród dzieci i młodzieży w podziale na powiaty (w %).	58
Wykres 29.	Liczba osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności według płci w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.	59
Wykres 30.	Liczba dorosłych osób niepełnosprawnych w 2018 roku w poszczególnych kategoriach wiekowych w województwie świętokrzyskim	59

- Wykres 31. Liczba osób niepełnosprawnych do 16 roku życia w poszczególnych kategoriach wiekowych w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.. 60
- Wykres 32. Cel orzeczeń wydawanych przez Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia w 2018 roku w województwie świętokrzyskim.. 61
- Wykres 33. Wysokość środków finansowych wydatkowanych w 2018 roku na zasiłki pielęgnacyjne w województwie świętokrzyskim. 68
- Wykres 34. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne w zasobie gminy na przestrzeni lat 2016-2018 w województwie świętokrzyskim 69
- Wykres 35. Liczba mieszkań socjalnych (lokali) oraz liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne na przestrzeni lat 2016-2018 w województwie świętokrzyskim 70
- Wykres 36. Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów ogółem w województwie świętokrzyskim w latach 2016-2018..... 72